

ПОЛИТИКИН

Немачка 3.00 DEM, САД 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 16.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 600 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 150 SLT, Македонија 40
ДЕН, Р.С.А. 9 P.

ЗАБАВАНИК

3. III 1995. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVII • ЦЕНА 3 ДИНАРА • БРОЈ 2252

За све од 7 до 77

БЕЖСТВО
ДУГО 7.000
КИЛОМЕТАРА

БЕНѢАМИН ШУЛЦ

(1689 - 1760)

ПРЕПИСАО ЈЕ БИБЛИЈУ 3 ПУТА И ТО НА РАЗЛИЧИТИМ ХИНДУ ЈЕЗИЦИМА. ОВАЈ АМЕРИКАНАЦ ЗНАО ЈЕ ДА ИЗГОВОРИ ОЦЕНАШ НА 215 ЈЕЗИКА.

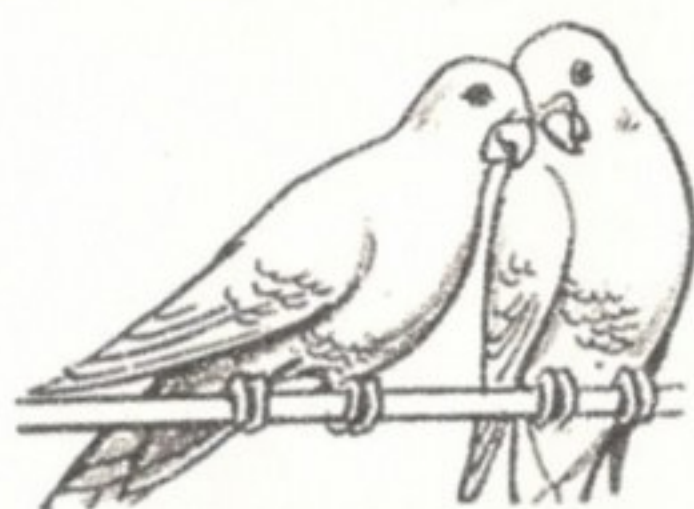
ТРИ ЈЕДНАКЪ ПЯРЯДЯЗЪ

ТЕШКА КИЛОГРАМ И СТО ГРАМА, ИЗРАСЛА СУ НА ЈЕДНОМ СТРУКУ. НА ИСТОМ ЖБУНУ ИЗРАСЛО ЈЕ ЈОШ 6 ПАРАДАЈЗА БЛИЗНАЦА.

ЦРНИ ГЛОГ

КОЈИ РАСТЕ У ГРАДИКУ БРА (ИТАЛИЈА) ЦВЕТА У НАЈХЛАДНИЈЕ ЗИМСКЕ ДАНЕ БЕЖ 629 ГОДИНА.

ДВА БЕЛА ПАПАГАЈА

КОЈЕ ЈЕ У ИНДИЈУ ДОНЕО ВЛАДАР ТУГХЛАК ШАХ 1320. ГОДИНЕ, ЈКИ БЕЛА СУ У НЕГОВОЈ ПАЛАТИ У ФИРОЗАБАДУ СВЕ ДОК ЈЕ ТРАЖАЛА ДИНАСТИЈА ТУГХЛАК - ПУНИХ 79 ГОДИНА.

ЗВОНИК

КАТЕДРАЛЕ У ШАРТРУ (ФРАНКУСКА) НАКОН ЈАКЕ ОЛУЈЕ 1691. ГОДИНЕ НАГНУО СЕ ЧАК ЗА 3,66 МЕТРА. ИСПРАВЉЕН ЈЕ ГОДИНУ ДАНА КАСНИЈЕ И ПОВЕЉАН ЗА ЈОШ 1,22 МЕТРА ТАКО ДА ЈЕ САДА ВИСОК 105 МЕТРА.

БРОД - ОСТРВО

НАПУШТЕНИ БРОД НА РЕЦИ МАРОНИ У ГИЈАНИ (АФРИКА) НАПУЊЕН ЈЕ ЗЕМЉОМ У КОЈУ СУ ЗАСАЂЕНА РАЗНА СТАБЛА И ЖБУЊЕ, ПА ЈЕ ТАКО ПОСТАО ПЛОВЕКЕ ОСТРВО.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● двадесетшестогодишњи Боби Меклокун добио је 1986. године 193 милиона долара као одштету што је невин осуђен за пљачку и убиство провео пет година у затвору. То је највиша сума икад исплаћена у историји америчког правосуђа.

● ● ● електроника је умешала прсте и у борилачку вештину сумо насталу у Ја-

пану пре 2000 година. Минијатурни роботи који раде самостално или на даљинско управљање све чешће замењују борце чија је величина изазивала дивљење јапанске публике. Правила електронског сума иста су као и код људи: два борца се сучељавају на округлом рингу, а циљ је избацити противника изван круга.

● ● ● у кинеском језику уопште нема гласа „р“.

● ● ● може се слободно рећи да су преко острва Елис, на уласку у њујоршку луку, ушли преци преко 40 одсто данашњих Америкаца - 16 милиона људи. Ос-

трво је затворено 1954, а обновљено 1992. Била је то најскупља рестаурација у историји Америке, али зато Елис данас изгледа тачно као онда кад су овуда досељеници пролазили кроз лекарски преглед, остајали у карантину а многи и враћани - назад.

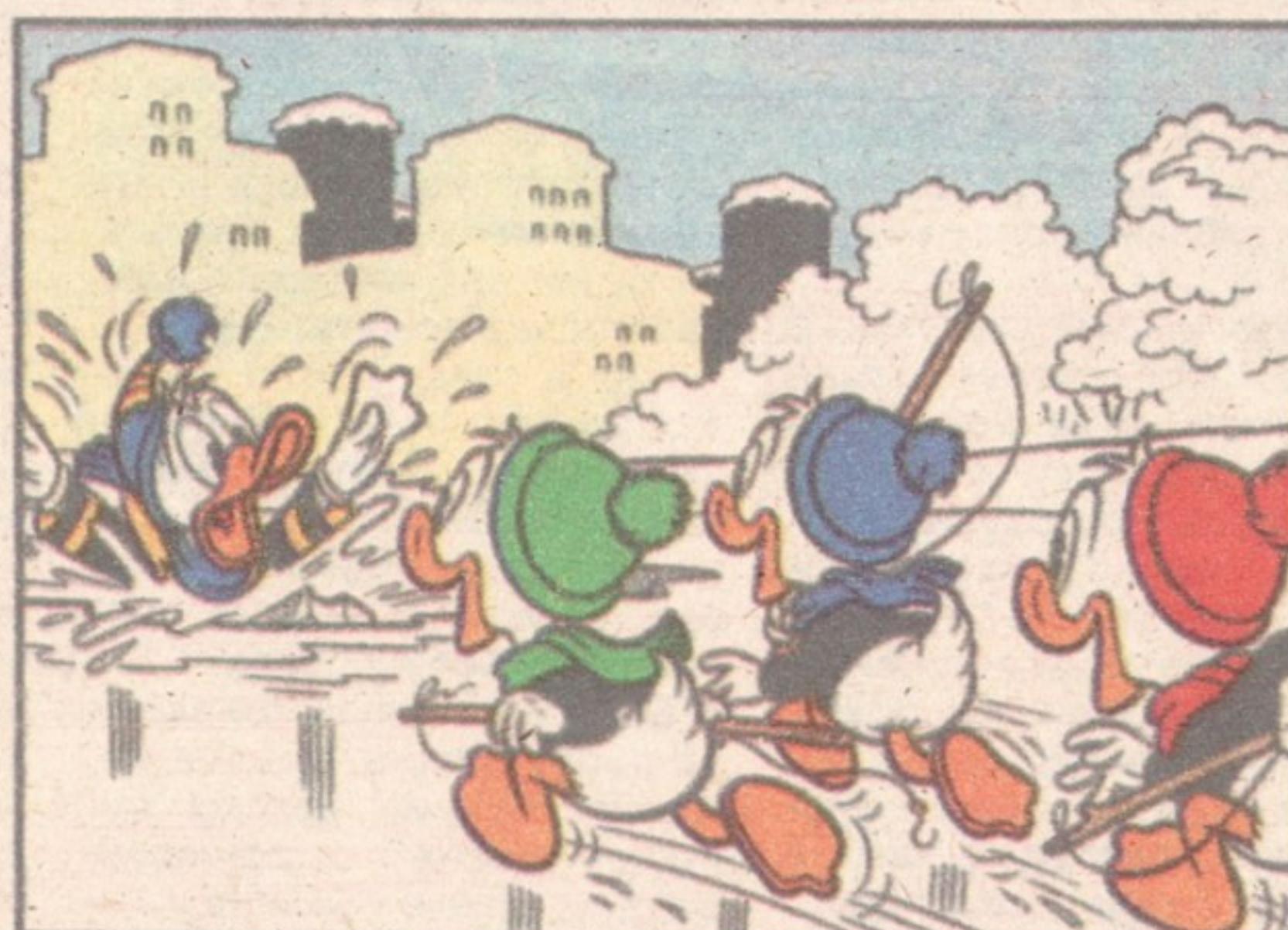
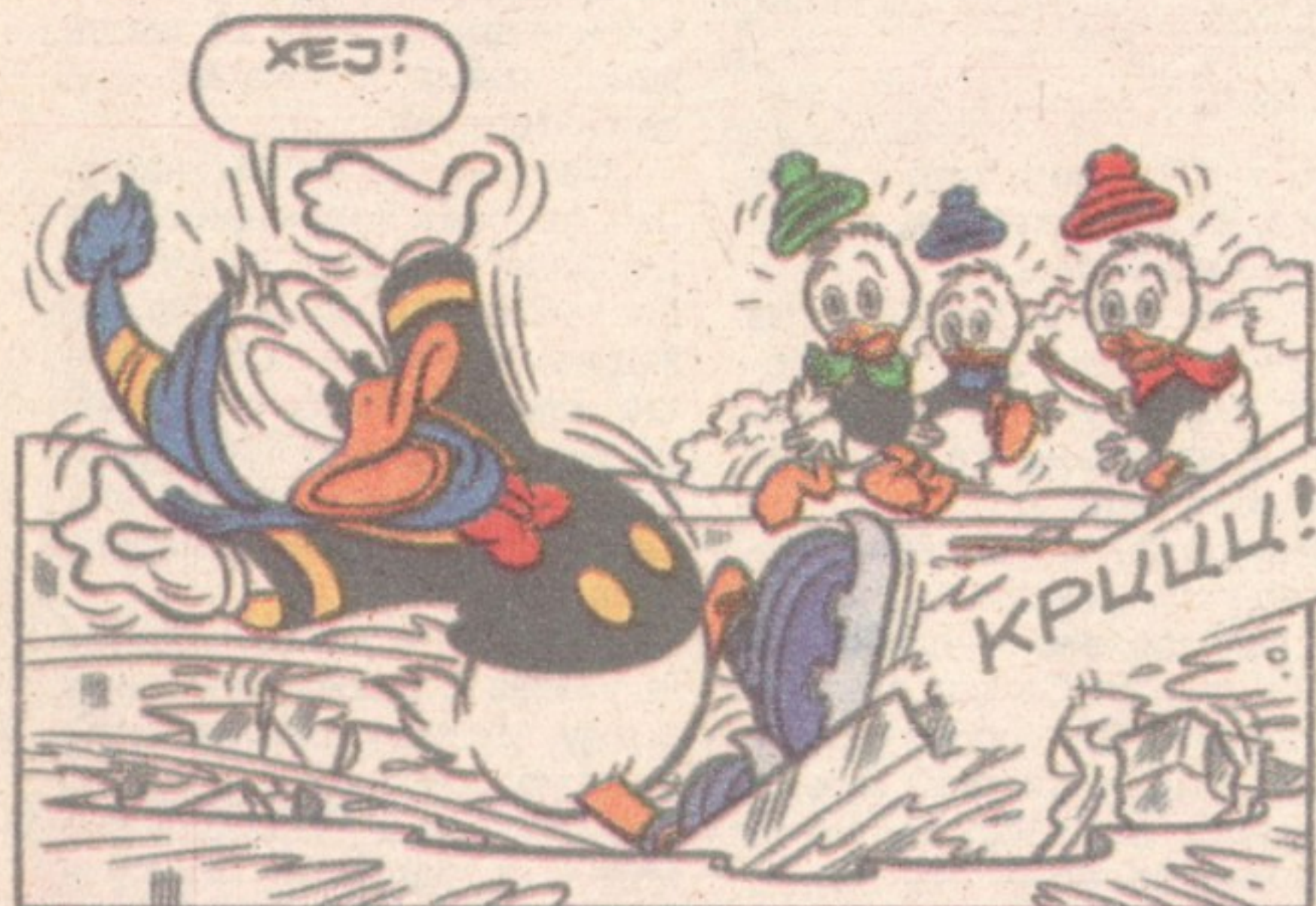
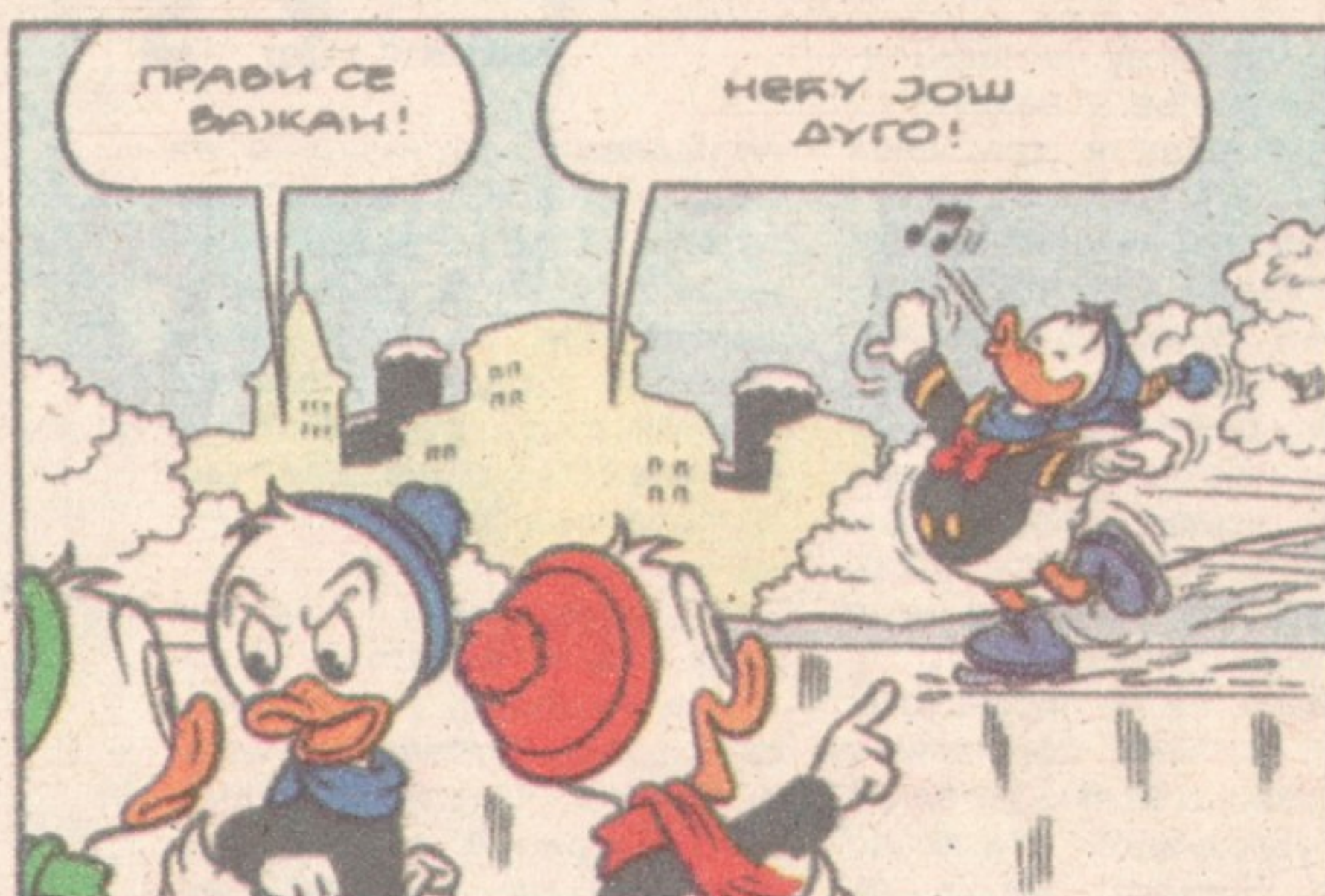

● ● ● један тропски циклон ослободи сваке секуне снагу која је 10-15 пута већа од атомске бомбе бачене на

Хирошиму. А како једна оваква олуја просечно потраје 12 сати, ослободи се укупно 432.000 до 648.000 нуклеарних пуњења, односно у просеку 500.000 А-бомби.

● ● ● Русија је током прошле године произвела 150 тона злата, а највећа налазишта овог племенитог метала су у Сибиру, у горњем току реке Лене, али и у беспућима северно од Магадана. Гигантски груменови злата чине део руских златних резерви о којима води бригу Комисија за драгоцене метале у Москви.

Невоље ваздухопловаца почеле су већ на мору. — Када је конвој од седам бродова — пловећи од Солуна, кроз Коринтски канал и поред Крфа према луци Сан Ђовани — пристигао на одређиште, изненада се појавила турска крстарица „Хамидија“

Како смо освајали небо

ЖИВАТАЊЕ ВАЗДУХА НАД СКАДАР

и отворила ватру на незаштито бродовље. У ваздуху су летели и људи и драгоцени товар.

Посада и војници на грчком броду „Марика“, у тој општој пометњи, буквално су телима штитили огромне сандуке. Они нису смели да страдају. У њима су се налазила четири авиона, ударна снага Приморског аеропланског одреда, прве борбене јединице српског ваздухопловства.

Земљом су из Француске, где су купљени приспели у Ниш, извесно време летели, а онда железницом стигли до Солуна. Ваљало им је да црногорском краљу Николи помогну у освајању Скадра који је месецима безуспешно опседао. А то се тада могло једино ако се летелиште што више приближи граду над језером.

Језеро је било још много далеко. Због турског напада нису могли ни са мора. Срећом, нападачи су из ко зна ког разлога брзо одустали, терет са „Марике“ је сачуван и брзо, истог дана, а био је 12. март године 1913, искрцан.

Невоље обично иду заједно. Екипа инжењераца утврдила је да је у луци немогуће подићи аеродром, како је то било раније предвиђено. Ваљало је, дакле, тражити нови положај.

Авиони на вољујским колима

Тумарајући околином, капетан Милош Илић наишао је на мању зараван код села Барбалуши, између друма Љеш — Скадар и реке Дрим, и оценио да је сасвим задовољавајућа за уређење летелишта. Уз то, од предњих српско-црногорских положаја будући аеродром био је удаљен свега шест километара што је било и те како погодно за што успешније извиђачке акције аероплана.

Мада је зараван била испресецана каналима за на-

водњавање, одлучено је да се одмах приступи уређењу летелишта. Два вода инжењерије и један батаљон пешадије за тили час су поравнали терен и уредили полетно-слетну писту дужине 700 и ширине 600 метара, довољно за полетање тадашњих авиона.

У међувремену, пуна два дана — 13. и 14. марта — на вољујским колима, у гломазним сандуцима, путовала су четири авиона: „блерио XI“ једносед, „блерио XI“ двосед, „депердисен“ и „фарман“. На многим местима, због изузетно лошег друма, сандуци су морали да буду преношени на рукама, уз брижљиво надгледање петирице пилота и четворице механичара. Помагали су им два каллара и шеснаесторица војника.

Кад је товар стигао у Барбалуши, прво су од шаторских крила склопљени импровизовани хангари. Тек тада је почео пипав и мукотрпан посао склапања авиона који први пут крећу у борбу.

Било је то непуна три месеца после одлуке војводе Радомира Путника, српског министра војске, о оснивању Ваздухопловне команде у Нишу а у чији су састав ушли: Аеропланско одељење, Балонско одељење, Водонична централа и Голубија пошта. Одлука је донета 24. децембра 1912. и тај датум се однедавно слави као Дан југословенских ваздухопловаца.

Слава или смрт

Битка за Скадар у Првом балканском рату већ је улазила у седми исцрпљујући месец и очекивало се да ће српска помоћ црногорској војсци бити тај одлучујући језичак на ваги који ће опседнуте Турке коначно приморати на предају. А српска команда је веровала да ће њени авиони у улози извиђача

Наредник Михајло Петровић кренуо је на свом „фарману“ у уобичајену понирућу спиралу. У једном од заокрета авион је улетео у снажну термичку олују а пилот одлетео у историју...

битно допринети што скоријем и безболнијем надвладавању непријатеља.

И, 20. марта мајор Коста Милетић, командир Приморског аеропланског одреда, издаје наређење да се крене у пробне летове.

Најпре је на „фарману“ полетео поручник Јован Југовић и — како бележи Чедомир Јанић у књизи „Српска авијатика 1912-1918“ — после 13 минута успешно слетео. За њим се у небо над Скадром виноу поручник Живојин Станковић. Он је у свом „блериоу“ остао дуже, 25 минута.

Са задовољним смешком због успешних летова својих претходника, наредник Михајло Петровић зарулао је „фарманом“ у 9.25. Пењући се до висине од 1500 метара, он се запутио право ка линији фронта. Можда се у том тренутку овај двадесетдеветогодишњи Крагујевчанин сетио свог првог лета на обуци у Француској и велике репортаже у листу „Фигаро“ у којој је новинар писао о „неустрашивом и дивљења достојном лету српског сержана“.

Војник по професији, у души уметник, писао је песме и сликао, тешко да је могао да

заборави речи чувеног француског пилота Бродена који је за свог ученика рекао да ће бити ас јер је миран и презире смрт. Или страхове и надања својих колега Милоша Илића, Јована Југовића, Живојина Станковића, Миодрага Томића и Војислава Новичића с којима је, средином маја 1912, стигао у Француску на обуку.

Ремен је попустио

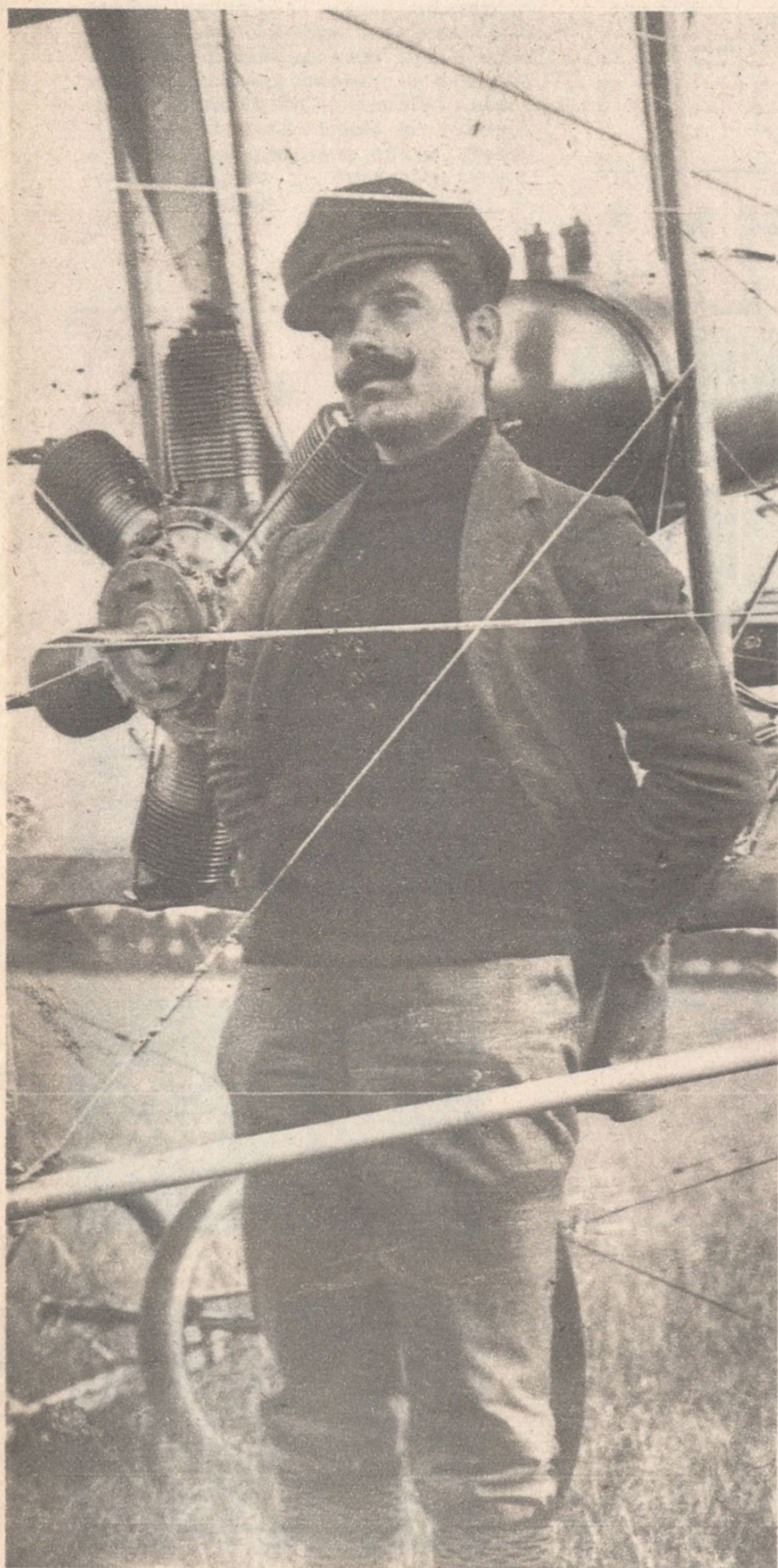
Летач који је својим друговима обичавао да каже да ће или постати славан или погинути, усмерио је тог тоглог и мирног преподнева 20. марта авион према положајима код села Меглуши.

„Фарман“ је потом наста-вио лет над положајима све до села Бушати. Задатак је био обављен, ваљало је назад на летелиште. Када је стигао изнад њега, било је 9.45, са висине од око 1000 метара, с угашеним мотором, пошао је у уобичајену понирућу спиралу.

У једном од заокрета авион је улетео у снажну термичку струју, пропео се, затим нагло потонуо, због чега је попустио ремен којим је Петровић био везан за седиште. Пилот је испао из авиона и полетео ка земљи.

По сећању Милоша Илића, капетана, очевица и колеге пилота, Петровић је „у почетку падао згрчен, онако како је у апарату седео, затим се видело како се опружа, ради рукама у ваздуху као да жели да се за нешто ухвати, а потом је добио тако брзо хоризонтално окретање да више ни његов пад није био вертикалан, већ је падао више у виду лука...“.

Наредник Михајло Петровић је пао у близини летелишта, код села Бабе. Недалеко од њега срушио се и авион на коме су једино читави остали мотор и елиса.

Наредник Михајло Петровић, прва жртва нашег војног ваздухопловства и други пилот у свету који је погинуо на борбеном задатку, поред авиона „фарман“.

ПРВИ, ПРВА, ПРВО...

Први наш пилот који је требало да заврши обуку у Француској био је поручник Ђорђе Благојевић. Био је одређен да јуна 1911. оде на школовање, али није отишао, поред осталог и због тога што Министарство војно није хтелo да га осигура за случај удеса...

Прва ваздушна борба водила се над Мишарским пољем, 27. августа 1914, око 18 часова. На повратку са извиђања сремског села Купиново нашег пилота Миодрага Томића напао је један аустроугарски авион са кога је извиђач-стрелац отворио ватру. Како Томић није био наоружан, морао је да се спасава наглим понижањем...

Први српски наоружани авион био је „блерио XI“ који је добио име ОЛУЈ, а којим је пилотирао Миодраг Томић. Мајстор Војно-техничког завода у Крагујевцу Гојко Лазич уградио је на специјално покретно постоље адаптирани пешадијски митраљез „шварцлозе“. Било је то почетком маја 1915. у Пожаревцу где је био смештен штаб Ваздухопловне команде...

Прва ваздушна победа наше авијације припада Французима који су дошли као помоћ нашим

ваздухопловцима, с пролећа 1915. Када је 9. јуна изнад Смедерева пилот-наредник Тируен са митраљесцем Мањонијем приметио један непријатељски авион, одмах је кренуо у потеру. Борба је била кратка и после трећег потона аустроугарски аероплан срушио се у пламену, заједно са двоочланом посадом...

Прво пребацивање болесника у историји санитетске авијације у свету обавили су наши пилоти. За време повлачења српске војске према Албанији, са летелишта код Косовске Митровице 16. новембра 1915. авионом је у Призрен пребачен поручник пилот Штефаник, добровољац у француској војсци, Словак по националности, који је озбиљно оболео од чира на стомаку није могао да издржи путовање аутомобилом по лошим друмовима. Он је касније постао први војни министар Чехословачке и погинуо у авионској несрећи 1919... Истог дана авионима су из Призрена, где је ситуација постала већ критична, за Скадар – поред реченог Штефаника – пребачена још четири тежа болесника који су боловали од акутног запаљења плућа и бронхитиса...

У операцијском дневнику Приморског аеропланског одреда за тај дан је, поред осталог, записано:

„... На „фарману“ летео наредник Михајло Петровић у 9.25 минути над положајима наших трупа на Меглуши и Бушати на висини од 1.500 метара, у 9.45 над аеродромом отпочео спуштање са угашеним мотором, упao у рему, апарат се преврнуо и са висине између 900 и 1.000 метара испao из апарата и погинуо. Апарат јако оштећен. Поподне сахрана наредника Петровића, здравље код војника одлично, но морал код пилота и војника јако пао услед погибје наредника Петровића“.

Михајло Петровић је тако постао прва жртва српског војног ваздухопловства и други пилот на свету који је погинуо на борбеном задатку. (Прва жртва војног ваздухопловства у ратним операцијама био је бугарски пилот Топрацијев који је погинуо 1912. враћајући се са извиђања Једрена.)

Пилот Петровић сахрањен је наредног дана, 21. марта, код цркве у селу Барбалуши. По завршетку Балканских ра-

това његово тело је пренето уз највише почasti и сахрањено на Цетињу. Ту је почивало све до 1931, када је на захтев породице пренето и сахрањено у породичну гробницу на Новом гробљу у Београду. Забележено је да је тада за време опела и преноса до гробнице над гробљем прелетела ескадрила авиона 6. ваздухопловног пука...

* * *

Први успели борбени лет српског ваздухопловства извршен је 27. марта 1913. На двоседу „блерио XI“ полетели су Живојин Станковић и Миодраг Томић. По сведочењу Есад-паше, команданта одбране Скадра, лет српског авиона изазвао је огромно изненађење за његове трупе и тамошње становништво које је веровало да је то нешто натприродно и да ће из авиона сипати врелу воду и бацати усижано камење.

Од тада до краја Другог светског рата наша авијација је извршила 12.000 борбених летова, у последњим ратним сукобима чак 14.000. Авион је постао незамењив тамо где год се пуца.

Приредио:
П. Милатовић

ПУТ ОКО СВЕТА НА МИШУ

ШТА
ЈЕ
ТО
CD-ROM
?

Како су, укрштањем књига без папира и игара без граница, у 9 гласова и 32.000 боја, компјутерски чудотворци једним потезом обрадовали и енциклопедисте и авантуристe

У далеким цивилизацијама где је електрицитет, осим у Галванијевим жабама, Лајденској боци, бателитном чешљу и кумулусним облацима, могуће пронаћи и у штекеру, скраћеницу CD-ROM нико не брка са иницијалима какве политичке странке (Рома?) нити са дипломатским таблицама на лимузини румунског посланства (рецимо: Corps Diplomatique – Romania). Мада, кад поменух Румунију, посреди јесте револуција, али информатичка.

Наиме, тај непевљиви термин, што се римује са аеродром, односи се на такозвани компактни диск (скраћено CD) наклукан ожиченом, то јест, утврђеном или непроменљивом меморијом, намењеном „само за читање“ (Read Only Memory).

Ви сте сви, наравно, макар у музичкој продавници видели како споља изгледа онај пластични точић боје огледала, три-четири пута тањи од прозорског окна, пречника ни дванаест центиметара, упакован у табакеру од плексигласа на којој обично пише Моцарт, Пинк Флојд, Балашевић... Е, сад, замислите све то исто са другим насловима – „Леонардо да Винчи“, „Историја света“, „Како настаје живот“, „Древне земље“, „Речник америч-

ког наслеђа енглеског језика” – и стекли сте магловит утисак о чему се отприлике ради.

Аладинов чаробни канистер

Не бисмо ли мало растерали маглу (уколико се даље замагљивање може тако назвати), подсећам вас да је та плочица у ствари носач дигитално (цифарски, ал' бинарно: пали-гаси) записаних података сваке врсте, које ће ласерски зрак ва-

шег cd-читача покупити и дешифровати брзином светлости и испоручити вам их брзином струје (под условом, понављам, да нисте распоређени у баксузну групу киловат-штедиша). Међутим, вероватно још невероватнији од брзине је смештајни капацитет пластичног огледалца – 600.000 страница текста, звукова и слика (живих и неживих). Компактно, нема шта.

Е, па, добродошли у царство интерактивних мултимедија!

Шта то рече? Мора да је тако некако била сročена и забезбедност наших деова приликом суочавања са безобразним речима „грамофон“ (1910), „радио“ (1930) и „телевизија“ (1950). Ипак, са њима се поступало нежно јер су им побројана чуда сервирана једно по једно у правилним размацима. Стигне човек бар да се прекрсти. Пред нама је знатно тежи задатак – ем треба трпети све три ствари одједном, ем се при том поштује наша ин-

телигенција – за разлику од беспомоћних предака које су, омамљене варењем по фотељама, бомбардовали из звучника и екрана без питања, ми смо обавезни на властити избор: шта бисмо, којим редоследом и у ком облику желели да сазнамо. Није него.

Да скратим: шта је то интерактивни мултимедиј? Руку на срце, тек немушта фразетина која последњих шест-седам година не силази са усана надобудних посвећеника у закућене ритуале богослужења кућним рачунарима. Али, иако посве неодогавајуће, то језичко сироче свеједно успева да јасно изрази једну идеју. Придев „интерактивни“ (међудејствујући) није споран – тиме се хоће рећи да ће ваш компјутер, набуџен за ову прилику драјвом (практично, грамофоном) за врћење и „свирање“ cd-огледалца, шетати по датом програму и исповрћивати обавештења сходно вашим налозима. Мултимедијски део знатно је конфузнији: „мулти“ потиче из латинског *multus*, што значи више или многи. Медиј(ум), такође латинског порекла, код нас се преводи са посредник, или, у нашем контексту, као средство комуникације, општења; дакле – општило. „Политикин Забавник“ је општило (медијум), као што су то ваш музички стуб, видео, тв и, коначно, CD.

Збуна овде потиче из чињенице да интерактивни мултимедији троше заправо

једно једино општило – компактни диск. Откуд онда мулти? Отуд што је свеколики вишемедијски концепт заснован не толико на машинама (мада ни тих пар-непар хиљада марака не треба потцењивати), већ пре свега на производњи и извођењу компјутерских програма у којима су видео, текст, анимација, глас, музика и графика међусобно испреплетани као да је Нова година. Савременим домаћим жаргоном казано, CD-ROM је канистер таквог програма. Но, ваља додати: Аладинов канистер!

Где чељад нису бесна...

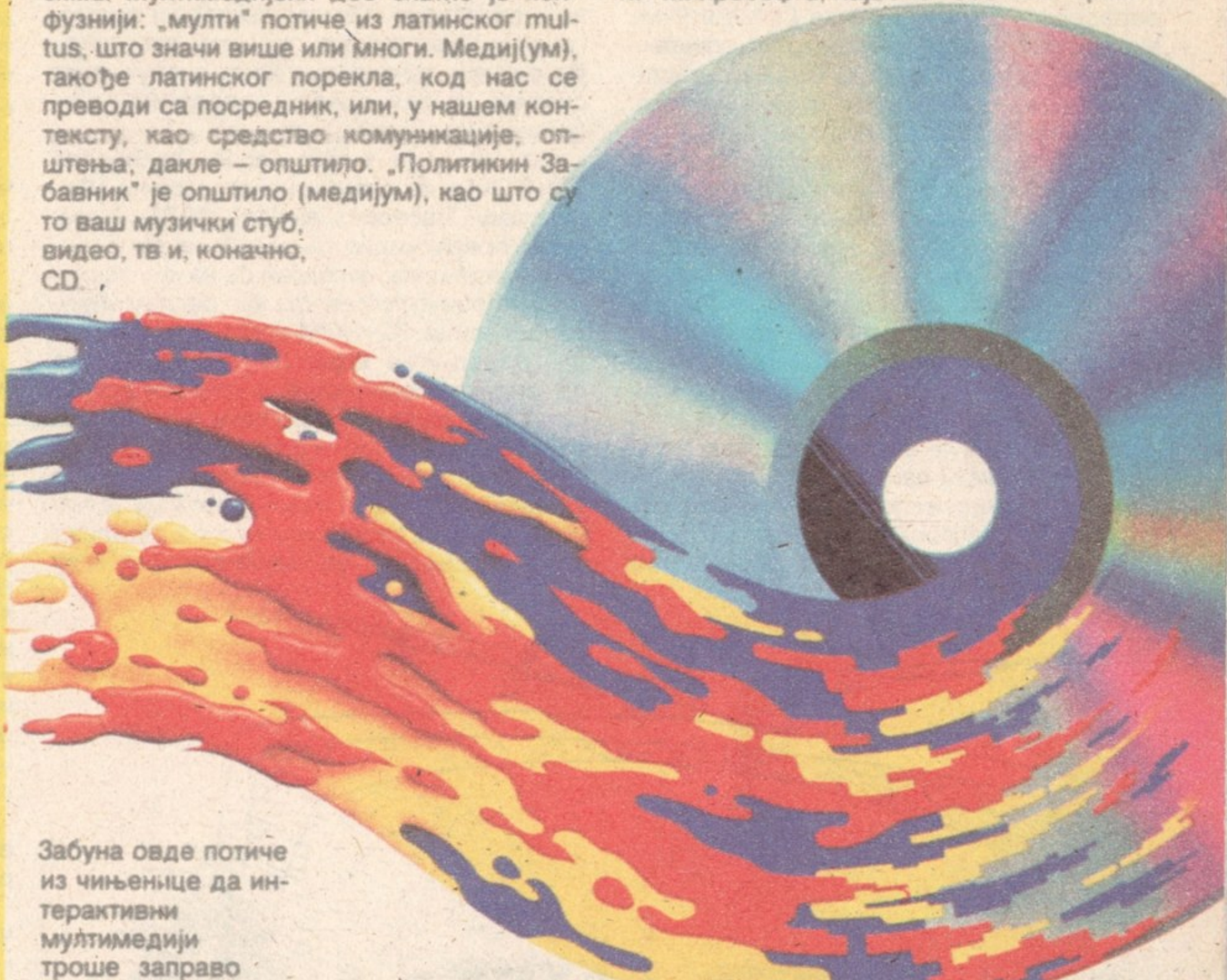
Званично, пак, cd-програмери воле да своје подвиге називају „насловима“, као да говоре о књигама. Најчешће са добрим разлогом: „Историја света“ америчког Bureau Development Inc. на пример, садржи сведочења, студије и есеје сакупљене из 394 дела – од Хамурабија, Библије, Херодота, Платона, Аристотела... па преко Корана, Лутера, Колумба, будистич-

ких списа... до Дарвиновог „Порекла врста“ - Дојловог „Бурског рата“ и прокопавања Панамског канала. Све то богато зачињено илустрацијама и звуком, а укупна тежина – 15 грама!?

Ништа тежа није ни „Врхунска књижевност“, танушна збирка од 1.896 (и словима: хиљаду осамстотина деведесет шест) класичних списатељских радова, нескраћених ни за реч. Напротив: проширених стручним фуснотама и коментарима, уз музичку пратњу и глумачку нарацију одломака.

Лакоћа и брзина приступа, те манипулације подацима, које је у шубу могуће укрстити на све замисливе начине, учинили су сродна свезнања – енциклопедије, речнике, лексиконе, алманахе, атласе, антологије – најочигледнијим изазовом CD-ROM издавача, коме ови, бар на моје задовољство, нису одолели.

Ето, ономад сам мало базао по „Енкарти“ Микрософта, највећег светског произ-

вођача рачунарске енциклопедије, да не кажем софтвера. И питање је да ли бих се уопште отуд вратио да ме за руку – пардон, за „миша“ – није држао Гаша из „Света компјутера“. „Енкарта“ је енциклопедија широког спектра, организована у девет области (физичке науке и математике, наука о животу, географија, историја, друштвене науке, религија и филозофија, уметност, језик и књижевност, сценске уметности, спорт, игре, хобији и кућни љубимци) од којих се свака даље грана на по десетак подобласти итд. Претраживање се одвија и по темама, историјском периоду или кључној речи. Поред звука, анимација и видео-инсерата, градиво прати и галерија фотографија, мапа, графикона, табела... које по вољи увећавате и заједно са текстом, или одвојено, штампате на принтеру или смештате у фајлове (досијеа) других програма (примерице: програма за писање), па их после међусобно комбинујете и прерађујете. Такође, предвиђена је могућност „дописивања“, тач-

није додавања личне корисникове белешке уз одабрану одредницу.

И, зашто да кријем, видео сам тамо карту покојне СФРЈ, одслушао „Хеј, Словени“, поздравио стару добру заставу и, дабоме, Маршала. А нису, богами, прикраћени ни верници овдашњег Новог поретка, тим пре што се ова нова Југославија по „Енкарти“ зове Serbia & Montenegro, и на ухо им свира колце (док у „Шкотској“, разуме се, треште гајде). Они са више времена и искуства у cd-навигацији кажу да су наша књижевност, историја и текуће политичке прилике пристојно обрађене – наведена је чак и пословица „Где чељад нису бесна, кућа није тесна“. Па, ако народ који је ту изреку смислио тренутно и није њена најбоља потврда, сама „Енкарта“ то свакако јесте.

Прохујало са вихором за понети

Исто тако, носталгичним љубитељима фараонског Египта, античке Грчке и Рима Микрософт нуди мултимедијски спектакл „Древне земље“, препун мрачних мистаба, пирамида, катакомби, мумија, митова, окрњених скулптура, амфора, арена, аквадуката, сурових војсковођа, тирани и босоногих филозофа. Аве, брате! На другој страни, француско издање „Леонардо да Винчи и ренесанса“ не задовољава се само да нас детаљно упуту у време, живот, средину и сликарство италијанског генија. Тродимензионалне анимације приказују још како би функционисали маестров хеликоптер и падобран да је конструктор могао и да их направи.

Али, не очекујете ваљда да сад заређам и препричам вам свих 7000 CD-ROM наслова колико их је до пре месец-два стајало на располагању шест милиона Американаца и стотине хиљада срећних

Енглеза, Француза, Немаца... опремљених, да цитирам свог гуруа Гашу, „double speed CD-ROM драјвом, звучном картицом са осмобитним семплером на барем 11 kHz и FM синтисајзером са бар 9 гласова, графичком картицом која приказује 640 x 480 у Hi-Color режиму (32.000 боја) 386 DX процесором са 4 MB RAM-а и hard диском од бар 170 MB“. (Шта год све ово значило, надам се да нисам никог опсовао)

Ипак, било би јако непрофесионално, готово неучтиво, не поменути макар још „Синеманију“, назајажљиву банку података о 19.000 играних филмова, њиховим ауторима и протагонистима, озвучену дијалозима и музичким темама. Ако мислите да пијаниста Сем из Риковог кафеа Америкен (Казабланка, ратних четрдесетих) при том уживо не „свира поново ону ствар“, варате се. Свира и пева све у шеснаест (битова?), а асистира му, зна се, Ингрид Бергман. Све док Боги не ба-не и растера их. Потом, листајући филмографију Џоди Фостер, можете, ако имате јак стомак, привирити у живу сцену њеног сусрета са оскарсовски одвратним Ханибалом („Кад јагањци утихну“)...

Но, иако је видео-плоча, прапредак CD-ROM-а из електронског неолита (Филипсова „Ласерска визија“, 1972), изумљена превасходно ради кућних биоскопских пројекција, филмови се на компактни диск пробијају углавном као распамећујуће секвенце CD-ROM игара. Никакво чудо: видео-игре зарадиле су 1993. више од филмске индустрије, а крунски допринос томе дале су неслућене могућности CD-ROM технологије. Џорџ Лукас, врховни заповедник „Ратова звезда“, наводно у пензији, одмах је схватио шта му је чинити – вратио се у монтажу и од рестлова своје легендарне трилогије режирао игру

„Побуњенички напад“. На опште одушевљење милиона неостварених Скајвокера.

Кажу и да је Силвестер Сталоне данима доснимавао макљачке сцене својих „Demolition Men“ за истоимену игру. Из истих разлога у Дизнијевим студијама доцртава се и „Аладин“. Стивен Спилберг најавио је да ће и његов нови авантуристички филм, планиран за 1996. пратити дојстрик-верзија на CD-ROM-у... Не треба бити неки футуриста па закључити како ће се филмови у Холивуду ускоро издавати као пратећи материјал cd-игрица, скрпљен од њихових отпадака. Затварам очи и у том мраку већ видим наслов – „Прохујало са вихором за понети“!

Професор Астерикс и друге бајке

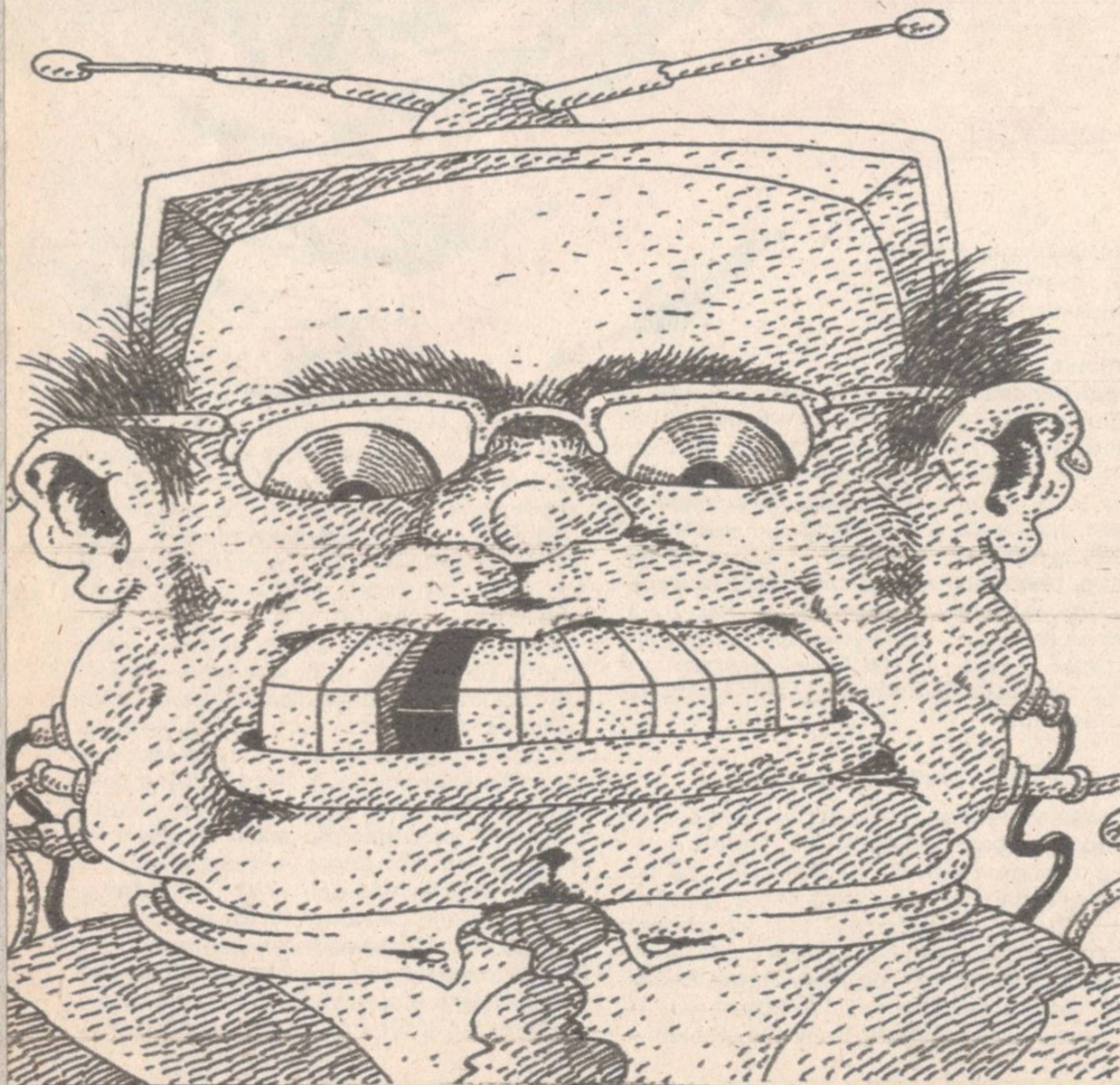
У међувремену, CD-ROM комбинација књига без папира и игара без граница наилази на изузетно гостопримство у образовању. Не само зато што се компактни професор уопште не нервира ако му се затражи да по десети пут понови лекцију или ако ђаче пропусти да уради домаћи, него нарочито зато што одвајкада проводацирани брак из рачуна између „поуке“ и „забаве“ никад раније није склапан на тако задивљујућ а опет интелигентан начин. Чак и одрасли зину пред цртаћем који појашњава рад срца или окретање планета око Сунца.

А онда, ту је емотивна димензија: једно је прочитати чувени говор Мартина Лутера Кинга о еманципацији америчких Црнаца, а нешто сасвим друго видети и чути истог лидера како пред масом декламује: „I had a dream...“ Или: приручник о зачећу може бити и занимљиво штиво, али CD-ROM „Тако настаје живот“ иде даље и чаролију чини опипљивом – ембрион се ствара и прераста у тело пред нашим разрогаченим очима. Оно што нас гане увек боље примамо. Седмогодишњој Јелени било је потребно три минута објашњавања па да наредна два сата проведе пред екраном монитора бојећи, анимирајући и истовремено поимајући свет афричке саване са CD-ROM-а „Лав Луј“. Мали Французи, наследни англофоби, успешно савлађују енглески језик у CD-ROM школи „Астерикс“, пратећи славног Гала и његовог дебелог друга (о псићу да и не говоримо) у авантуру с ону страну Ламанша.

Са изузетком старих добрих романа, чији покадшто плесиви шарм још није могуће дигитализовати па се потом баци-ти у крпе и уз ноћну лампу успављивати се са кабастом компјутерском гвожђури-јом у рукама (исто важи и за туристичке бедекере), примена новог (мулти)медију-ма малтене је неограничена: свануло је, на „Бритиш телекому“, који је у обавези да једном годишње штампа, повезује и на милионе адреса доставља гломазне купу-саре телефонских именика; свануло је и архивима, чије документације труну у за-крченим подрумским лагумима; свануће, обећавају, чак и Југословенској кинотеци. Можда, једног дана, и „Забавнику“...

А, захваљујући диску „ReUNir“ (Споји-ти), где је пописано 40.000 деце настале из ратом раскомадане Југославије, треба-ло би да сване и тој деци и родитељима који их траже. Авај, та племенита мисао никла је у глави која не само да није уди-сала разређени ваздух балкански него, изгледа, није консултовала ни „Енкарту“. Јер, од толиких питања без одговора, ко-ја с тим у вези просто навиру, довољно је и оно прво:

Хоће ли бити струје? Игор Багич

МА ШТА КАЖЕШ

САМО ЗА ПРИЈАТЕЉЕ

Имати угледне личности за пријатеље није мала ствар чак ни кад је човек и сам познат. Имајући то на уму, чувени произвођач накита Булгари потрудио се да се спријатељи са многим славним људима поготову оним из света филма. Посебно је поносан на блискост са Френком Синатром и Силвестером Сталоне-

ом, али упркос том поносу није одолео свом трговачком духу. Тако је првом по „пријатељској“ цени од 8.500 долара продао минђуше које вреде хиљадарку мање, а другог је у више наврата ојадно це-нама знатно вишим од стварних. На његов гест пријатељства и Синатра и Сталоне реаговали су сасвим непримерено: престали су да пазаре код њега. Незахвалници, уздише Булгари и баца се у потрагу за новим пријатељима. ■

ЗА ДИВА

Лино Марло, индустријалац из Тревиза (Италија), направио је ципелу коју може да обује само неки див из бајке. Дугачка је 140 центиметара, висока један метар и одговарала би стопалу број 220! ■

ЕНИГМАТСКА ПРОСИДБА

Један заљубљени момак из Сан Франциска смислио је јединствен начин како да запроси своју драгану. То је Наил Натансон, аутор укрштених речи у локалном дневном листу „Сан Франциско кро-

никл“. Он је у своју укрштеницу уврстио реченицу: Драга Лесли, хоћеш ли да се удаш за мене? Наил је био сигуран да ће порука стићи до његове девојке јер је и она страсвени енигмата и не пропушта укрштене речи. Н зна се једино да ли је на заиста необичну просидбу стигао потврдан одговор. ■

ЗА ЛЕВОРУКЕ

Постоје трговци, и продавнице, који размишљају о леворуцима и њиховим свакодневним невољама које понекад и нису тако мале. То је случај и са радњом „Све за леворуке“ из Лондона у којој купци могу да нађу више од 200 посебно израђених производа: нарочите маказе, сатове, бележнице, па и приручнике како да се леворуки боље снађу у свету дешања. ■

Илустровао Зоран Петканић – Петко

ПОЛИГЛОТА

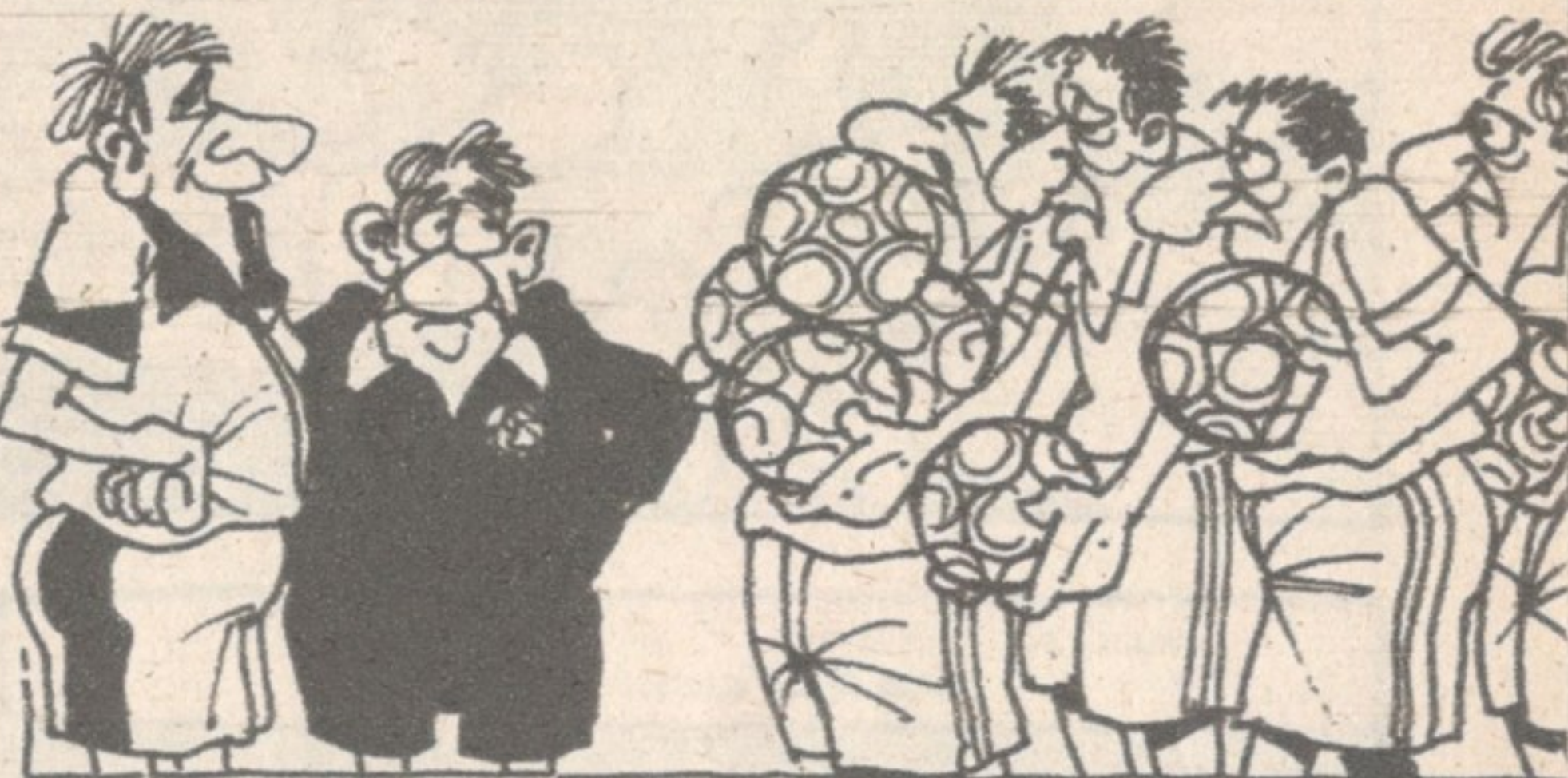
Кад у Рио де Жанеиру полицајци зауставе неког странца и он почне да говори њима неразумљивим језиком, одмах знају ко ће им помоћи да се споразумеју. То је господин Заид Фазах за кога многи тврде да је највећи полиглот на свету. Он, наи-

ме, зна 56 језика, а све их је научио сам, без курсева, туђе помоћи и приватних часова. Управо је савладао и палиамент, мешавину енглеског, холандског, шпанског и португалског који се говори на острву Куракао. ■

КИША ГОЛОВА

Постоје ли фудбалски тренер и тим који не би волели да победе противника резултатом 32:0? Ова киша голова догодила се крајем прошле године у италијанском месту Кротоне на утакмици клубова Кротоне и Палмезе. Сви играчи изузимајући

наравно голмана победничког тима бар једном су затресли мрежу. Тренери Палмезеа касније су се тешили да су овако катастрофално изгубили зато што су саставили тим у последњем тренутку од играча који нису уиграни и спремни. ■

ЉУБАВ

Са честитком за Нову годину и једном песмом млади Енглец Роберт Вал ставио је тачку на своју велику љубав према гимнастичарки Лизи Грејсон. Неизмерна осећања Роберт је изразио у преко 6400 писама, 50 љубавних писама и 400 музичких касета. Спортска шампионка, додуше, није одговорила ни сличним осећањима ни било каквом поруком. Чак је пријавила младића да јој смета, досађује и прогања је. Ове, 1995, спортисткиња, по свој прилици, може да буде спокојна, али под условом да Роберт одржи обећање, остави је на миру и заувек је избрише из свог срца. ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

„Забавников“ поклон за 8. март

Када је Господ стварао мајке радећи већ шести дан прековремено, појавио се један анђео и рекао му:

– Много си већ времена страшио на њих.

А Господ је одговорио:

– Јеси ли прочитао спецификацију за ову поруџбину? Мајка треба да буде таква да може слободно да се пере од главе до пете, али не сме да буде од пластике... мора да има 180 покретљивих делова... а сви да су такви да се могу заменити... мора да живи само од кафе и оног што од њених остане... да има топло крило које нестаје кад она устане... и пољубац који лечи све од сломљене ноге до разочарења у љубави... и шест пари руку.

Анђео лагано затресе главом и рече:

– Шест пари руку? Немогуће!

– Нису ми руке проблем – каза Господ. – Тешкоћа је у томе што мајка треба да има три пара очију.

– Зар такав треба да буде стандардни модел мајке? – зашпта анђео.

Господ потврди главом:

– Један пар да види кроз затворена врата кад гита. Шта ви то, децо, тамо ради-

те?“. Други пар на потиљку да би видела оно што не би требало да зна. И, разуме се, један пар спреда да погледа дете кад оно нешто згреши и да му погледом каже: „Ја те разумем и волим те и кад ти о тој љубави ништа не говорим“.

– Господе – рече анђео нежно му додирнувши рукав – иди на спавање. И сутра је дан.

– Не могу – одговори Гос-

под. – Баш сам сад при крају. Већ имам мајку која никад није болесна или сама себе лечи, која може да исхрани шесточлану породицу с пола килограма кобасица и има снаге да једног деветогодишњака задржи под тушем.

Анђео обиђе веома лагано око модела мајке и додирну га.

КАКО ЈЕ БОГ СТВОРИО МАЈКУ

Најзад се анђео нагну преко модела и пређе прстом преко њеног образа.

– Овде има пукотину, ту цури... – рече анђео.

– Не цури – одговори Господ. – То је суза.

– А чему је суза?

– За радост, тугу, разочарење, патњу, усамљеност и понос.

– Ти си геније! – рече анђео.

Господ је изгледао смирнут.

– Нисам је сузу ставио на образ.

Ирина Бомбен

– Сувише је мека! – уздахну.

– Али је издржљива – рече Господ узбуђено. – Ти не можеш ни да замислиш шта све ова мајка може да учини и колико да издржи!

– Може ли да мисли?

– Не само да мисли већ и да расуђује и налази помиљиво решење.

ПЕСМА НАС ЈЕ ОДРЖАЛА

ЧИЈА КОЛА, ЧИЈА КОЛА

Песма нас је одржала, њојзи хвала! Да ли песник Јован Јовановић Змај, овом мудрошћу у једном свом стиху мислио на родољубиву, лирску, или песму уопште? Знајући њега као патриоту, а и време у коме је живео, биће да су му кроз главу пролетале све муке Србије од Косовског боја, преко Првог и Другог устанка и Балканских ратова. Први светски рат није доживео.

Србин и Отаџбина то је одвајкада било једно исто. У пробојима, у јуришима, на маршевима, кроз блато, кишу, снег – Срби су – певали. Гинуло се с песмом. А оно што су Срби добили у рату, после су делили са другима. И отаџбину, и радост и песму. Зато ваљда, српских родољубивих песама има расутих по целом Балкану и зато је Србину тешко да изабере своју најбољу, најлепшу песму.

Последњих педесет година трајала је „шутња“, а онда је српска родољубива песма васкрснула. Изабрали смо десет данас најпеванијих.

Ој, војводо, Синђелићу!

Колико сте пута певали „Химну светом Сави“, ту прелепу мелодију и текст који по-

Тако гласи изворна песма која је у српском народу постала легендарна са измењеним текстом и називом „Ко то каже, ко то каже, Србија је мала“, а чувена „Радо иде Србин у војнике“ део је сплет са заједничким именом „Барона Јовића марш“

чиње речима: „Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави... Пише песник Јован Дучић: „Ни један народ није имао заслужнијег човека. А потпуније, отменије, чистије и поносније личности мислиоца и мистика не налазимо нигде... Требало је неизмерно муд-

рости и хришћанске силе светом Сави да између Цариграда и Рима, који су нас подједнако притискивали, пробије пут за спасавање моралне самосвојности и духовног јединства своје народу...“

Тешко је одредити аутора стихова. Највероватније, то је Јован Григоријевић, епископ варшачки и митрополит карловачки који је стихове сручио 1735. године. Помиње се и катихета – учитељ науке о вери – Павле Стаматовић, професор у Сегедину, и наводи да је песма изведена 1839. Мало је вероватно да је текст написао књижевник Александар Сандић, како тврде неки хроничари.

Мелодија је настала спонтано, потиче из народа. Хвала композитору Корнелију Станковићу који ју је половином прошлог века забележио и за хор уредио. После њега ме-

лодију су дотеривали Стеван Мокрањец и Даворин Јенко.

Светосавка химна разлила се у српском народу тек после избијања Карађорђевог устанка.

Песма „Востани Србије“ није намењена певању. Књижевна је творевина Доситеја Обрадовића. Доситеј, одушевљен Карађорђевићим устанком, ускликнуо је „Востани Србије“, али не у наслову, како се, иначе, песма записује. Наслов гласи: „Пјесна на инсурекцију Србијанов“. Узвична реченица о Србији по-

КЛЕПЕЋУ СОКАКОМ...

миње се више пута у тексту који је обичном човеку тежак и за памћење и за изговор јер обилује архаичним изразима, остацима старословенског. Тежак је и ритмички део текста, у духу је књижевних великана Доситејевог времена.

Доситејева песма „пропевала“ је у време данашње. Музику је компоновао Жарко Петровић, врстан музиколог, више познат по свом евергрин делу „Све моје јесени су тужне“!

Ствари стоје сасвим другачије са песмом „Ој, војводо, Синђелићу“. О песми се не зна ништа а о Синђелићу сину Стевану све. Стеван је извео презиме Синђелић од мајчиног имена. Отац: Радован; место рођења и боравка: село Грабовац код Ћуприје. Затим је избио Први српски устанак и Стеван се латио оружја. У мају 1809. водила се битка на Каменици. Са 3000 бораца Синђелић је бранио шанац на Чегру. Када су бројнији Турци навалили, за-

палио је складиште с муницијом и преселио се у вечност и... песму. Из народа је потекла и мелодија и текст. Временом је песма дорађивана.

Из позоришта у химну

Готово да је јединствен случај у свету да песма из позоришног комада постане државна химна. Управо то догодило се у Србији са песмом „Боже правде“ која се први пут чула у комаду с певањем „Маркова сабља“ изведеним 10. августа 1872. у Народном позоришту у Београду у част пунолетства кнеза Милана Обреновића! Аутор драме је Јован Ђорђевић, док је музику, самим тим и „Боже правде“, компоновао Даворин Јенко, Словенац који је остарио сјајан траг у српској култури.

Кнезу Милану песма се допала. Када је после десет година постао и краљ, песма „Боже правде“ проглашена је за званичну химну Краљевине Србије. Химна је остала и за време владавине краља Александра Обреновића све до његовог убиства маја 1903.

Од 1903. до 1909. године „Боже правде“ избачена је из „употребе“. Тражена је нова химна. Неколико конкурса и

ништа. На свој рођендан 1909. краљ Петар Карађорђевић вратио је песму „Боже правде“ као државну химну. Тако до 1918. када је створена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. Тада је химна склопљена од делова три песме: српске – „Боже правде“, Хрватске – „Лијепа наша“ и словеначке – „Напреј, застава Славе“. После је било шта је било.

Панчевачки прота Васа Живковић, лирска душа, заслужан за настанак текста песме „Радо иде Србин у војнике“. Песму је насловио са – „Граничарска песма“ и то је оригинални назив. Зашто граничарска? Е, па, у Панчеву је постојала граничарска капела (оркестар), а капелник Антоније Јахимек саставио је 18490. године сплет народних напева под заједничким називом „Барона Јовића марш“. У сплет је убачен и текст песме прота Васа Живковића. Овај „коктейл“ чуо је Никола Ђурковић, наставник музике на двору Михаила Обреновића, затим и управник Панчевачког позоришта, и издвојио „Граничарску песму“. Затим је написао аранжман и она је први пут изведена у Панчевачком позоришту 1844. године. Прота Васа Живковић је то дочекао, умро је у родном Панчеву тек после четрдесет две године.

Оставили је артиљерци?

Музиколозима је можда најлакше било са песмом „Народни збор“ чији је оригинални назив „Хеј, трубачу, с бујне Дрине“. Текст је написао 1875. године тадашњи београдски бард Владислав Каћански. Повод је био отпор који Срби отворено исказују према Аустро-Угарској. Већ 1908. омладина упућује погрдне узвице Аустројанцима, оглашава се и војни оркестар. Чује се „Хеј трубачу...“ Музику на стихове Каћанског написао је 1905. године композитор Јосиф Маринковић.

Прича о песми „Тамо далеко“, песми над песмама српског војника, је сложенија. По тексту се може закључити да је настала у Грчкој после голготе српске војске преко Албаније. Зна се да је текст написао Михаило Заставниковић, али се не зна како је настала мелодија. Збуњује што је певају Украјинци

на другачији текст и то пре преласка српске војске преко Албаније. Да ли су је њихови артиљерци који су са Србима бранили Београд 1915. предали сабраћу, а ови касније, повлачећи се, пренели у Грчку да је као јаук душе шире логорима те су је прихватили и на прилагођен текст певали француски, енглески, чешки и словачки војници, наравно различито је насловљавајући.

Посебно је мелодична песма „Лађа се креће француска“. Важила је за баладу о епопеји српског војника. Стихови су објављени први пут одмах после Првог светског рата у каталогу за грамофонску плочу под називом „Велики рат“, издатој у Паризу. На плочи се песма „Лађа се креће француска“ назива „Српска песма“. Пева је, и прати себе на гитари, Живан Васић који је као бивши српски војник стигао у Париз после рата издржавајући се од певања балада и песама насталих у Првом светском рату. Мелодија је без аутора. Настала је у солунској луци. Ипак, Васић је песму први увео у Европу мада је најбољу верзију створио композитор Никола Балон кој је после рата свирао у Паризу. Текст је прерађиван, али не значајно.

Нису познати аутор текста и мелодије песме „Ко то каже Србија је мала“! Музиколози закључују да је песма настала непосредно после Првог светског рата јер гнев Срба према Аустројанцима није стишан, напротив. Избија из текста. Мелодија је, несумњиво, настала у народу. Певала се неколико деценија пре тога међу Банаћанима са текстом. „Чија кола, чија кола клепећу сокаком, то су наша, то су наша, иде са салаша...“

Десета, такође веома певана песма у Срба, свакако је „Играле се делије“. Посвећена је српском освајању Једрена у Балканском рату. Срби су хтели и до Стамбола, али Врховна команда и велике силе нису дале. „Ситно коло, до кола, вило се до Стамбола...“ Текст је написао учитељ и песник Милорад Петровић Сељанчица а мелодију компоновао и у своју свиту „Песме из младости“ 1919. унео Божидар Јоксимовић.

И тако... од светог Саве до Стамбола.

Песма нас је одржала.
Милентије Тодоровић

Илустровао Ивица Кољанин

26 СЛОВА ЗА 24 ГОДИНЕ

БУКВАР СА ЛЕПТИРОВИХ КРИЛА

**АМЕРИЧКОМ ФОТОГРАФУ
САНДВЕДУ ПРВОМ ЈЕ ПАЛО
НА ПАМЕТ ДА САСТАВИ
АБЕЦЕДУ ОД ШАРА НА
КРИЛИМА ЛЕПТИРА. САДА
ПРИПРЕМА КИНЕСКУ АЗБУКУ
ОД 6000 ЗНАКОВА...**

Да, почело је на тавану америчког научног института Смитсонијан. Ту је пре 25 година Кјел Б. Сандвед, који је тек почињао да снима животиње, у металној кутији од цигара открио првог „писменог“ лептира: на његовим наранџастим крилима јасно се оцртавало слово „F“. Да ли би се могла направити цела абецета искључиво од шара на крилима лептирова? — помислио је Сандвед и ова идеја није га напуштала скоро четврт века док је лутао свим континентима, осим Антарктика, у потрази за следећим словом. При том, звучи готово невероватно, Сандвед није убио ниједног лептира. Хватао их је рано изјутра, док су инсекти због хладноће троми, и после снимања враћао на слободу.

Слово „А“ уловио је у Асаму (Азија), „R“ у Венецуели, „Z“ у Индији... И, док је симетрична слова „О“, „М“ и „V“ или „Е“ (симетрично по хоризонталу) релативно лако нашао, дотле су му „R“, „G“, „K“ или „P“, као и цифре „5“ и „7“

задале грдне муке. А поготову неки знаци, који постоје на свакој писаћој машини и користе се у свим језицима, које је Сандвед такође сакупљао. „За 24 године истраживања само сам једном видео „&“ и то се десило у Бразилу.“

Сада, пошто је завршио посао и снимио 26 слова енглеског (и француског) језика, затим немачко и, па „додатна“ слова скандинавских језика (његов матерњи је дански), као и 10 основних римских бројева, Сандвед намерава да са крила лептира препише 6000 идеограма говорног кинеског језика. Они који га знају не сумњају да ће успети у овом, на изглед лудом, подухвату: много снимљеног материјала већ има, а стрпљење му је безгранично. Као и упорност, да не кажемо тврдоглавост.

Хоће ли Сандвед нешто и зарадити од свог четвртвековног лутања по прашумама, мочварама, ледницима Хималаја? Хоће, и то доста. Из целог света стижу наруџбине за овај јединствен постер штампан на одличној хартији у димензијама 51 x 42 cm. Довољно је уплатити чек на 12,95 америчких долара + 10 истих долара за поштанске трошкове на адресу „Butterfly Alphabet“, PO Box 39138, Washington DC 200016.

Да би привукао ноћне лептире, Кјел Б. Сандвед вукао је по свим континентима, осим Антарктика, генератор и лампу с ултраљубичастим зрацима.

„Morpho“ је лептир који живи у Бразилу и коме дугујемо цифру „0“.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Био је диван новембарски дан 1984. Имала сам двадесет и три године, била сам у петом месецу трудноће и возила кола према војној болници у Елмендорфу на Аљасци, где сам радила као медицинска сестра. Живот ми је у тим тренуцима био исто тако светао пун наде и обећања као и тај прохладан, али сунчан дан на Аљасци.

Међутим, судбина је те моје наде прекинула тачно у 2,30 по подне када је један огроман камион с приколицом, желећи да престигне школски аутобус испред себе, скренуо на моју траку. Јурио је право ка мени заклањајући ми видик. У последњем тренутку угледала сам возача како се пресамитио преко управљача, главе опуштене на једну страну. Па није могуће да ће се мени ово десити, помислила сам у себи.

Уз страхан тресак и ломљаву бачена сам унапред, на предње возачко стакло. Истог тренутка јак трзај ме је повукао уназад, па опет унапред, а онда сам свом снагом треснула у волан. На крају, у последњем трзају, полетела сам из кола кроз разбијено возачко стакло.

Све ми је то остало записано у сећању. Сећам се да сам у том тренутку помислила: „Ево како изгледа када је човек мртав“. Хладноћа, мир и тишина окруживали су моју свест која се све више маглила. Преко очију као да ми је неко навлачио тамну копрену.

И поред страшног судара, нисам, међутим, била мртва. Не знам тачно колико сам била у несвести, али сам убрзо чула гласове: „Ова је жива – видео сам како се покреће!“ „Ова“ – то сам била ја и што је још важније – била сам жива.

Спасиоци су ме пажљиво извукли из крша. Неки су с неверицом климали главом чуећи се како сам остала жива. Као медицинска сестра у ратном ваздухопловству чес-

Када сам погледала у огледало, помислила сам: ако је само ово што видим остало на мени, боље да нисам жива

то сам имала прилику да чујем унесрећене како преклињу: „Молим вас оставите ме да умрем. Ово не могу преживети“. Сада, у колима хитне помоћи, и сама сам била свесна те очајничке молбе.

Сломљене кошчице и раздерано месо почели су да ми се гомилају у гуши и да се спуштају низ њу. Осећала сам како се лагано гушим. Мрак ми се час навлачио на очи, час скидао са њих. С муком сам се борила да се не онесвестим. Само када бих могла да издржим до војне волнице у Елмендорфу, све би, знала сам, било у реду. У њој сам радила и знала сам да има изванредну екипу специјалиста за пружање помоћи у хитним случајевима. Осим тога, они су били моји пријатељи.

Пријатељи у операционој сали

Моји пријатељи у болници нису, наравно очекивали да мене, њихову „Лео“, виде у таквом стању. Уместо да нешто хитно предузму, стајали су укочени и запањени. Медицинске сестре, техничари и лекари само су гледали у мене, претрављени и с неким изпатом на уснама.

Изненада, у сали за хитне случајеве улетела је као олуја једна крупна прилика и у тренутку се нашла над мојим лицем. Истог часа његов одлучан глас покренуо је гомилу претрављеног особља око мене: „Ја одмах почињем с трахеотомијом (оперативни

ГОСПОДЕ,

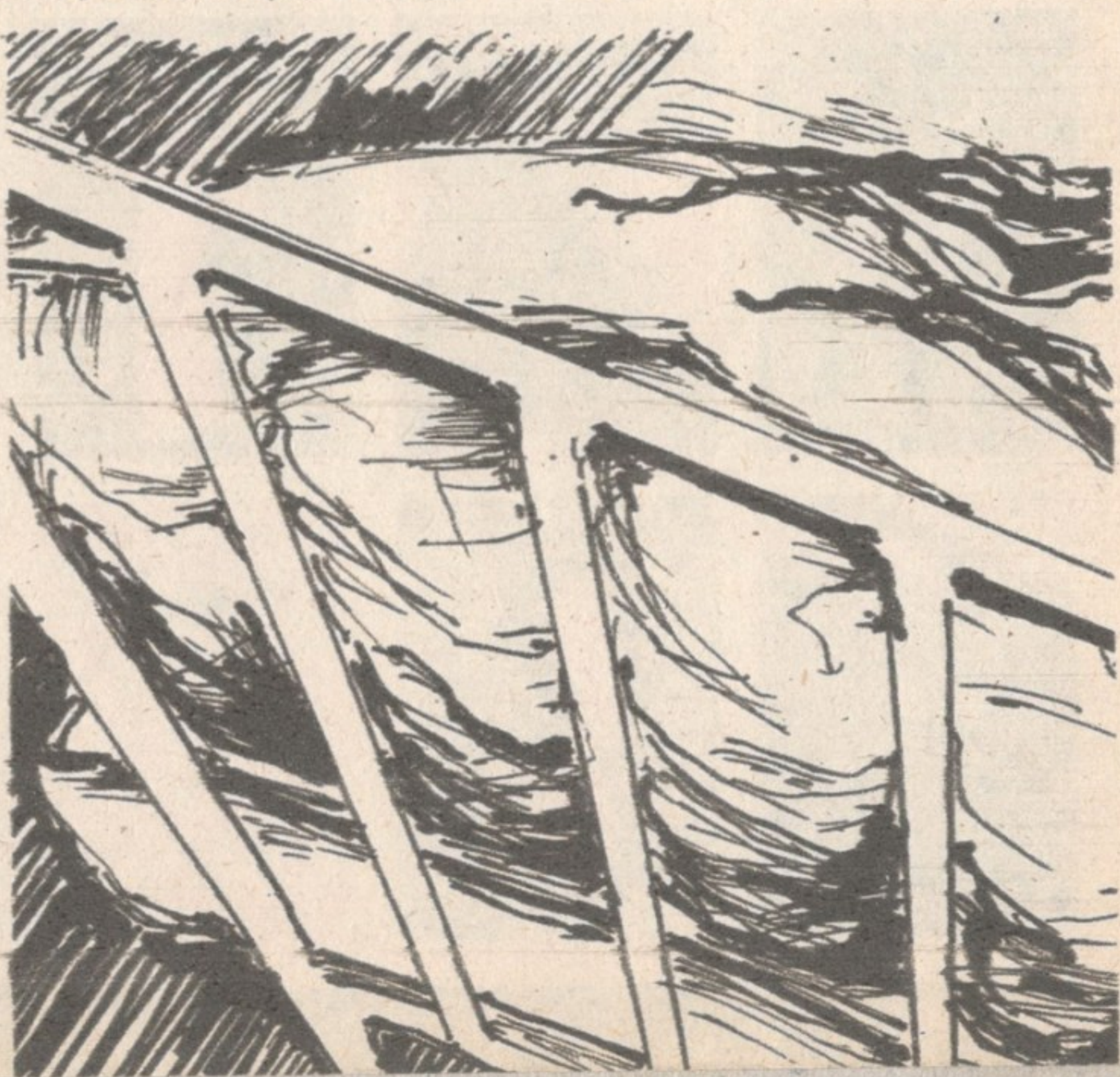
ЗАШТО

БАШ МЕНЕ?

захват којим се отвара предњи зид душника). Гари, постајте се за њене ноге, ви, Реј, за довољну количину крви, а ви мајоре будите спремни код рендген апарата. Ви, сес-

тре, одмах припремите операциону салу, а ви сестро Кејн одмах доведите све специјалисте у салу. Сви ће имати посла.“

После оштрих команди.

осетила сам чврсту руку на свом рамену и зачула тај исти глас како ми тихим, топлим речима говори: „Држите се, Лео. Верујем да ћете све издржати“. И ја сам му веровала.

У болници у Елмендорфу налазио се већ две године на служби и мајор Џејмс Столингс, специјалиста за пластичну хирургију. У току првих часова и дана у болници, док су ме снимали на рендген апарату и изводили хируршке захвате како би ми спасли живот, мајор Столингс ми је мирно и сталожено објашњавао сву озбиљност мога стања. Моје нерођено дете није могло да преживи све страхоте судара и тешке операције у болници. Три дана после несреће родила сам мртву бебу. Мајор Столингс ми је објашњавао да сам задобила веома тешке преломе костију на лицу, да ми је ткиво са лица било искидано, да сам изгубила већину зуба и да су то све биле повреде које су захтевале веома сложене и дуготрајне хируршке захвате и лечење.

Упркос молбама и упозорењима мајора Столингса, четвртог дана, после више операција, кришом сам се погледала у огледало. Замало нисам пала у несвест. Угледала сам надувену, безбојну и безобличну масу ткива, у којој није било зуба и која је, очигледно, била само трећина мога лица.

Изненађење и одвратност које сам тада осетила према себи мора да је осетио и мој муж када је сутрадан дошао да ме посети у болници. Он је био војни пилот и тада се налазио на школовању у вишој школи. Док је стајао поред мог кревета и посматрао ме, из његових очију могла сам да видим да сам иако још жива, као његова супруга – мртва. На његовом лицу одражавала се туга, али за оном лепом и веселом женом коју је изгубио. Оно што је сада гледао била је заплашена, изгубљена особа којој је читав доњи део лица једноставно био однет. Без иједне речи или додиром он је напустио собу. То његово неизречено збогом и одлазак од мене били су за мање од два месеца потврђени и званичним разводом брака.

Да ли је вредно живети?

Још пре него што сам могла да се средим и смирим почела сам себи да постављам питање да ли је било вредно и мудро даље живети. Мајор Столингс мора да је прочитао моје мисли. Стајао је једном, убрзо после тога, поред мог кревета и чврсто, одлучно говорио:

– Лео, сада стварно личиш на само дно пакла.

Климнула сам потврдно главом.

— Али, то не значи да и убудуће мораш тако да изгледаш — наставио је. — Дај ми две до пет година и ја ћу те поново направити лепом или, у најмању руку, пристojном. Имала си срећу да останеш жива. Сада је на нама да ту шансу најбоље искористимо. Ако ти имаш петљу за то, Лео, онда и ја имам времена и знања зато.

У тим тренуцима нисам схватала шта ми је говорио. Још сам била у шоку. Проклињала сам судбину због те несреће и стално тражила одговор на питање: „Зашто баш мене, Господе?!“

У пластичној хирургији способни и вешти специјалисти као што је био мајор Столингс могу, као прави чудотворци, изнова да обликују, направе и извајају делове на људском телу. Међутим, када остане тако мало материјала за рад и обликовање, као што је то био случај са мном, онда су то мучни, дуготрајни и сложени хируршки захвати. Околног ткива на мом лицу није било довољно, а и по својим својствима није могло сасвим да задовољи, тако да је ново ткиво требало пресађивати са удаљених места тела.

Тако су мајор Столингс и његови помоћници почели најпре да ми повезују и крпе кости на доњој вилицы и бради. Када је то било готово, ставили су ми одговарајуће зубне протезе, а затим почели да ми пресађују ткиво са различитих делова тела и обликују доњу вилицу и браду. Пошто је и са тим било готово, мајор Столингс је приступио свом новом поступку пресађивања ткива на усне.

Све те сложене и многобројне операције трајале су у болници више од пола године, а онда су ми једног дана саопштили да сам прилично добро „закрпљена“ и да, иако још није све готово и савршено, могу наставити да, као медицинска сестра, обављам свој посао.

Издржала сам 35 операција

Радила сам у болници, а мајор Столингс је наставио из месеца у месец из године у годину да ми обликује, крпи и поправља унакажено лице. У току дугих седам година издржала сам тридесет и пет сложених операција, од којих су четири биле сасвим нов оперативни поступак у пластичној хирургији, који је мајор Столингс усавршио само за мене.

У тим првим годинама после несреће живот ми је био непрекидна борба против безнађа и дубоке потиштености. Кад год бих била јако потиштена,

одлазила бих у болницу врло рано и ту измишљала различне изговоре да се видим и поразговарам са мајором Столингсом. За то сам имала озбиљних разлога јер никад себи нисам допуштала да се пред њим појавим нерасположена — могао би да закључи да нисам задовољна оним што је урадио.

Преда мном је био још приличан број година у којима је мајор Столингс морао да дотерује моје лице и врат, а посебно делове око очију, носа и уста. Све је то захтевало још десетак допунских операција које је отежавала чињеница

што је мајор Столингс у међувремену добио премештај. Унапређен је и постављен за начелника Универзитетско-медицинског центра у Њујорку. Уз професорску катедру у том универзитетском центру он је желео да отвори и приватну ординацију у Де Мојну у Ајови. Предложио ми је да радим са њим.

— Слушајте, докторе, знам да ће Вам бити веома тешко кад ме узмете за помоћника у вашој ординацији у Де Мојну. Зато бих желела...

Доктор Столингс ме прекинуо, погледао ме право у очи и настави:

— ...и због тога мислим да би најбоље било да се одмах венчамо, и то пре него што кренемо за Де Мојн.

Априла 1993. године удала сам се за доктора Џејмса Столингса. Данас после толико година, још радим у његовој ординацији као његова помоћница. Али, сада се више не питам: „Зашто баш мене изабра, Господе?“

Леона Мае Хармон

Ова прича је добила прву награду америчког часописа „Смитсоњан“ за 1993. годину на тему: „Животне драме“.

МАЛА ЧУДА ПРИРОДЕ

Дошле с викингима

Јестиве шкољке меких љуштура, омиљена посластица америчких гурмана, можда ће послужити још као један доказ да су викинзи стигли до Америке пре Колумба. Прошлог пролећа на северној обали Данске научници су нашли љуштуре шкољки, чије је латинско име *Mya arenaria*, које су угинуле још 1245. године!

Саме од себе нису стигле из Америке у Европу. Наиме, шкољке ове врсте не могу да се припију уз неки предмет, корито брода на пример, већ слободно плутају по води, али само док су ларве, а тај степен развоја у њиховом животу траје свега три седмице. То време није довољно — да их споре океанске струје пренесу преко Атлантика. Викиншки бродови, кажу стручњаци, прелазили су океан много брже тако да су ларве могле живе да стигну из Америке у Европу. Зато се претпоставља да су пренете или саме шкољке које су викинзи при повратку понели себи као храну или да су се ларве одржале при дну отворених викиншких дракара или на мокрим палубама. Шкољке су се затим, доспевши у воду, зариле у пешчано морско дно крај обала Данске што су учиниле и шкољке које су се касније развиле из ларви.

Води га треће око

Једна врста бодљикавог гуштера који живи у стеновитим кањонима северног Мексика и на југозападу Сједињених Америчких Држава непогрешиво налази пут до своје куће захваљујући трећем оку. Оно се налази на врху главе, па се стога

назива још и темено око. Да је то треће око гуштеру непогрешиви водич, утврдиле су њујоршки биолози Барбара Елис-Квин и Керол Симон. Оне су хируршким путем уградиле радио-одашљаче у тела 42 гуштера, затим их пустиле на 500 метара од њихове територије да би затим пратиле како се и куда крећу. Сви до једног, гуштери су сасвим лако стизали до својих „кућа“. Међутим, када су им научнице покриле треће око дуго су и бесциљно лутали.

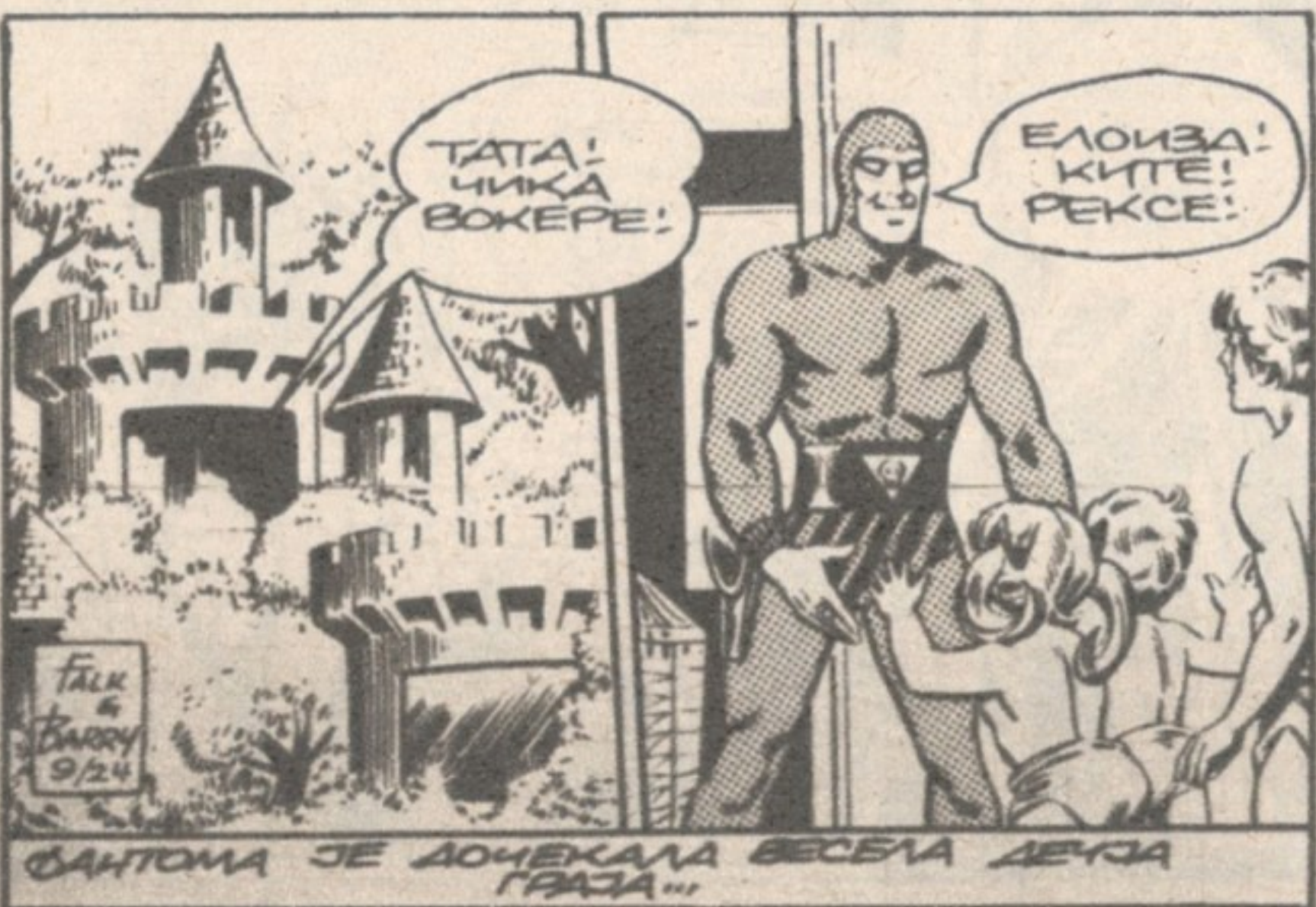
ФАКТОМ

ДВА КУМА

ЦРТА: СТУ БЕРИ ПИШЕ: ЛИ ФОЛК

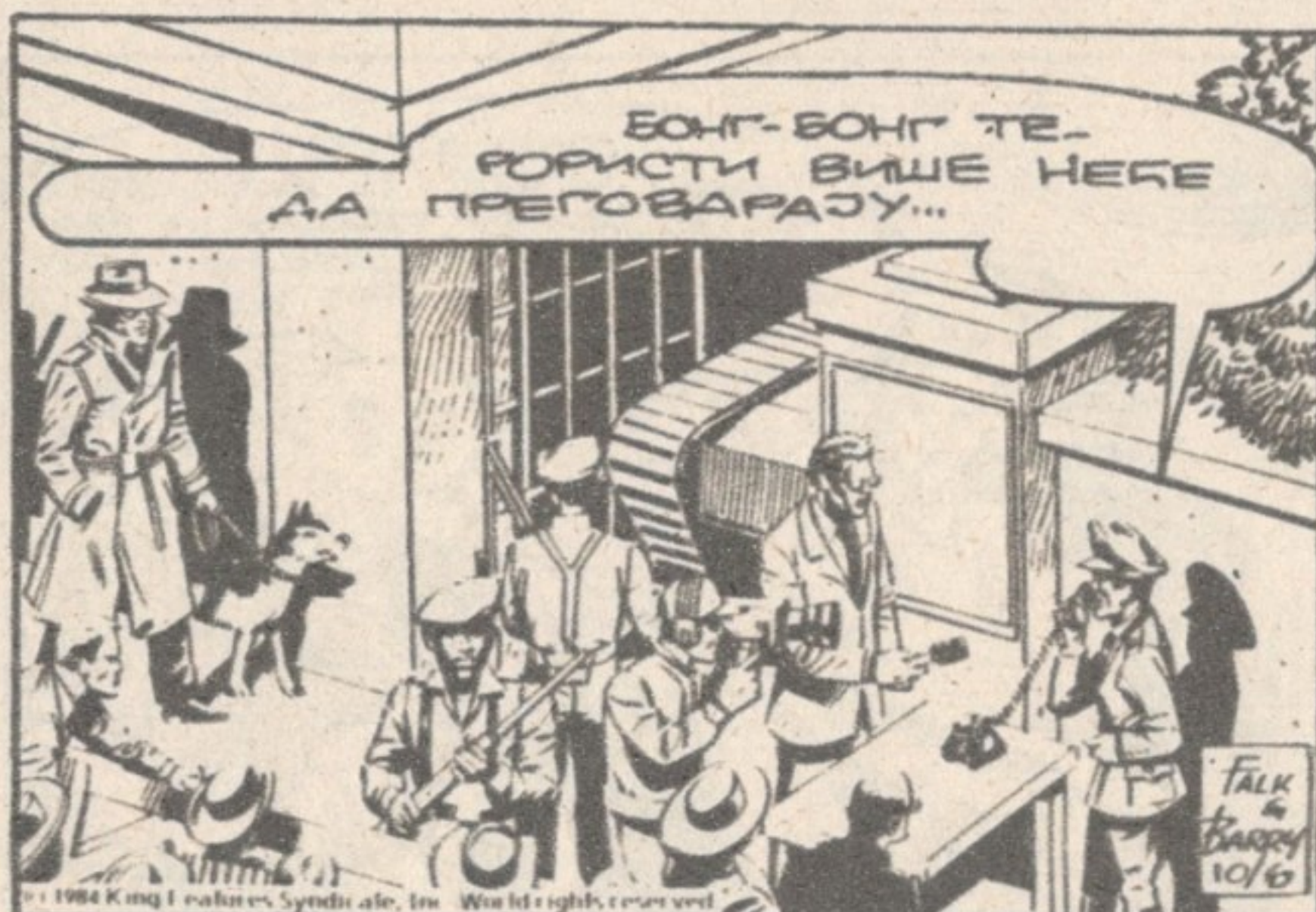

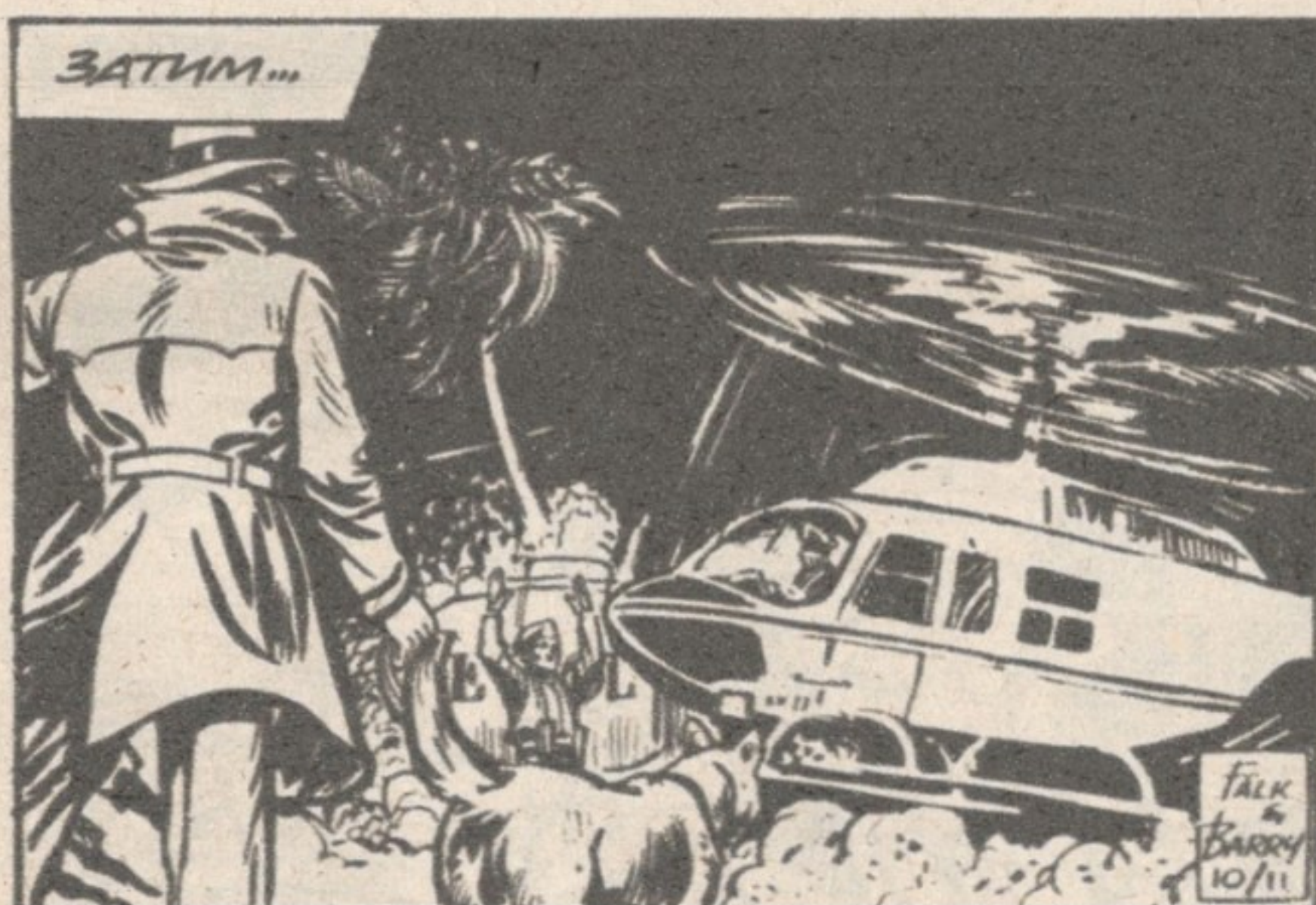

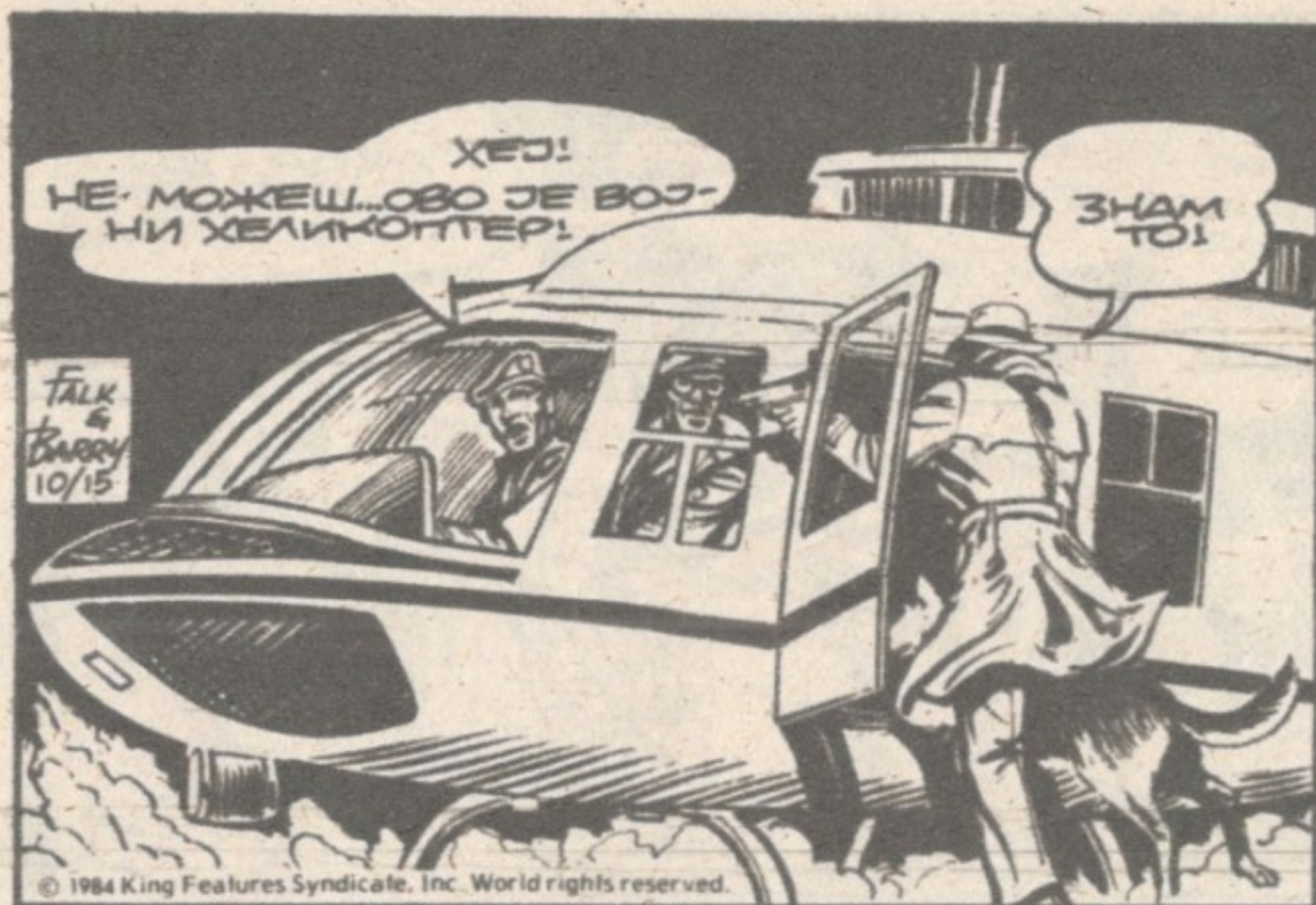

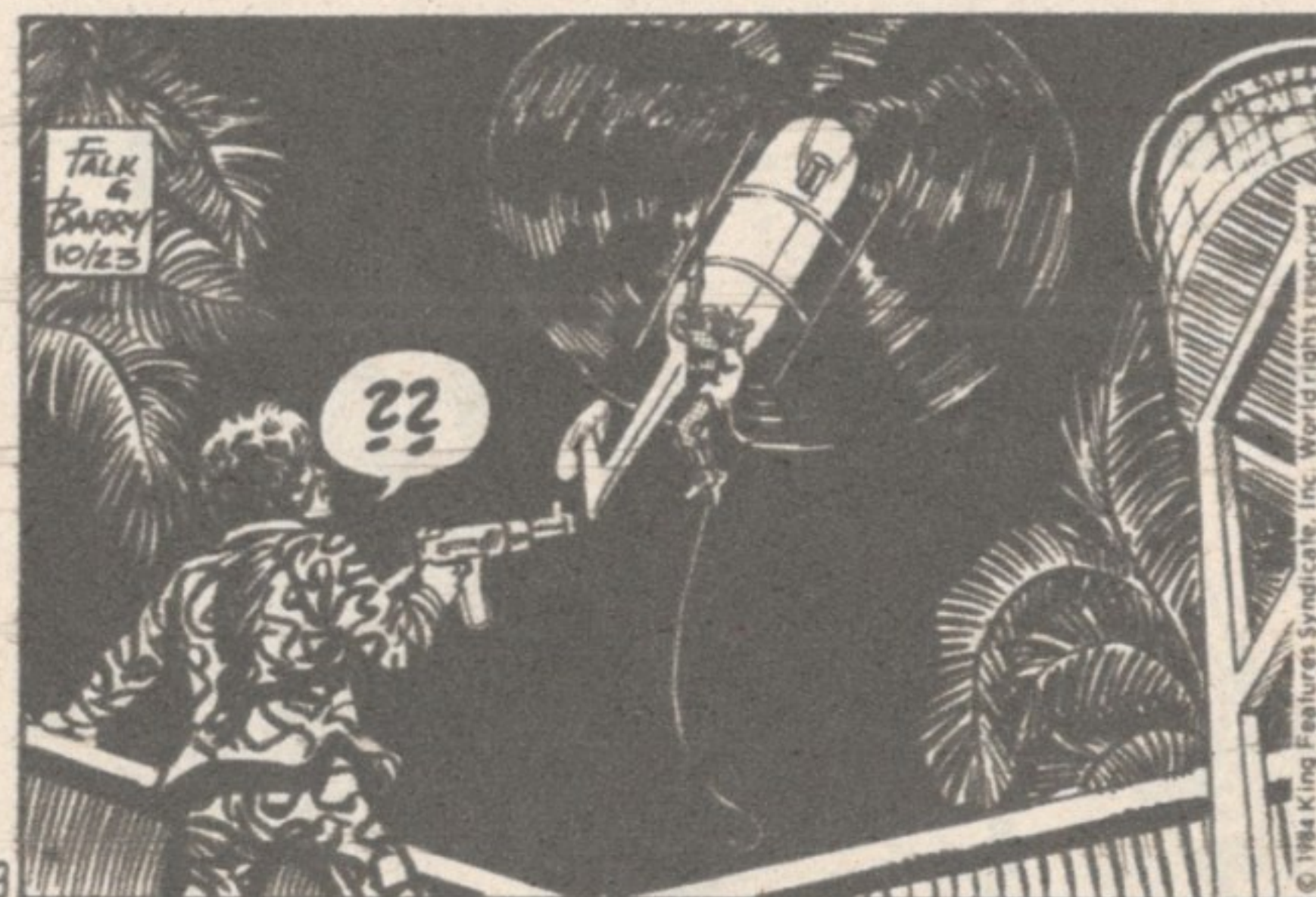
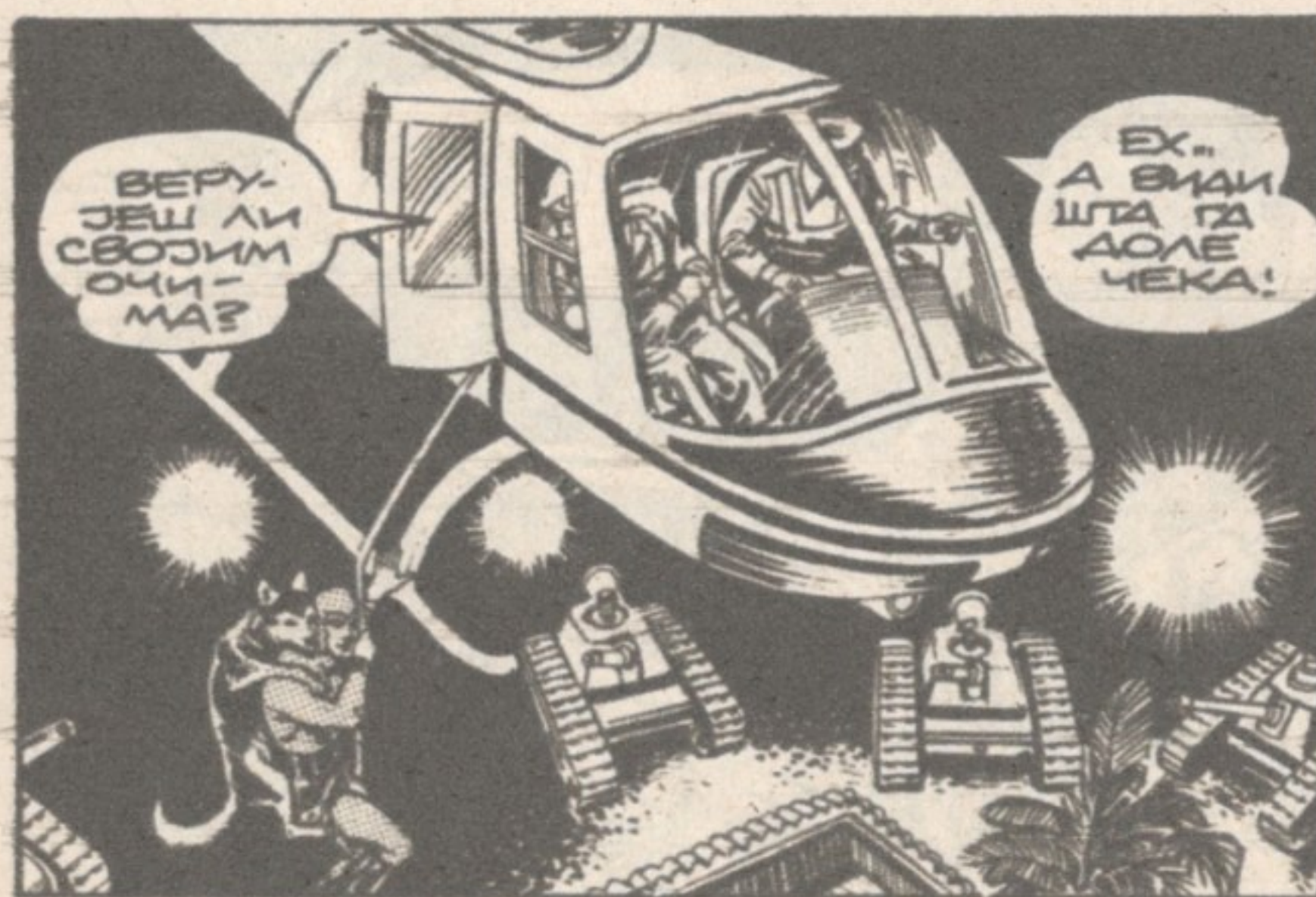
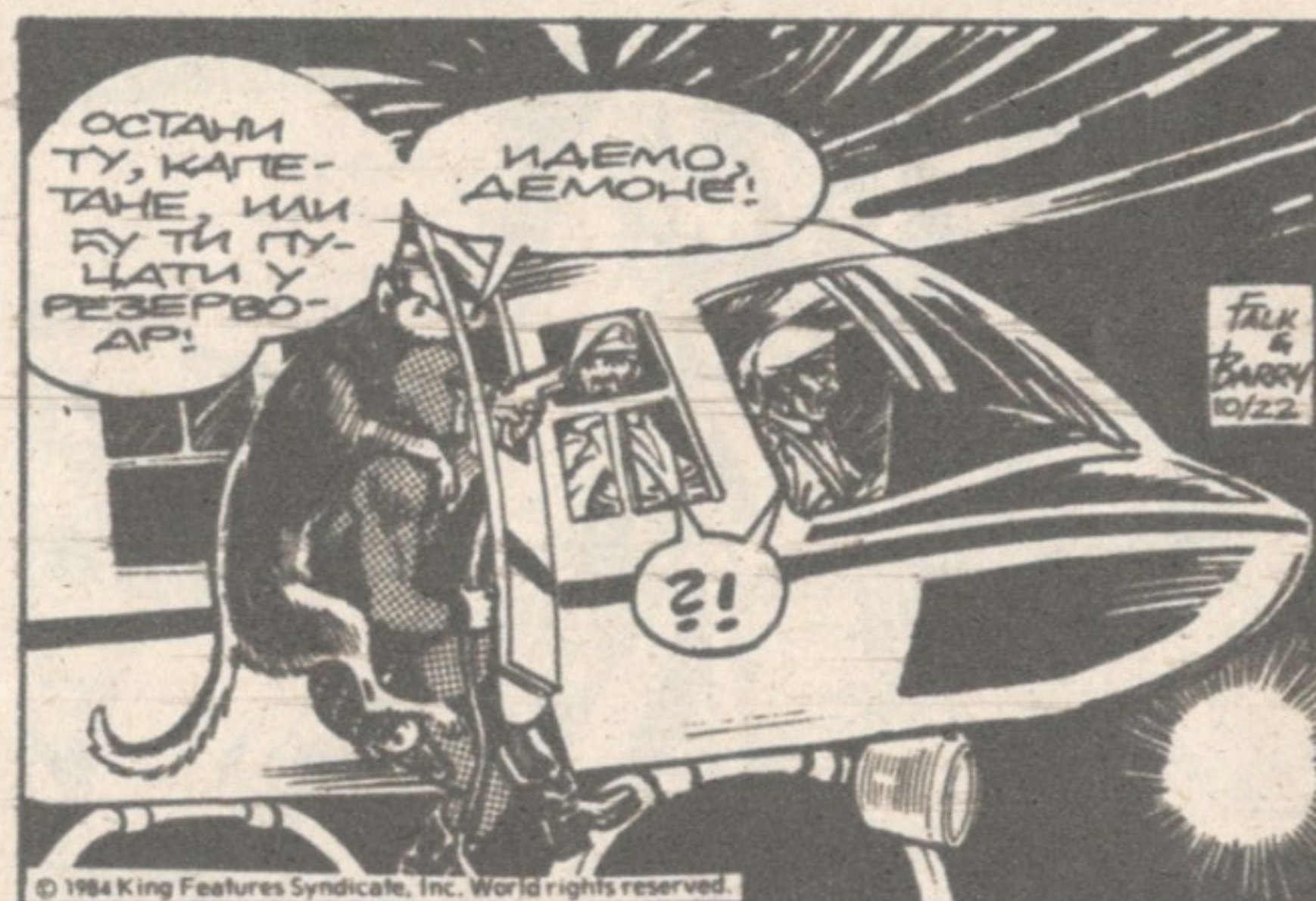

"... И ХОДА УЛИЦАМА
ГРАДА ОДЕВЕН КАО
ОБИЧАН ЧОВЕК..."

Совјетски рад-
ни логор 303 на-
лазио се у бли-
зини Арктика, а
шесторица осу-
ђеника одлучи-
ла су да се
докопају слобо-
де преваливши
цео Сибир,
Монголију, део
Кине, пустињу
Гоби, Тибет, об-
ронке Хималаја
и да стигну до
циља – Индије

БЕКСТВО ДУГО 7.000 КИЛОМЕТРА

ПЕШИЦЕ
ОД
АРКТИКА
ДО
ИНДИЈЕ

Без обзира шта се по-
следњих деценија го-
ворило и писало, у сам
Другог светског
рата Немачка и Совјет-
ски Савез раскомадали су
Пољску. Био је то резултат
договора између Хитлера и
Стаљина, подла игра иза леђа
несрећних Пољака.

Немачка је напала Пољску
1. септембра 1939. у 4.45 ча-
сова изјутра, да би само два
дана касније Енглеска и
Француска објавиле рат Не-
мачкој. Тиме је званично и за-
почео Други светски рат.

Стаљин је био лукавији. Са-
чекао је до 17. септембра, а
онда је пољском амбасадору
у Москви уручена нота. Под
изговором да се Пољска рас-
пада а да је Украјинцима и
Белорусима у Пољској угро-
жен живот, Совјетски Савез
је одлучио да освоји део
Пољске.

То је, укратко, прича о зле-
худој судбини Пољске. Исти-
на, Пољаци су се храбро бо-
рили, али – клонули су.

Међу прегаженим и пони-
женим Пољацима нашао се и
Славомир Равиц, стар 24 го-
дине, тек ожењен, официр
Пољске коњице. Трагедија
Пољске била је и његова, али
ништа није говорило да ће
преживети драму о којој се

дуго година после рата гово-
рило као о готово невероват-
ном догађају.

Мучење у сточним вагонима

После доласка Руса на
Славомира Равица неко је по-
казао прстом. Да ли је у пита-
њу била комшијска пакост,
или се неком раније замерио,
тек – Руси су га ухапсили у
његовом родном граду Пин-
ску, у близини границе са
Совјетским Савезом. Држали
су га годину дана у затвору.
Јеси шпијун, нисам, јеси, ни-
сам... признај и потпиши, не-
ћу, хоћеш, нећу... батине су
пљуштале, а кад су Руси ви-
дели да од „открића великог
шпијуна“ нема ништа, извели
су га пред суд који је невиног
човека осудио на 24 године
принудног рада у једном од
радних логора у Сибиру.

Равица су са осталим суж-
њима убацили у сточне ваго-
не у којима се једва стајало,
камоли седело. Тако је прева-
лио до Сибира више од хиља-
ду километара. Није то био
крај пута: до радног логора
удаљеног једва 400 километа-
ра од арктичког круга треба-
ло је по снегу и мразу који ле-
ди дах препешачити још хи-
љаду и по километара!

За све то време, од Пинска
до логора, Равиц и остали
сужњи добили су само седам
оброка бедне и неукусне хра-
не.

То је само први део одисе-
је. Други, који готово потпуно
оповргава границе људске
издржљивости, тек је био
пред њим.

Радни логор у близини ар-
ктичког круга, у којем се Равиц
обрео, носио је службени на-
зив – логор 303. Био је то, по
изгледу, логор као и сви оста-
ли: осуђеници су спавали у
брвнарама које су саградили
робијаши приспели раније,
кревети су склепани од дрве-
та као и трпезаријски столови
и то је било све. Облик лого-
ра такође је био класичан:
правоугаоник са издигнутим
стражарским кулама на теме-
нима углова. Стражарске ку-
ле и два реда бодљикаве жи-
це којима је логор опасан би-
ли су једина препрека за бек-
ство. Слабо и мало, али више
и није требало. Јер, чим су
осуђеници пристигли, постро-
јени су, а командант логора
одржао им је слово заврша-
вајући речима:

– Отпадници бољшевизма,
на бекство не рачунајте! Не-
ма тога овде јер је свуда око
вас, на стотине и стотине ки-
лометара, снег! Нигде травке,
само снег и мраз од кога се
све леди! Радите, то ће вас
одржати у животу!

За дивно чудо, командант
логора био је у праву – Рави-
цу и осталим осуђеницима
полако се враћала снага у се-
чи шуме и на свежем вазду-
ху.

И обезбеђење логора став-
љало је до знања да од бежа-
ња нема ништа понашајући се
више него комотно.

Једног дана Равиц је нешто
помагао у кући команданта
логора. Запрепастило га је пи-
тање командантове жене:

– Ви намеравате да бежи-
те, зар не?!

Изненађење је било још
веће када је жена наставила:

– Слободно реците, ако сте
то наумили, помоћи ћу вам!
Ако ја морам да чамим овде
јер Партија не дозвољава да
се разведем од мужа, ви не
морате!

Луда идеја, али Равиц се на
то већ одлучио. Придружили
су му се Зигмунд Маковски,
капетан пољске армије, стар
37 година; Анастаси Комен-
ски, стар 27 година; Антун Па-
ључовиц, наредник пољске
коњице, стар 41 годину; Лит-
ванац Захаријус Марчинско-
вас и човек са простора бив-
ше Југославије, извесни Јуџин
Заро, стар 31 годину. У групи
је укупно било шест бегунаца.

Неочекивана помоћ

Почетком априла 1941. гру-
па је била спремна за покрет.
Жена команданта логора да-
ла им је секиру и велике вре-
ће. У њих су потрпали храну
коју су данима сакупљали од-
ричући се логорских оброка и
нешто сасушеног хлеба. На-
бавили су и нож.

БЕКСТВО ДУГО 7.000 КИЛОМЕТАРА

Само бекство није било тешко. Ни потера није кренула за бегунцима. Очигледно, командант логора је закључио да ће одбегли затвореници скончати на мразу.

Цокуле и крпе којима су до колена обмотали ноге, шубаре са штитницима за уши као и радни капути од овчје коже колико-толико су штитили бегунце, али им је највише помогло то што су се током дана збијали у групицу, тело уз тело, и тако се грејали.

Првих пет дана пробијали су се кроз снег само ноћу. Стрепели су од потере, али како од ње није било ни трага, даље су настављали само дању због јасне оријентације. А оријентир им је била маховина на шумским стаблима.

Вођа је био Равиц, а циљ пута – југ. На истоку се налазила Камчатка и у том правцу нису могли, пали би у руке совјетским властима. Кренули на запад, пут води у срце Русије, још горе. Иза њихових леђа био је Арктик без изгледа за живот. Слобода се налазила једино на југу, тачније у – Индији!

– Браћо – био је прецизан Равиц – морамо да превалимо око 7.000 километара! Толико нас дели од Индије. Пред нама су Сибир, тундре око Бајкалског језера, Кина, Тибет и хималајски масиви! Морамо да се скривамо од власти и наших и кинеских, морамо да се хранимо оним што нађемо у природи, али најтеже ће нам пасти пустиња Гоби! Свака част Богу, али уздајмо се највише у себе!

Четири рибе – свечаност

Оно што су бегунци из радног логора 303 у близини Арктика наумили граничи се са фантастиком, али били су одлучни – успети или умрети. Свеједно, у логору би их смрт од исцрпљености сигурно стигла.

После месец дана бегунци су изашли из области великих снегова и мразева. Све време одмарали су се или укопани у снег или су око себе подизали зид од снега. Тако су се сачували од промрзлих.

Први зрачак наде да ће успети појавио се када су угледали реку Лену. Иза њих су полако остајали сибирски снегови. Истина, природа

пред њима није била издашница, али, опет, лакше се ходало.

Ватру су палили крешући камен о ексер који су понели. Као труд служиле су им сасушене печурке. У конзерви су топили снег да би добили воду за пиће или у води мешали јечмено брашно, једину храну из залиха. Дневно им је припадао по један оброк од две кашике каше.

Од четири рибе које су уло-

вили разбивши лед на некој реци направили су свечаност. А тек када су угледали јелена коме су се рогови уплели у грање! Заклали су га и први пут за два месеца поштено јели. Од јеленске коже направили су 14 пари мокалина, а остатак меса држали на диму и тако направили малу залиху хране.

Почетком петог месеца избили су на обалу Бајкалског језера. Били су исцрпљени,

кожа и кост. Само им воља није недостајала. Срећом, здравље их је служило. Згранули су се када су у шуми око Бајкалског језера набасали на седамнаестогодишњу Поља-

кињу Крестину Поланску. Радила је као кажњеник у оближњем колхозу. Придружила им се, није имала куд.

Иако физички сломљени, бегунци су прелазили дневно читавих 30 километара. Хранили су се оним што нађу или улове у шуми, а када су у једном селу украли свињу, био је то други честит оброк после оног од меса уловљеног јелена.

Током петог месеца ушли су у Монголију. Кретање им је успоравало око сто килогра-

ма кромпира који су ископали у неком пољу.

Прелазили су планине, реке, долине. Земља тврда прекривена црвеном прашином. Јавили су се први жуљеви и ране на табанима. Помогла је свињска маст којом су мазали повређена места. Сметала им је и велика топлота, неки су добили сунчаницу. Помагали су им Монголи са караванима камила које су сусретали, помагали су и сељаци по забитима. Стигли су до пустиње Гоби у којој су и савршено опремљене групе истраживача трагично завршавале.

Назад се више није могло. Зар после толико преваљених

километара?! Срећом, стигли су до оазе у којој су се окрепили и наставили даље. Залихе воде убрзо су нестале. Маковски више није могао, једног јутра је издахнуо!

Налик аветима

Кроз пустињу су се тетурали. И опет срећа: наишли су на тек пресушени поток и вре-

ће напунили блатом. Жељно су гутали блатњаве и смрдљиве капи које су цедили стискајући цакове.

Хранили су се змијама, било их је у пустињи. Угледавши обрисе планина, знали су да је пустињи крај.

Ускоро су зашли у планински масив. Сада је било воде, али није било хране, ноћи су биле хладне. Наишли су на неког пастира и по његовом говору закључили да су у Кини. Пастир им је дао овцу. Продужили су кроз усеке масива. Следећег дана Литванац Марчинсковас није устао са осталима – био је мртав.

У децембру су стигли до неког села. Месни учитељ који је говорио и француски објаснио им је да ће до Индије стићи једино преко Тибета. Разумео га је Зоро који је у средњој школи учио француски. Кинески учитељ нацртао им је правце кретања.

Пробијајући се кроз усеке планинских масива, успели су да се докопају Тибета. Тибетанци којима се чинило да пред собом виде авети љубазно су им понудили овчешину и овсене колаче. Бегунци зарасли у дугу браду и косу, прљави и препуни вашију које су их изједале, пружали су тужну слику.

Наставили су обронцима Хималаја. Дању их је заслепљивало сунце, а ноћу мучила хладноћа. Ни Кристина Поланска више није издржала. То је био крај пута за њено крхко тело. Сахранили су је у снегу.

Ускоро је изгубљен и Паључевиц – оклизнуо се у провалију.

На великим планинским висинама проређен ваздух је невоља и за обучене планинаре. Код несрећника који су халуцинирали и изгубили појам о времену и о себи самима изазивао је крварење из носа. Равиц се држао најбоље. Стално је вукао групу напред. – Никако застати, никако заспати! – говорио им је.

Осам дана нису јели и исто толико ноћи спавали. А онда су у нижим деловима хималајских масива угледали шест индијских војника. Почели су хистерично да се смеју. Војници су згрануто гледали људске сподобе.

Више од годину дана трајало је бекство Славомира Равица и његових другова из логора у близини Арктика. Са Кристином Поланском која им се придружила било их је седморо. До Индије су стигла само тројица: Коменски, Зоро и Равиц.

Роман о овом догађају није написан. Требало је да буде.

Миленко Тодоровић

КОРАН, КАТАР И ШАМПАЊАЦ

Одавно се шушка, а у последње време све је извесније да ће Велика награда Катара (емирата на Арабијском полуострву) бити уврштена у трке које се бодују за Светско првенство „формуле 1“. Незванично се помиње и датум одржавања прве трке: 1996. године. У сваком случају, пројекат аутодрома већ је направљен – pista ће бити изграђена усред пустиње, недалеко од Дохе, главног града емирата.

Шта је ту тако занимљиво? Па, чињеница да је један од финансијера Светског првенства „формуле 1“ један позна-

ти произвођач шампањца. А пре него што уопште седну за волане својих „формула“, возачи обавезно потписују уговор у коме једна од тачака гласи: у случају победе возач се обавезује да ће по ступању на победничко постоље отворити боцу славног шампањца. И? Па, у том грму лежи зачкољица: Коран забрањује употребу алкохола, а уговорне обавезе учесника најгледаније ауто-трке на свету је прописују. Остаје да се види: Ил' ће се Коран повући пред милијардама долара ил' ће устукнути профани профит. Или – или, што би се рекло.

НАЈЗАД! СИР СА ЧЕТВРТАСТИМ РУПАМА...

Назвали су га „фоу троу“, у преводу: шашаве рупе. Реч је о првом ементалеру (врста сира) који уместо округлих има четвртасте рупе. Произвела га је, као што је и ред, швајцарска фирма „Roth Kase“ на захтев Американаца који су проценили да су четвртасте рупе у сиру баш оно што фали њиховом тржишту. Сириште за дизајнирани ементалер обезбедили су Швеђани, а бактерије које сир буше по строго четвороугаоном моделу Данци. Не, стварно, што би рупе морале да буду искључиво округле???

ЧЕТРНАЕСТИ СПРАТ?! НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР!

Ствар је и научно доказана: солитери су штетни по здравље, а деца и труднице су при том највеће жртве. Ово је закључак истраживања које су спровели научници са Медицинског факултета Токијског универзитета који су, између осталог, утврдили да, рецимо, 70 одсто деце која станују изнад тринаестог спрата пате од неурезе (нехотично пишке у сну), док се код деце која живе на нижим спратовима тај поремећај јавља у свега четрдесет посто случајева. И то није све. За разлику од малишана који живе на малим висинама, њихови вршњаци

КИТОВИ - ЗАКЛЕТИ РОКЕРИ

Пошто смо дефинитивно утврдили да китови „говоре“, сад смо сазнали и да то раде на неколико различитих дијалеката, већ према мору или океану који настањују. Ствар је, иначе, проверено тачна: откривена је посредством шпијунске опреме америчке морнарице, акустичних апарата који служе за откривање и лоцирање непријатељских подморница. Сасвим условно речено за китове из Норвешког мора могло би се рећи да говоре немачки (језик им је тврд и одсечан), за оне који живе у водама у близини Гренланда да говоре португалски (њихов дијалект је неупоредиво мекши и мелодиознији), а што се њихових заједничких рођака из западног Атлантика тиче – па, они говоре у варијанти коју су људи, у недостатку бољег поређења, назвали „рок“ дијалектом. (А како то звучи, ваљда сви знамо. Звучи рокерски.)

ПОГРЕШНО МЕСТО

Британци већ пуних пет векова једну од највећих битака у својој историји обележавају на – погрешном месту. Реч је о бици код Босворта у којој је 1485. у борби са Хенријем VII, погинуо Ричард III. Он је био и последњи британски владар који је погинуо на бојном пољу.

По свему судећи, ова значајна битка одиграла се километар даље од обележеног места, код села Дедлингтона. Како је дошло до тога да се поприштем битке прогласи погрешно место, није утврђено, али се зна да га годишње посећује око 100.000 туриста.

са виших спратова теже науче да се сами умивају, обувају и једу. Штавише, 20 процената клинаца са виших спратова није у стању да се само храни, него им је потребна помоћ одраслих. Угрожене су и жене, нарочито труднице које су, уколико живе на неком од спратова изнад тринаестог, далеко подложније спонтаном прекиду трудноће од осталих. Шта је узрок свему овоме? Подсвесни страх од висине. Све изнад тринаестог спрата једноставно је предалеко од земље... Шта нам још раде небодери, а да тога до сада нисмо били свести? Па, они с виших спратова, показало је токијско истраживање, чешће остају код куће, мање се баве физичким активностима и ређе друже. Једном речју, стан на четрнаестом?! Не долази у обзир.

М. И.

Илустровао Зоран Петковић-Петко

omiljeni junaci – nindža kornjače na video kasetama

КРИСТАЛИ

Кристали су група из Београда. Недавно им је изашла прва касета са 14 песама од којих су вам две свакако познате. На касети коју је издао "ЛВО рикордс" налази се нова, нешто краћа, верзија хита "ДВА МЕТРА".

О томе, Жељко и Гвозден кажу:

– Песма краће траје, а и снимак је бољи. Чудно је како је онај стари снимак могао да прође на телевизији.

Како сте дошли до телевизије и радија?

– Пошли смо чисто из носталгије за рокенролом. Одрасли смо у златним осамдесетим, па имамо песме са почетком, крајем и рефреном. Зато се музички уредници нису буниди.

Песме су вам мелодичне. По узору или ...?

– Ми смо расли уз Битлсе и Ролингстоунсе, а њима је на првом месту песма. То значи да има почетак, крај, добар текст, рефрен, да буде класична форма поп песме... Узели смо гитару и од три акорда правили песме. Никада нисмо желели да будемо велики музичари – инструменталисти, него да знамо да правимо песме. Свирање иде уз то. Оно је ствар занатског напредовања.

Група КРИСТАЛИ до сада се појавила на свим значајнијим концертима у земљи, а одржала је и самостални концерт у Дому омладине Београда. Очекујте их и у вашем граду!

ВЕРТИКАЛ ЦЕЗ

ВЕРТИКАЛ ЦЕЗ је нова издавачка кућа коју је покренуо Милорад Стојаковић-Дача. До сада су изашли два компакт диска: ИСТОРИЈА ВИЗАНТИЈЕ 2 Милоша Петровића и БАКЛАН САЛСА Јована Маљковића. Средином јануара одржан је и први из серије концерата у Дому пионира на коме су се представили сви који делују у оквиру ове издавачке куће. У наредних неколико бројева представимо вам неке од врхунских музичара чија ће се издања појавити ускоро.

ТРАЖИЛИ СТЕ

ОСМИ ДАН

изводе: **КРИСТАЛИ**

Да ли знаш,
светло нестаје, а ја
остављам ствари које волим.
Срећа је тако релативна
ствар.

Осми дан, нема више
времена
да се десе ствари,
неки лепши дани
љубав није вечна,
ноћ је тешка, дуга, бескрајна.
Чујем глас који некуда води,
заувек бићемо у моди.
Срећа је тако релативна
ствар.

Осми дан,
нема више времена
да се десе ствари,
неки лепши дани
љубав није вечна,
ноћ је тешка,
дуга бескрајна.

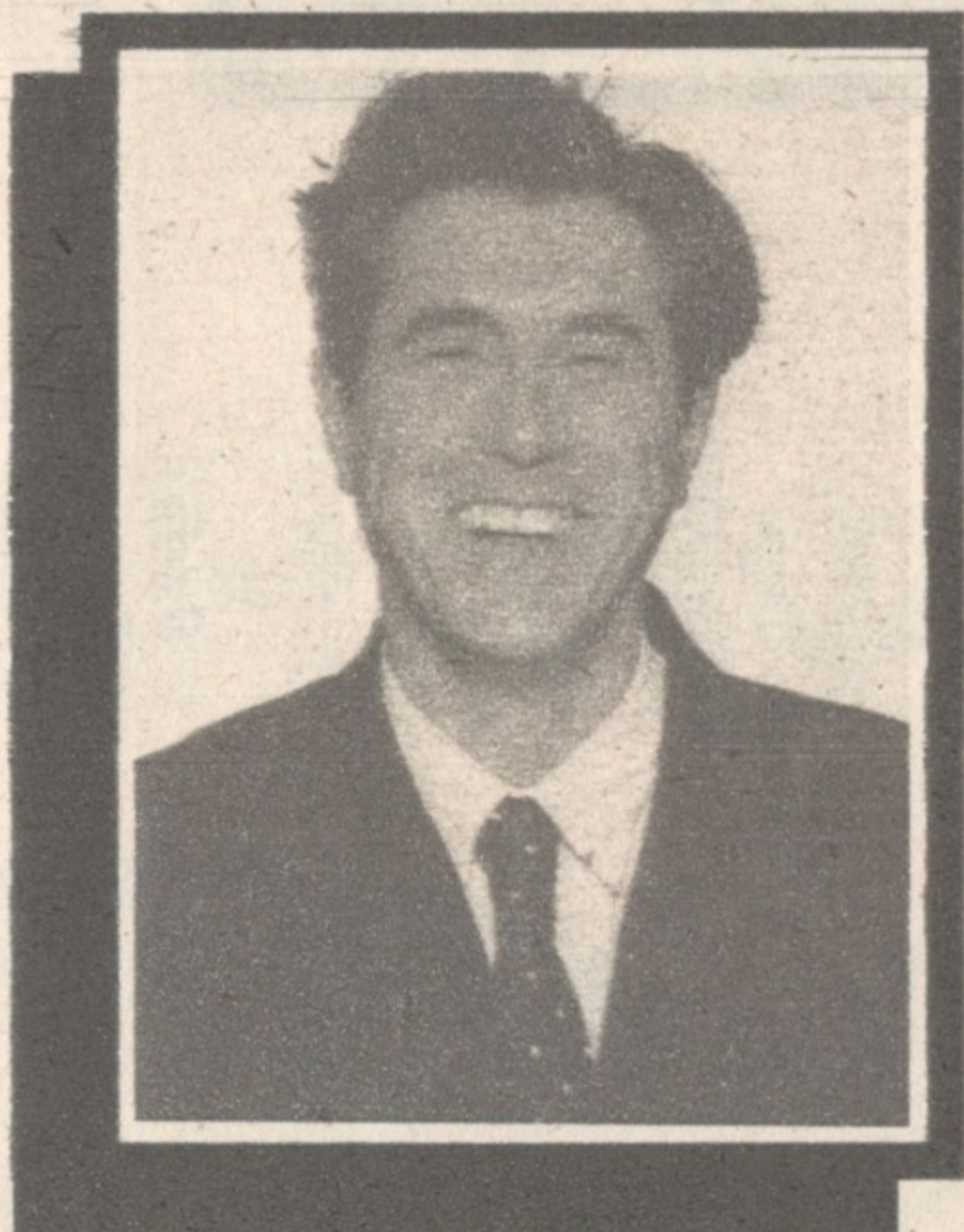
музика, текст и аранжман:
КРИСТАЛИ

BRYAN FERRY

Још пре изласка албума "TAXI" са обрадама поп стандарда педесетих и шездесетих, говорило се да Брајан Фери спрема нови албум под називом "HOROSCOPI". Нагађања и трачеви нису уродили плодом јер се поуздано зна да је Фери одустао од издавања албума. Разлог је, вероватно, била лоша продукција снимљеног материјала. Тако је изашао албум "TAXI". Од последњег ауторског албума "BETE NOIRE" прошло је скоро осам година. Поклоници Брајана Ферија су се заклињали да је поменути албум врхунац каријере овог музичара и да је на овај албум утрошио сву своју креативност. Међутим, Фери се не предаје. На новом албуму под називом "MAMOUNA" налази се десет песама од којих ни једна не представља изразити хит. Песме се просто претапају једна у другу.

ДИСТРИБУЦИЈА
ПРОДУКЦИЈА

ФИЛМОВИ
СЕРИЈЕ

CD • ВИДЕО КАСЕТЕ
АУДИО КАСЕТЕ

МУЗИЧКЕ КАСЕТЕ

**НАЈВЕЋИ ИЗБОР
НАЈНИЖЕ ЦЕНЕ**

44-61-332

ТЕЛЕФОН/ФАКС:(011) 44-49-866

МИЛИОНЕРИ 1994.

Недавно је у Лондону објављена листа најбоље плаћених британских уметника у прошлој години. На првом месту ове листе је популарни **Elton John** који је зарадио 17,68 милиона фунти. Према листи коју је објавио лондонски "Гардијан" на другом месту је **Phil Collins** са зарадом од 14,33 милиона, а иза њега **Eric Clapton** са "свега" 8 милиона фунти. Још мање су зарадили **Mark Knopfler**, лидер групе Dire Straits, и удовица Џона Ленона – **Yoko Ono**.

ПОШТОВАНИ ЧИТАОЦИ

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

SHOP №1

Баје Секулића 98
11000 Београд

422-894

Љубав на прву ноћу!

GUITAR SHOP

Светог Саве 6
11000 Београд

432-475

Пишите нам ко су ваши музички љубимци и о коме желите да читате на ХИТ странама.

АДРЕСА: "ХИТ" Чеде
Мијатовића 4, 11000
Београд

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

ИМПЕРИЈА

САН

ФРАЊЦИСКО

БОВ
45

Роберт Силверберг

Град на другој страни залива пресијавао се на сунцу топлог децембарског јутра. Јединствени Сан Франциско, главни град Империје.

Карлота је свог пра-пра-праујака припремала да први пут после 43 године поново посети град. Ујак је био једини преостали становник Центра за ратне војне ветеране у Берклију.

— Радујеш се што ћеш поново видети Сан Франциско?

— Шта?!

— Зар си већ заборавио на прославу? Стогодишњицу за-

вршетка рата? Ти треба да добијеш одликовање.

— Шта, рат је завршен? Сад сам цивил, више нисам војник? Молим те, реци ми, ко је победио?

— Ми, наравно! Не прави се да не знаш да смо слободна земља. Империја Сан Франциско најмоћнија је држава у Северној Калифорнији!

Ујак је нешто промрмљао, вероватно је хтео да каже да зна, али Карлота није била сасвим сигурна шта је уопште остало у глави човека који је напунио 143 године. Осим мозга, готово све остало на (и у) њеном ујаку било је вештачко. Руке су му биле од силиконског еластомера, ноге од полиуретана и кобалта, уши од тefлона и платине и... тако редом.

Карлота се увек питала зашто је некоме уопште стало да неком човеку продужава животни век уколико то мора, а мора, да се уради вештачким путем. Још загонетније јој је било како то да човек на заласку осети потребу да живи унедоглед. Ту недоумицу увек је разрешавала тако што би уверила себе да ни она сама није сигурна шта ће мислити кад пређе седамдесету, осамдесету. Јер, Карлота је имала само 19.

— Још само да проверим да ли ти раде сви системи па крећемо. Важи?

Карлота је прихватила ујаккову руку коју је он механички пружио, као и много пута до тада. Отворила је малу командну кутију уграђену на његовој мишици. Проверила је његов систем за дисање, метаболизам, рад срца и плућа, проток крви, аудио-и визуелне реакције, количину глукозе, хемоглобин...

Иако јој је тај посао већ прешао у навику, Карлота је овог пута користила и упутство мада га је већ знала готово напамет. Желела је да се осигура да ујаку случајно нешто не откаже. Био је то и за њега и за њу велики дан у коме их чекају велика узбуђења.

— Мислиш да ћу живети још коју годину?

— Још најмање петсто, буди сигуран у то!

Кад је после двадесетак минута завршила све провере, Карлоти је остало да све жице искључи из зида и да системе пребаци на портабл команде које су радиле на батерије. На руку је потом ставила даљински управљач. Он јој је омогућавао да притиском на дугме управља колицима у којима је ујак седео.

Карлота је у Центру радила око годину и по, тако рећи од тренутка кад је завршила средњу школу. У Центру је тада било 7 ветерана. Због чес-

тих искључења струје, недостатка делова, сви ти људи који су увелико били у другом веку свог живота један за другим само су се угасили. У животу је остао само њен ујак Џејмс, чувени генерал из легендарног рата који је Сан Франциско претворио у моћну империју.

— Данас је баш топло, сигурно има сто степени!

— Ујаче, врло добро знаш да је то немогуће! На тој температури већ бисмо обоје били печени!

— Ваљда ја знам боље! Таква је врућина била и оног дана кад је рат почео, кад су нацистички авиони „штурке“ преплавили хоризонт као неке злослутне птичурине!

— Нацисти?! Не знам шта то причаш! — Карлота се увек љутила кад је ујак брбљао о неким стварима за које је била уверена да су његове измишљотине. — Зашто непрекидно помињеш Хитлера и његове нацисте кад су они учествовали у другом рату, оном који се одиграо много пре твог рођења?

Пошто ју је наљутила ујаква прича, Карлота је поново проверила командну кутију и закључила да је ипак све у реду и тек онда се сетила да је он вероватно говорио о степенима друге, Фаренхајтове скале. Било јој је лакше.

Кола су их већ чекала испред улаза. На вратима је била положена широка даска тако да су колица без тешкоћа ушла из возача, где су се дишта била извађена.

— Да ли смо стigli?

— Ујаче, тек се приближавамо мосту. Треба нам бар 15 минута до центра града!

Кад год би са сажаљењем помислила о том немоћном старцу који је, по њеном мишљењу, доживео тужну судбину да сахрани не само сина већ и свог унука, упоредила би његов живот са својим. Он је макар једном у животу доживео славне дане, учествовао у правом рату. А она? За деветнаест година свог живота не памти ни један дан који јој је донео узбуђење, радост, било шта што би памтила. Како да очекујеш нешто у животу кад живиш у земљи коју, уздуж и попреко, за сат времена пређеш колима. Од једне до друге границе Империје има око 45 километара.

Воzeћи се колима, што је за многе био недостижан сан, Карлота се молила да јој се догоди нешто узбудљиво у граду, да сретне неког занимљивог, да коначно осети чар непознатог...

Знала је да постоји мала вероватноћа да јој се и те жеље остваре.

Иако је Сан

Франциско био једини град у правом смислу те речи, у поређењу са суседним, и у њему се живело без већих узбуђења.

Кад су се приближили главном тргу Карлота је видела да су свуда околу истакнуте заставе особитих боја – зеленостлатне, ознаке Империје. Окупљена маса, чим је угледала кола, почела је да им маше. Само су се богати и значајни људи још возили аутомобилима. Остали „смртници“ о колима су могли само да сањају.

Чим су се паркирали, колима је пришао човек који се представио као Нед Таунз, краљев ађутант. У име Његовог краљевог височанства Нортон XIV генералу Џејмсу Крофорду пожелео је добродошлицу. Карлота први пут осети понос што се налази у ујаковој пратњи.

Кад је чула да за њеног ујака није било предвиђено место на почасној трибини која је изграђена за ту прилику, Карлота је почела да се расправља са Таунзом. Схвативши да је он, ишчекујући долазак краља, и не слуша, одустала је од свађе. Пристала је да заузме место у подножју трибина.

– Шта сви ови странци овде траже? – ујак ју је прекинуо у размишљању.

– Странци? Не разумем на шта циљаш?

Тек онда се осврнула око себе. Очекивала је да су у маси и људи из суседних држава, Републике Монтереј, Слободне државе Мендосино, Краљевства Сан Хозе. Али, како би ујак могао да разазна ко је ко у маси? Па сви су они међусобно личили. Уосталом, било је логично да се сви окупе и прославе дан кад је рат

свих против свих коначно престао. Америка јесте претворена у хиљаде малих држава, али ипак је завладао мир. То је ваљда било једино важно.

Гледајући масу, Карлота је схватила на шта је ујак мислио кад је помињао странце. Трг су испунили људи егзотичног изгледа које никада раније није видела – црни, жути, смеђи... Вероватно Латиноамериканци, Јапанци, Африканци.

– Сан Франциско посећују многи, ујаче, то добро знаш. И сам си свестан да је наш град један од најлепших на свету!

– Знам ја то врло добро, али види само колико их има! Зар се нисмо борили да ослободимо град од свих дошљака? Зар нисмо водили рат да бисмо коначно створили чисту нацију? Види колико их је! Само нема зелених. Погледај та груба ружна лица! Шта сви они траже на нашој територији. Зар мисле поново да нас окупирају?

Кад су сви ти незнанци почели да се мувају око њеног ујака, да га пипкају, потурају му микрофон под уста, шкљоцају камерама, и Карлота се изнервирала. Како се усуђују да узнемиравају тог старог човека? Зар немају нимало поштовања?

У том часу најавили су долазак Његовог краљевског височанства Нортон XIV. Сви су се умирили.

Иако га је много пута видела на фотографијама, Карлота је била изненађена како је краљ низак растом. Уз то, маси се обратио невероватно пискавим гласом. Једва да се чуло шта говори. И баш зато Карлота није схватила да је краљ прозвао њеног ујака. Сви су се узмукли, Нед Таунз пришао им је црвен у лицу и колица брзо одвезао до

трибине. Краљ се руковао са славним генералом, уручио му одликовање и незаинтересовано се окренуо на страну. Очекивао је да се појави следећи „кандидат“ коме ће уручити медаљу. Све је радио без одушевљења, као посао који треба што пре да отаља.

Карлота је била разочарана, али чишта није могла да предузме. Правећи се да слуша говоре који су уследили, прелазила је погледом по окупљеном свету. Поново је размишљала о тим странцима.

Чинило јој се да су ти људи не само из других држава, већ и са других планета. Ко данас може да отпутује, рецимо, у Јапан или Бразил, Нигерију? Нико. Зато сви они и долазе код нас. А некад је било сасвим другачије. Док је Америка била моћна држава која се простирала од океана до океана, њени грађани су путовали по целом свету. Сада, осиромашени, били су затвореници у својим државицама и о другим земљама могли су само да маштају.

Од превелике врућине, нервирања што су њеног ујака сврстали са многим другим, мање значајним личностима, од глади и умора, од толиког стајања, Карлоти се одједном смучило. Одлучила је да, заједно са својим остарелим рођаком, пре краја напусти ту досадну церемонију.

Притиском на дугме покренула је колица и упутила се према колима која су их чекала. Само што су ушли, ујак је почео да прича. Никад га није чула да, без престанка, толико прича.

– Онда смо се искрцали у Нормандији. Била је то одлично смишљена стратегија да се оконча рат. Требало је још да затворимо морски пролаз Дарданеле, да успоставимо поморску везу са Русијом.

Међутим, одлучили смо да истерамо Турке из Коринта. Кретали смо се према Лепанту пуном паром, са 64 галије. А Хитлер је тада стигао на 84 миље до Москве...

Карлота више није издржала. Чувеног генерала Џејмса Крофорда прекинула је у пола реченице.

– Молим те, о чему то причаш? Помињеш неке знане и незнате битке, само те нисам чула да говориш о рату за Сан Франциско, а једино си у њему учествовао.

– Толико пута сам покушао да ти кажем да ја нисам био генерал, а ти ме увек прекинеш и не желиш да ме саслушаш. Мислиш да сам толико остарео да више и не знам шта причам. Немој бар овог пута да ме прекидаш!

– Ја сам био обичан програмер, радио сам на компјутерским програмима. Направио сам одличне серије о ратовима кроз историју човечанства. У борби нисам учествовао, никада никог нисам повредио, камоли убио. О томе дуго нисам желео да причам јер ми је годило да ме сви доживљавају као славу личност којој, због значаја за Империју, треба вештачки продужити животни век. А сада је прошло толико времена да више нема човека који би се сећао шта сам ја у ствари био. То само ја знам. А често се ни ја тога не сећам баш најбоље.

– Знаш ли уопште какав је то био рат? На све је личио осим на борбу. Завршио се оног тренутка кад више нисмо имали против кога да се боримо. Толико смо били расцепкани да је то значило да треба да идеш у бој и против првог суседа. Кад смо се коначно дозвали памети и схватили у шта срљамо, прогласили смо мир. То што сад причају о славним данима нема везе са стварношћу. Уништили смо моћну државу и сад то проглашавамо за победу!

В. С.

ТАЈАНСТВЕНИ
ГЛАС?

Уврати квиз

Када окупите веће друштво, али није обавезно, замолите друга или другарицу да изабере једно од слова азбуке и кажите да ће тајанствени глас одмах погодити које је то слово. Чим ваш друг смисли слово и каже га гласно да сви чују, ви ћете окренути тајанствени телефонски број и дати му слушалицу. Ваш друг ће се сигурно смрзнати када са оне стране жице чује глас који изговара слово које је изабрао.

Како је тако нешто могуће?

Решење на страницама Мале поште!

У ЕНЦИКЛОПЕДИЈИ

ОТКАД БЕЛИ ТРАГ ИЗА АВИОНА?

Реактивни мотор млазног авиона користи као гориво керозин који сагоревајући ослобађа, између осталог, знатну количину водене паре. А како је на 12.000 метара висине, до које се пењу млазњаци, врло хладно, и до -60°C , она се истог часа претвара у комадиће леда. Тако се ства-

ра бели „реп“ који се најјасније види на позадини плавог неба. Али, ако неки авион не оставља иза себе овај траг, не мора да значи да му је мотор у квару. Ради се вероватно о летелици која узлеће или се спрема за атерирање, па лети на висини недовољној да се водена пара претвори у лед.

Зна се и тачан датум: чекови су први пут уведени 1742. године кад су британски банкарџи предložили својим клијентима да почну да користе налоге за исплате (checks) који ће им омогућавати да плаћају безготовински, уз проверу њиховог банковног рачуна. Чек је доживео мунџевит успех у Енглеској и САД, док су друге земље биле сумњичаве: Француска је овај начин плаћања увела тек 1865!

Али, чек има свог претечу у далекој прошлости – то је меница или менично писмо које су измислили антички Грци пре скоро 2500 година! А измислили су га не би ли некако доскочили разбојницима – оно им је омогућавало да путују не носећи новац са со-

ОТКУД ПОСТОЈИ МАФИЈА?

Тајно удружење криминалаца на Сицилији, кажу неки, вуче своје корене још од тзв. *compagnie d'armi* које је за време шпанске владавине овим острвом (1504-1713) организовала полиција од домаћег олоша да за власт шпијунира и тероризује своје земљаке. Али, прилике за развој мафије постале су нарочито погодне током владања династије Бурбона од 1815. до 1866, кад је Сицилија занемарена и препуштена сама себи. Одсутност сваког државног ауторитета имала је за последицу да се народ сам организовао ради самоодбране.

Претеча данашње мафије „Друштво честитих“ (!) рођено је на Сицилији негде око 1860, у време уједињавања Италије. То у почетку није била криминална организација, већ покрет отпора према новим властима из Рима. Сицилијанци, којима су током њихове историје владали бројни

освајачи, лоше су примили долазак чиновника са севера Италије с којима су стигли и нови порези и то у тренутку кад је привреда Сицилије била на најнижој могућој тачки. Бунт је растао брзо, па су пљачка, разбојништво и отимање постали свакодневна појава. Многи преступници одметнули су се у планине. Угледни Сицилијанци, који ће постати шефови мафије, често су били стари феудалци, велепоседници са запада острва. Они су врбовали плаћенике и створили паралелну власт на острву.

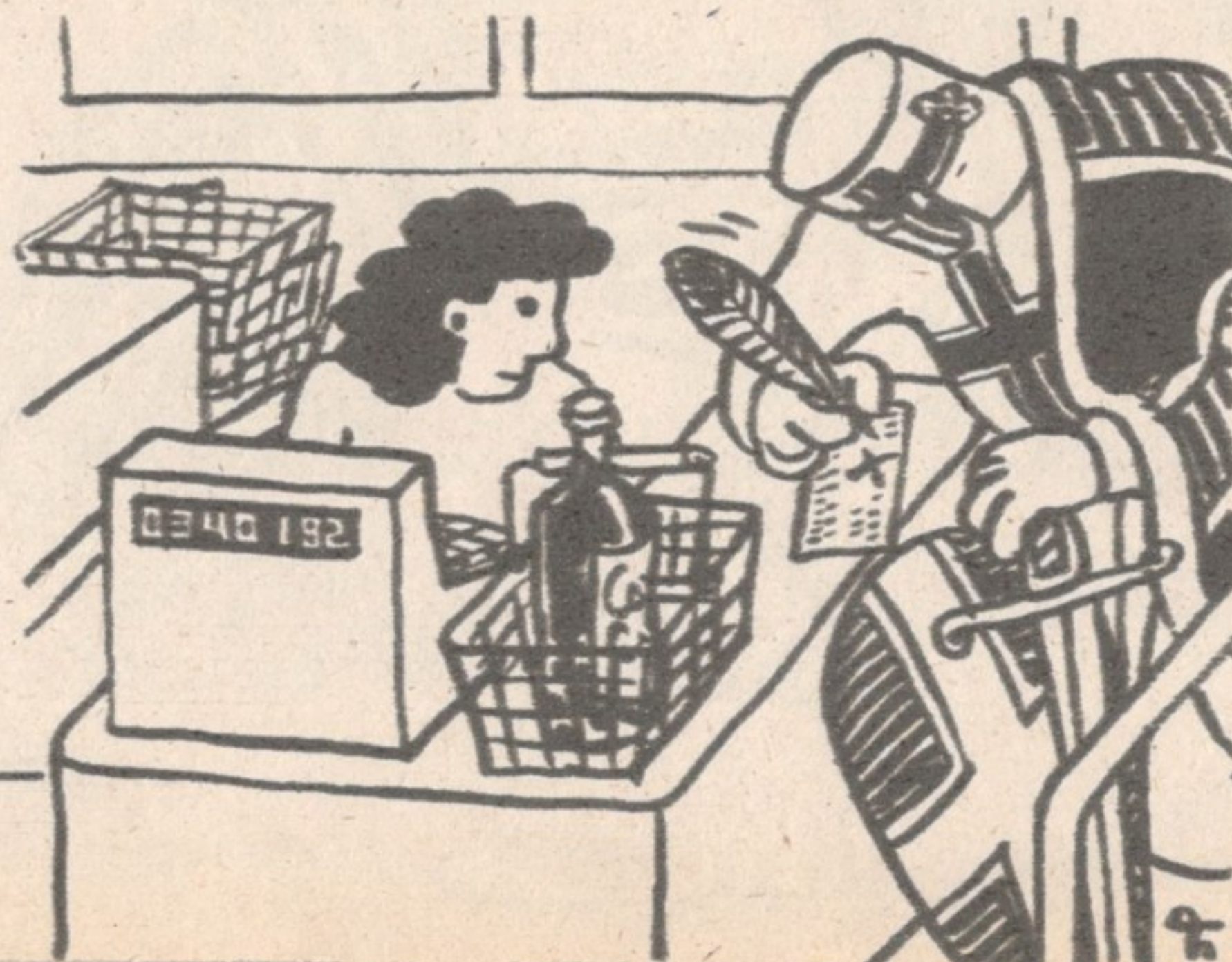
Убрзо, од отпора централној власти није остало ништа, а мафија, сада јака и цењена, постаје организација злочинаца. Више се није супротстављала властима које су управљале са севера, већ је с њима тајно склапала послове: 1876. врховни тужилац Палерма утврђује да „мафија запра-

во има одрешене руке на острву јер политичарима са севера осигурава победу на изборима“. Мафија од тада утиче на све јавне послове, диктира цене... Иако није била тако строго организована, као, на пример, слична јој Камора у Напуљу, њена је организација заснована на терору и уцени била ипак чврста.

Мафија је већ више од сто година повезана с врховима власти у Италији. Утолико је тежи задатак за оне који данас, уз многе жртве, покушавају да је искорене.

Мафија је преко сицилијанских исељеника шездесетих година 19. века пренела своје акције у САД (убиство шефа полиције у Њу Орлеансу 1890) и ту се повезала с америчким гангстерима, па се и данас у свету бизниса са њом мора озбиљно рачунати (растурање дроге, трговина оружјем...)

ОТКАД СЕ ПЛАЋА ЧЕКОВИМА?

бом. Менична писма усавршили су темплари у средњем веку. Овај витешки ред, да се подсетимо, основан је 1118. године да штити поклонике Христовог гроба и брани крсташке територије на Истоку од муслимана. Постепено су постали веома моћни и поседовали многе феуде, тврђаве и новац. Али, ни новац, ни менична писма, која су увек носили са собом, нису могли да спасу њихово огромно богатство кад су почели да губе на бојном пољу: 1291. изгубили су Анкону, а њихов велики мајстор прешао је на Кипар. На захтев француског краља Филипа IV папа Климент распустио је овај ред 1313, а богатство темплара прешло је у руке краља.

Жене

десна
рука
пљачкаша

„ЦРНА МИСА“

СУРОВЕ АНЕ

У кућу јеврејског трговца Исака Зендера из Мајнца упала су у новембру 1800. године два разбојника. Уперивши пиштоље, наредили су му да им сместа изброји 25 златника. Тешка срца, разуме се, трговац је одрешио кесу и дрхтавим рукама избројао дукате. Како су оно што су тражили добили много брже и лакше него што

Много пре него што су Бони Паркер и Клајд Бароу, свакако непревазиђени разбојнички пар, почели да спроводе крвави терор по Америци, опакe банде у којима су биле нимало нежније припаднице нежног пола харале су Европом

су мислили, лопови га нису злостављали. Тек касније је опљачкани Зендер сазнао с ким је имао част: један од нападача био је озлоглашени Шиндерханес, а његов саучесник – његова вољена Јулија Блазијус, преобучена у мушкарца.

Да дојаве, да уходе, сакрију...

Касније, на суђењу пљачкашима из Мајнца, није могло да се докаже да је Јулија у томе и учествовала. Првооптужени је, наиме, тврдио да му је то у том препадку помогао пријатељ који је у међувремену погинуо, а ни оштећени није више био сигуран у своју ранију тврдњу. Жена у улози разбојника, и још прео-

бучена у мушко одело, то је за оно време било мало вероватно, па је и судија сумњичаво вртео главом.

Истина је да су жене разбојници у то доба, крајем 18. и почетком 19. века, у Немачкој биле реткост, али оне које су се посветиле тој работи биле су мајстори свог заната. У самом врху лествице највештијих свакако је била и поменута госпођица Јулија. Иако су је неки докази теретили, осуђена је на само две године тамновања.

Поменуте даме нису, додуше, увек нападале у првим борбеним редовима, али њихова је помоћ била драгоценна: да дојаве, да уходе, да сакрију благо и хајдука, да чувају стражу, а затим украдене

ствари тутну што под сукњу, што у недра па – тутань.

А нису ни морале тако – украдене ствари могле су мирно да понесу у рукама, као букет, а да се нико не досети где су биле и шта су радиле. Неке су, међутим, равноправно учествовале у најтежим пљачкама не презајући ни од најсуровијих злочина, баш као што је радила Ана Филметер, сестра једног од најозлоглашенијих разбојника.

Ана Филметер учествовала је и у такозваној „црној миси“ у цркви крај Бидингена 1810. године. Првобитна намера пљачкаша била је да, по нечијем налогу, украду једно звоно са торња. Како нису успели да га скину, у бесу су уништили све што није могло да се однесе, од оргуља до олтара, а онда купили свећњак, молитвенике, чак и свештеникову мантију и два покрива. А кад већ нису могли да однесу оно због чега су дошли, помахнитали пљачкаши пресекли су ужад за покретање звона која су у том часу забрујала као да ће пропаст света.

Припаднице слабијег пола и опаког кова задовољавале су се и далеко мирнијим улогама. Ако није било згодне прилике за пљачку која је обећавала, крале су по вашарима или ишле по кућама да имућним госпођама проричу судбину и успут извиде терен. Њихова улога посредника, курира и шпијуна била је понекад од пресудног, па и животног значаја за разбојнике, нарочито када би се нашли иза решетака.

На руку им је ишло и то што крајем 18. века нису, наравно, сви имали личне исправе, па су, представљајући се као супруге или сестре затвореника, лако добијале одобрење да их посете. И најкраћи

сусрет био је довољан да им дотуре згодну алатку да им се нађе при покушају бекства, да им дошапну важно обавештење о исказима који су теретили злочинце, да им дотуре писамце адвоката. Баш као у случају Дамијана Хесела кога је чекала смртна казна уколико не успе да обори оптужницу и не докаже да злочин за који је оптужен није починио. Његова пожртвована драгана испустила је писмо у просторији за разговор што будном оку стражара није, међутим, промакло.

Хеселовој вољеној, ни на крај памети није било да одустане од оног што је научила. И кад је, најзад Хесел успео да побегне из ћелије није му се дало – испред затворског зида који је требало да прескочи понестало му је снаге. Стражари су га сустигли на корак-два од слободе и уредно га вратили да чека за службу казну.

Карл Хекман, један од Хеселових помагача, који је словио као најокорелији зликовац свога времена, задавио је ужетом које му је дотурила жена из његове банде затворског чувара побегао и, срећом привремено, успео да заматне траг.

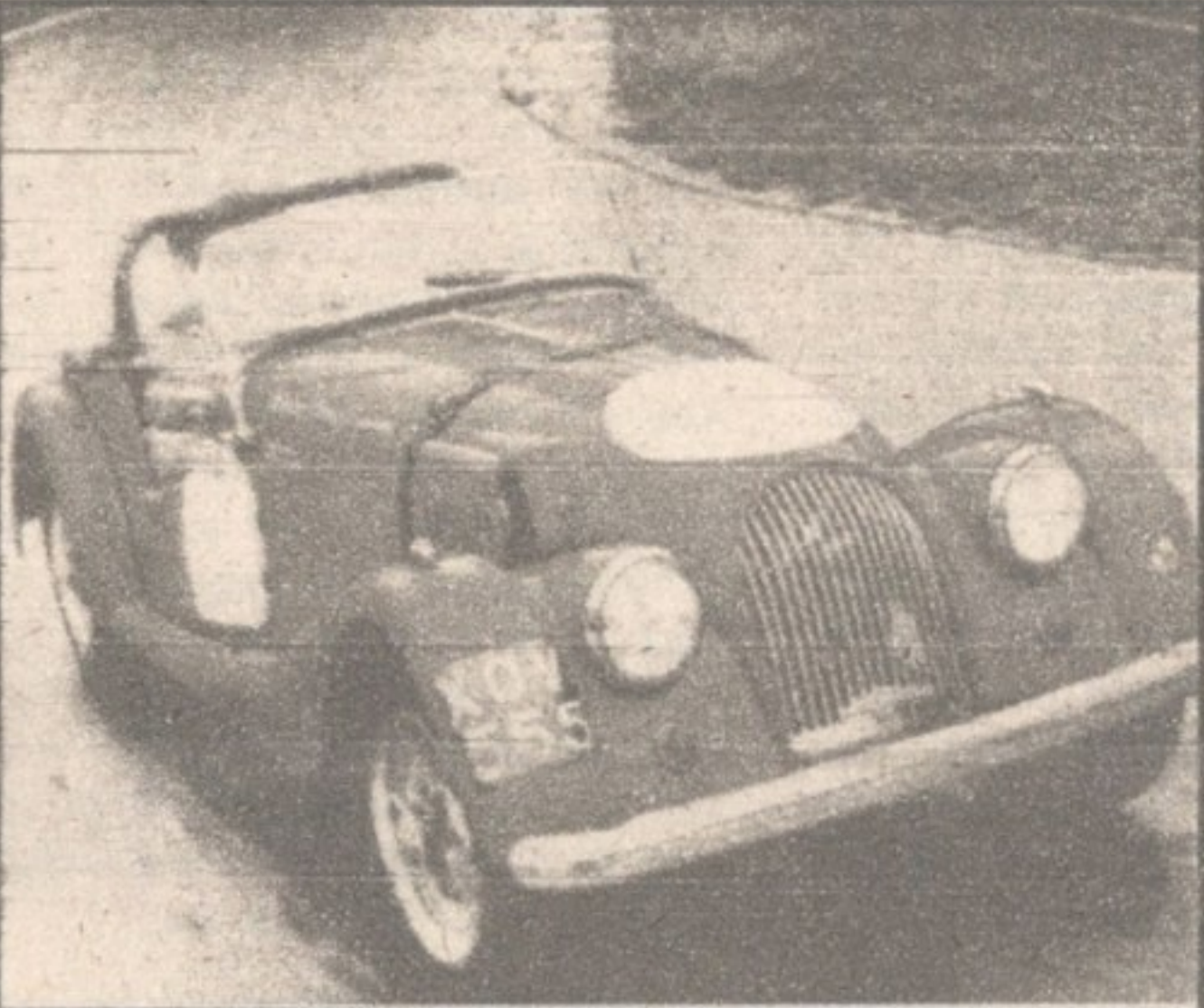
Далеко од тога да су турпије, ужад, писамца и чарапе били врхунац женске довитљивости. Имале су оне и оригиналнијих идеја. Тројица опасних пљачкаша успела су да побегну из затвора захваљујући обичној сукњи. Једном од њих, осуђеном на смрт, супруга је оставила своју дугачку сукњу. Кобајаги, као успомену и утеху у последњим часовима живота. А он је сукњу исцепао у широке траке, везао их једну за другу у уже и помоћу њега само склизнуо кроз прозор. Најпре он, а потом и друга двојица из ћелије.

Правосудни органи, у потрази за починиоцима злочина, знали су да најпре треба да закуцају на врата њихових саучесника. Од њих су често добијали драгоцене податке: о броју чланова разбојничке дружине, о њиховим састајалиштима, плановима и њиховим именима. Нарочито је ово последње било важно. Ухађени злочинци прећуткивали су своја имена јер су по закону могли да буду осуђени само они чији се идентитет веродостојно докаже. А њихове дружбенице, не додуше све, знале су, спасавајући сопствену главу, лепо да изрецитују што год знају о њима. Њихово јуначко срце умело је, ето, и да изневери.

А. Г.

Јулија
Блазијус,
десна рука
озлоглашеног
Шиндерханеса
који је
почетком
19. века
био
страх
и трепет
у околини
Мајнца.

АУТОР: РИСТО	★	ПОВЕЋА- ВАТИ БРЗИНУ	ТОНА	ОТКРА- ВИТИ СЕ	ВРСТА ИНСЕКТА	ОМОТА- ТИ СЕ	ОЛОВКА У БОЈИ	ИМЕ ПЕВАЧА МОНТАНА	ГЛУМИЦА ПАЛМЕР
★	▼								
ГРАДИЋ И РЕКА У СРБИЈИ			ВРСТА ХРАСТА (МН.) РЕЧНА ОСТРВА						
★	▼							ЛИТАР ФИЛМ ЕМИТО- ВАН НА ТВ	
ПОСТАТИ ЗДРАВ									
ПРЕВОЗНА СРЕДСТВА	★	ПРИПАД- НИЦА МОНГОЛ. ПЛЕМЕНА	БЕОГР. НЕДЕЉНИ ЛИСТ	ЗАПАЗИТИ	ПРЕВОЗНА СРЕДСТВА	ПЕВАЧИ- ЦА ЈОАН СЕВЕР	МЕРЕ ОД ПОЛА ЛИТРА АНКОНА		ПРИПАД- НИК ИНД. ПЛЕМЕНА
★	▼				ОСУШЕН НИНО- СЛАВ ОДМИЛА		ГЛУМИЦА ВУД ДОБАР ЗА ПИЋЕ		
★	▼				СРЕДСТВА ЗА УМИ- ВАЊЕ ЗДЕЛА			ЕРБИЈУМ НУЛА	
ПЕВА- ЧИЦА СУЗАНА					ПАТИНСКО М. ИМЕ РУК. КЛУБ ИЗ МИНСКА		ПТИЦА ГРАБЉИ- ВИЦА МЛЕЧНИ ПРОИЗВ.		
ИРИДИ- ЈУМ			ПРКО- СИТИ ПЕСНИК ШАНТИЋ					ПЕВАЧ КРЦИЋ Д.В.	
БУЉО- ОКОСТ					РИМСКИ НОВЧИЋИ АМПЕР		ОЗНАКА ЗА ДАТУМ		
КОЈИ ПРИПАДА- ЈУ НАМА					КОЊ КОЈИ НАПАДА У ТРКАМА		★	▼	

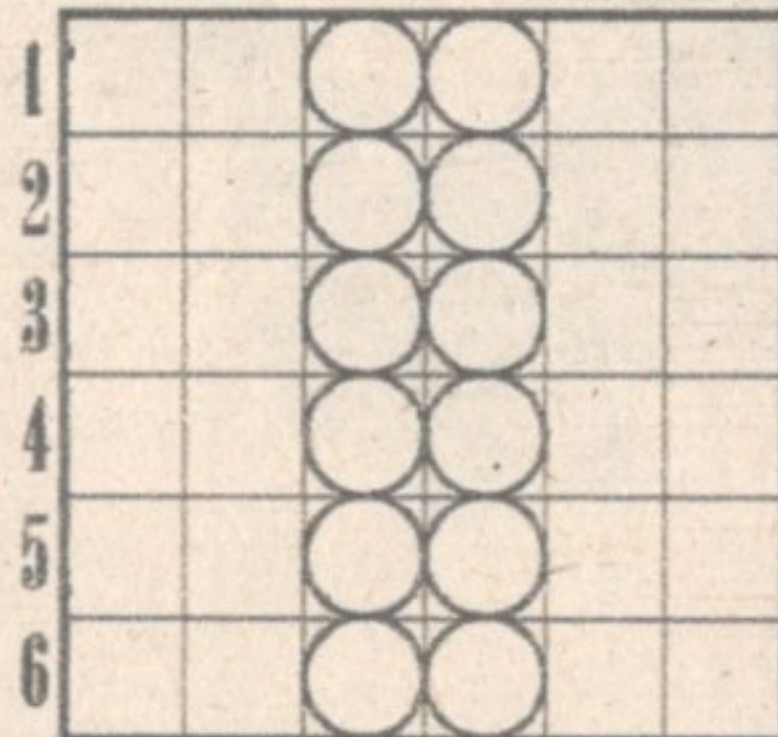
НЕОБИЧНА КОЧИЈА

Можете ли на слици пронаћи седам предмета који нипошто нису могли постојати у 18. веку?

Решења се налазе на страницама "Мале поште".

ИСПУЊАЉКА

БАБ, БАО, БЕ, ВОД, ДУ, ИН, ЈАН, КИР, ПЕШ, ПЛИ, ПРЕ, ЋАК, ТРА.

Од наведених слогова склопите тражене речи и упишите их у лик водоравно, тако да у означеним пољима добијете име и презиме нашег фудбалског стручњака са слике.

1. Номадски становник пустиње; 2. Отирач, отарак; 3. Тропско дрво; 4. Цар који је по легенди имао козије уши; 5. Преведен текст; 6. Плитка вода (уз обалу).

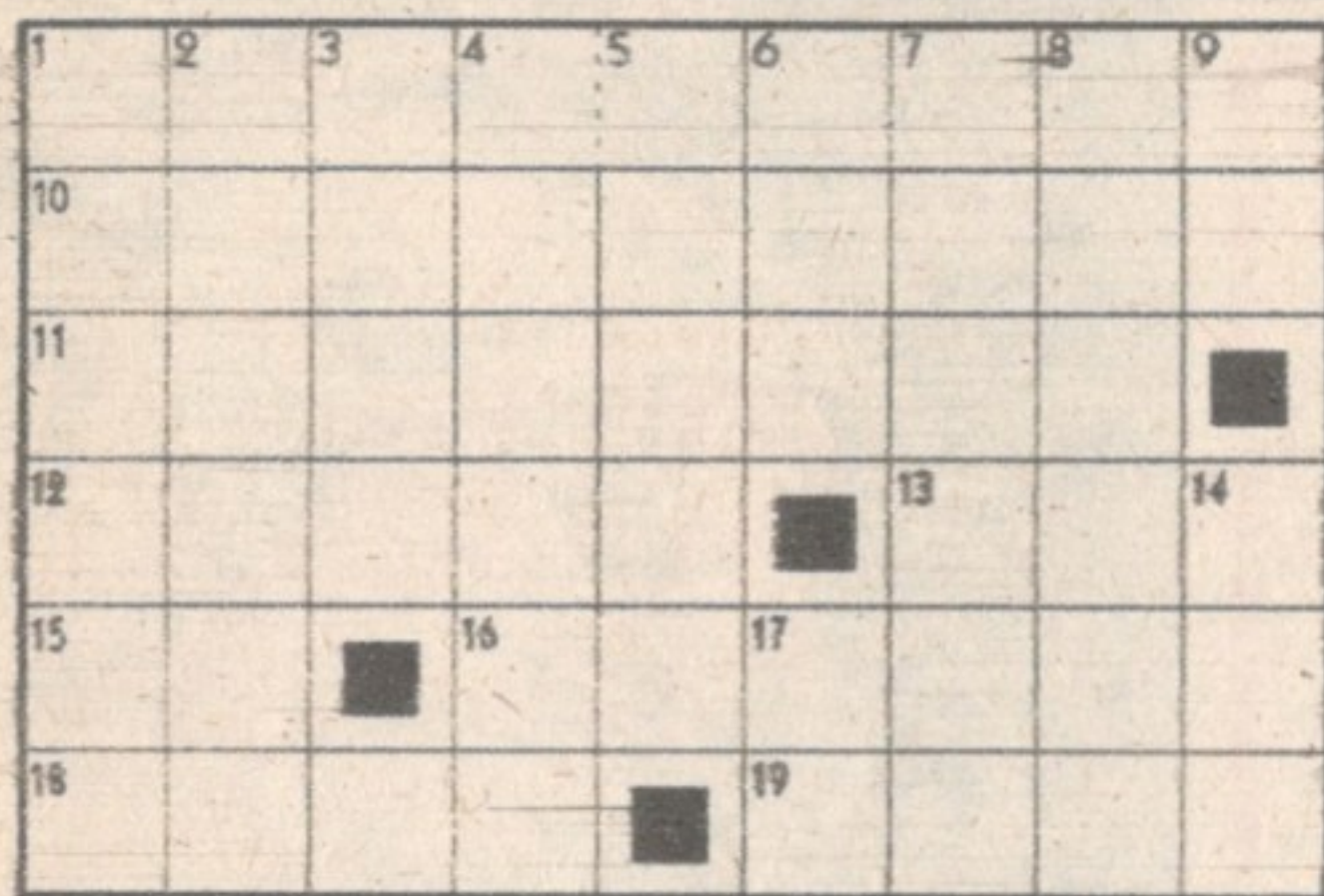
ЧИТАЉКА

Анаграм

Због наших пошта
слабог рада,
оברה наташ
из Ивонгорода

Ухватило расипништво
ОПШТИНАРА Јату -
на трошак за писма
дао целу плату.

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Име и презиме глумца са слике; 10. Стручњаци у радиологији; 11. Еластична гума; 12. Тишина (умањ.); 13. Скандинавски небесници; 15. Упишите: Е. Ц.; 16. Оправдање, узрочник; 18. Који припадају нама; 19. Висина воде.

УСПРАВНО: 1. Град у немачкој; 2. Део плуга; 3. Ударац; 4. Животиње које младе хране мајчиним млеком; 5. Врста алкохолног пића; 6. Раставни везник; 7. Угоститељски објекти; 8. Провакација; 9. Упишите: С. И.; 14. Француски писац, Виктор; 17. Символ цинка.

СЛОВНИ РЕБУС

Криптиграм

**НАРКОЗА
АРАРАТ
МАМУЛА
ЦИГЛА
ЦИКЛАМА
БАЛКАН**

АНАГРАМ

АЛО, ШТАМПА...

ЈЕТЕ ЛИ ЗАВРШИЛИ
48. СТРАНУ "ЗАБАВНИКА"?

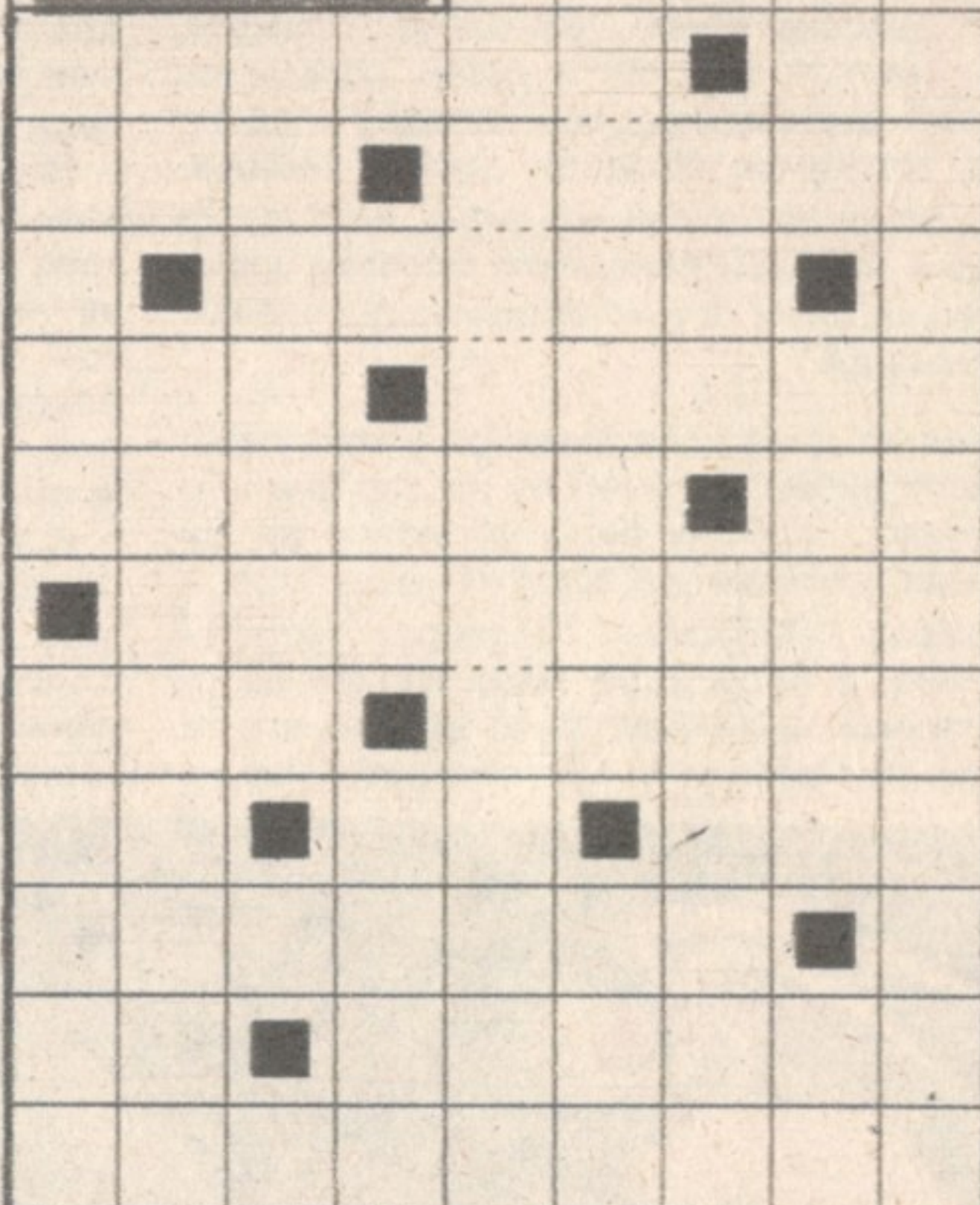
ПАДЕЖНА ЗАГОНЕТКА

ИАКО ЈЕ ЈОШ МАЛЕНО
ОД ЊЕГ' МИШИ БЕЖЕ
А КАД ДОСПЕ У ГЕНИТИВ
ЏУНГЛОМ ШИБЉЕ РЕЖЕ.

РЕБУШЧИК (5)

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

У смеру црне стрелице упишите име и презиме писца са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи са пописа. Ако то добро урадите, у смеру беле стрелице ћете добити дело писца са слике.

АДАНА, АИС, АР, АСАСИ, АТЕРОМ, ВАТРИЦА, ДУ, ЕКС, ИАКО, ИЛИРИ, ИП, ИРВ, ИРИГ, ИРИТИС, ИС, ИТ, ЛИСТА, ЛУЦЕРН, НАВ, НАВИП, НАИ, НП, ОПАЛ, ОТКОП, ОТПАРАТИ, ПЕСАК, ПЕСМА, ПИРГАВОСТ, ПИСКУТАВОСТ, ПРЕПАРАТ, ПСЕТО, РЕ, РЕНАТО, СЦЕНА, ТОК, ТОМ ЏОНС, ЋВ, УР, ЦВИКЕРИ, ЦИВ, ЦЛ.

АНАГРАМНО ВРЕТЕНО

1. Ауто-ознака Ријеке;
2. Мочварно земљиште;
3. Град у Италији;
4. Гусар;
5. Подземна капела;
6. Владарско жезло;
7. Дејство силе на јединицу површине;
8. Штампан текст предавања;
9. Име глумца Свејзија;
10. Јужноамерички папкар;
11. Име певачице Павоне;
12. Једницифрен број;
13. Символ иридијума.

ОСМ О С М О С М Е Р К А

У слику остоатерке пронађите 30 карикатуриста са пописа. Неискоришћена слова, читана редом, дају коначно решење — име и презиме карикатуристе у чију част се додељује награда за најуспешније ствараоце у овој области.

~~АРСЕНИЋ, БЛАТНИК, БОРКОВИЋ, БОСНИЋ, ВУЉЕВИЋ, ГРОСУ, ГУЗИНА, ДАСКАЛОВИЋ, ДИВАЦ, ЕЋИМОВИЋ, ЗЕЦ, ИВКОВ, ЈАНКОВИЋ, ЈАЊИЋ, ЈЕВТИЋ, КЕРКЕЗ, КЛАС, КОСАНОВИЋ, ЛАЗИЋ, МАСЛОВАРА, МИЛАНКО, МИЛАНОВИЋ, ОПАЧИЋ, ПОПОВИЋ, САВИЋ, САМАРЦИЋ, СЕКЕРЕЗОВИЋ, СТАНКОВИЋ, ТРАЈКОВИЋ, ШТЕКИЋ.~~

ПОЛИКРАТОВА РИБА

На Самосу, грчком острву у близини азијске обале, владао је Поликрат, моћан тиранин и гусар који је са својих стотину бродова нападао и пљачкао трговачке бродове других земаља. Не само да је отимао туђе, него су га многи владари обасипали богатим даровима не би ли га умилостивили да их више не напада.

Једног дана дође Поликрату неки сиромашни рибар и донесе му на дар оно што је имао: огромну рибу, уз молбу да му владар дозволи да лови на месту које је одабрао. Поласкани Поликрат награди рибара, а рибу даде свом кувару да је припреми за вечеру. Мало касније ето ти куvara: „Господару, чистећи рибу, нашао

сам у њеној утроби ово...“ Држао је на длану златан прстен украшен драгим камењем. Уместо да се обрадује тиранин пада у дубоко очајање...

Неколико дана раније Поликрат је у знак захвалности, одлучио да дарује богове: укрцао се на један брод, испловио на пучину и у морске таласе бацио прстен који је највише волео. Баш овај који је блистао на длану његовог куvara. Страшним чудом, прстен му се, ето, вратио! То је предсказивало несрећу!

Кратко време после тог догађаја персијски краљ Кир позвао је Поликрата у посету. Не слутећи зло, владар са Самоса отишао је у посету: била је то замка за тиранина који је најпре бачен у тамницу а затим погубљен...

АНДРОК

У римском Великом циркусу приређена је свечаност. После трке двоколица, на реду су биле борбе међу људима, а затим борбе људи са дивљим зверима! У овој свирепот забави учествују – робови. Само понекад с оружјем којим се бране, а најчешће голоруки, очи у очи са разбеснелим животињама, у ишчекивању своје судбине.

Врата која воде у арену су отворена. Одмах затим пет огромних, изгладнелих лавова устремљује се на своје жртве. Пажњу публике привукао је роб пред којим се лав изненада зауставио! Обишао је неколико пута око плена, затим нежно наслонио своју огромну главу на роба, а затим легао пред његове ноге... Чудо какво дотад у арени није виђено.

Разбеснели император одмах је позвао роба и упитао га шта је разлог чудног понашања животиње.

ЛОВ ЛАВА

„Зовем се Андрокле. Ја сам некадашњи грчки заробљеник кога су прогнали у афричку пустињу. Једног дана побегао сам од својих чувара. Лутајући пустињом, срео сам рањеног лава: шапа му је била загнојена и натечена. У ногу му се зарио велики трн. Извадио сам трн и неколико дана лечио животињу делећи са њом оно мало хране што сам имао... После тога опет сам ухваћен и осуђен, ево, да будем храна разбеснелим зверима. Међу њима је био и лав коме сам у невољи помогао. Препознао ме је. Он је мање свиреп од људи...”

Запрепашћени римски император ослободио је Андрокла који је после тога још дуго поживео, заједно са својим лавом, поштован и уважаван од свих! Легенду о одбеглом робу и лаву обрадио је енглески писац Бернард Шоу у драми „Андрокле и лав”.

КАПИТОЛСКЕ ГУСКЕ

На Капитолу, једном од седам римских брежуљака на коме се налазила тврђава, сви су спавали дубоким сном и поред узнемирујућих вести да је војска Гала продрла у северни део земље и да припрема напад на Рим. Биле су то, по мишљењу Римљана, само гласине јер се није појавио ни један гласник да званично саопшти ове непријатне вести.

Било је то време галских ратова вођених између Гала и Римљана од 58–51. године пре н. е. Један снажан одред Гала успео је да прође поред страже и да се привуче до самих бедема тврђаве. Ратоборни Гали су знали: ако се дочепају тврђаве, победа је њихова! Тихо и опрезно, као мачке, пењали су се уз зидине правећи степенице од својих мачева које су опрезно забадали у шупљине између камења. Још само мало и стићи ће до врха...

Кроз ноћну тишину проломи се крик. Најпре један, а за њом стотине других...

Зачас су сви у тврђави били на ногама. Почела је жестока борба и – Гали су одбачени низ бедеме тврђаве. Рим је спасен.

Ко је крикнуо, ко је дао знак за узбуну? Стотинак гусака које је домишљати Римљанин Симплиције гајио у тврђави, и поред забране градоког сената. На задиркивање својих другова Симплиције је одговарао:

– Цезар није противник доброг гушчијег печења, али можда ће моје гуске спасти овај град! И заиста, уплашене шумом корака галских ратника, које су само оне чуле, гуске су почеле преплашено да гачу. Њима су се придружиле и остале дижући незапамћену грају која је пробудила град...

Следећих година захвални Римљани славили су дан те победе. На паради су, наравно, тријумфално носили гуске. У исто време шибан је неки несрећни пас зато што није залајао на време да упозори уснули град.

А. Т.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао Љубомир Милојевић – Љубац

Безразложан страх

Не знам шта да радим. Неки другови у школи називају ме „глуваћем“ јер их, кажу, често не чујем кад ме зову. Ја не примећујем да слабије чујем, можда сам понекад мало занесен, а надимак „глуваћ“ много ми смета и због тога избегавам неке другове.

П. П.
Крагујевац

Код тебе се, највероватније, не ради о глувоћи. Вероватно је у питању зачепљење ушију, односно ушних канала, што се понекад дешава услед лошег одржавања хигијене ушију. Употребљавај штапиће за чишћење ушију које можеш да купиш у свакој апотеци и самопослузи. Уколико ово не помогне, а заиста установиш да слабије чујеш, оброти се лекару који ће одредити терапију. То је обично, испирање ушију које се обавља у амбуланти.

Ах, тај картинг!

Имам 12 година и заљубљен сам у картинг па бих желео да се учланам у неки клуб и возим. Да ли можете да ми кажете како се саставља картинг.

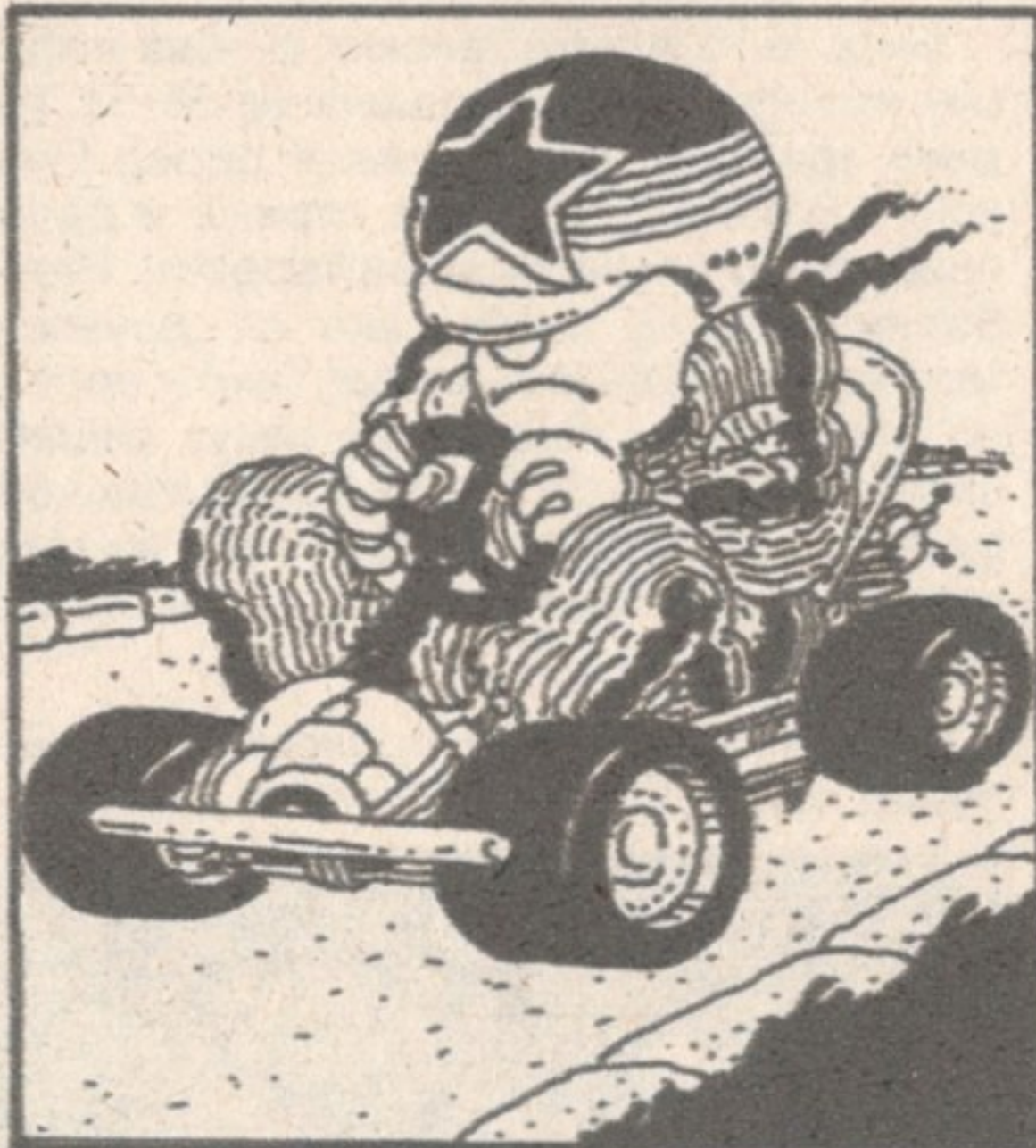
БОЈАН
Београд

Најпознатији картинг клуб у Београду је АМСД „Београд“, у улици Алексе Дејовића 13. Тамо ћеш добити одговоре на све што те занима у овом спорту.

Тачно је да се картинг саставља јер је куповина новог прескупа за наше услове. Обично се користи нов или полован мотор рецимо „томос 90 ccm electronic“ или „томос аутоматик ТЗ“. Наравно да се може користити било који мотор сличне кубикаже.

Са гумама је мало теже. Оне могу да се купе само у иностранству, код нас се не производе. За почетак могу да послуже и половне које се често нуде преко огласа.

Управљач, волан, обично се скине са чамца јер је најпогоднији и може да се прилагоди величини картинга.

Супермама – супермен

Моја другарица и ја прочитале смо да је права супермама педесетпетогодишња Чилеанка Леонтина Аквино која је родила педесет и једно дете. Седам пута добила је двојке а четири пута тројке.

Да ли је ова жена заиста рекордер, односно супермама – супермен.

ГОЦА И ДРАГАНА
Параћин

Леонтина Аквино заиста је права супермама, или прави супермен, како вас две кажете.

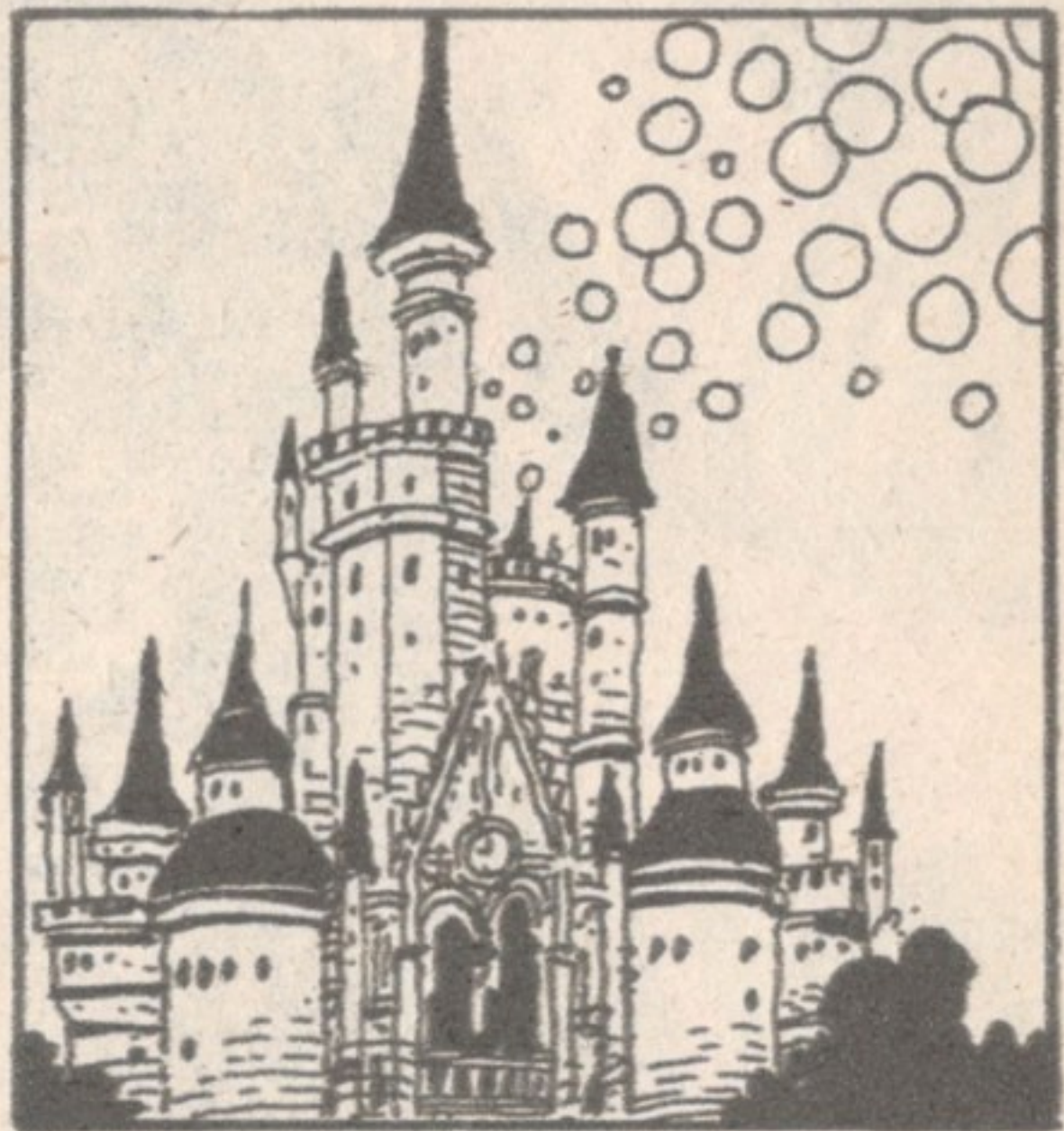
Милена Манчић, Нова изворска бб, 12000 Пожаревац – 8 година, сакупља салвете, воли дружење.

Дизниленд

Уз много поздрава „Забавнику“, молим вас да објавите када је почела градња чувеног Дизниленда у Америци и да ли је то највећи забавни парк на свету?

ИВАНА ВУКАШИНОВИЋ
Пријеполје

Изградња Дизниленда, највећег забавног парка на свету, почела је пре тридесет четири године, дакле, 1961.

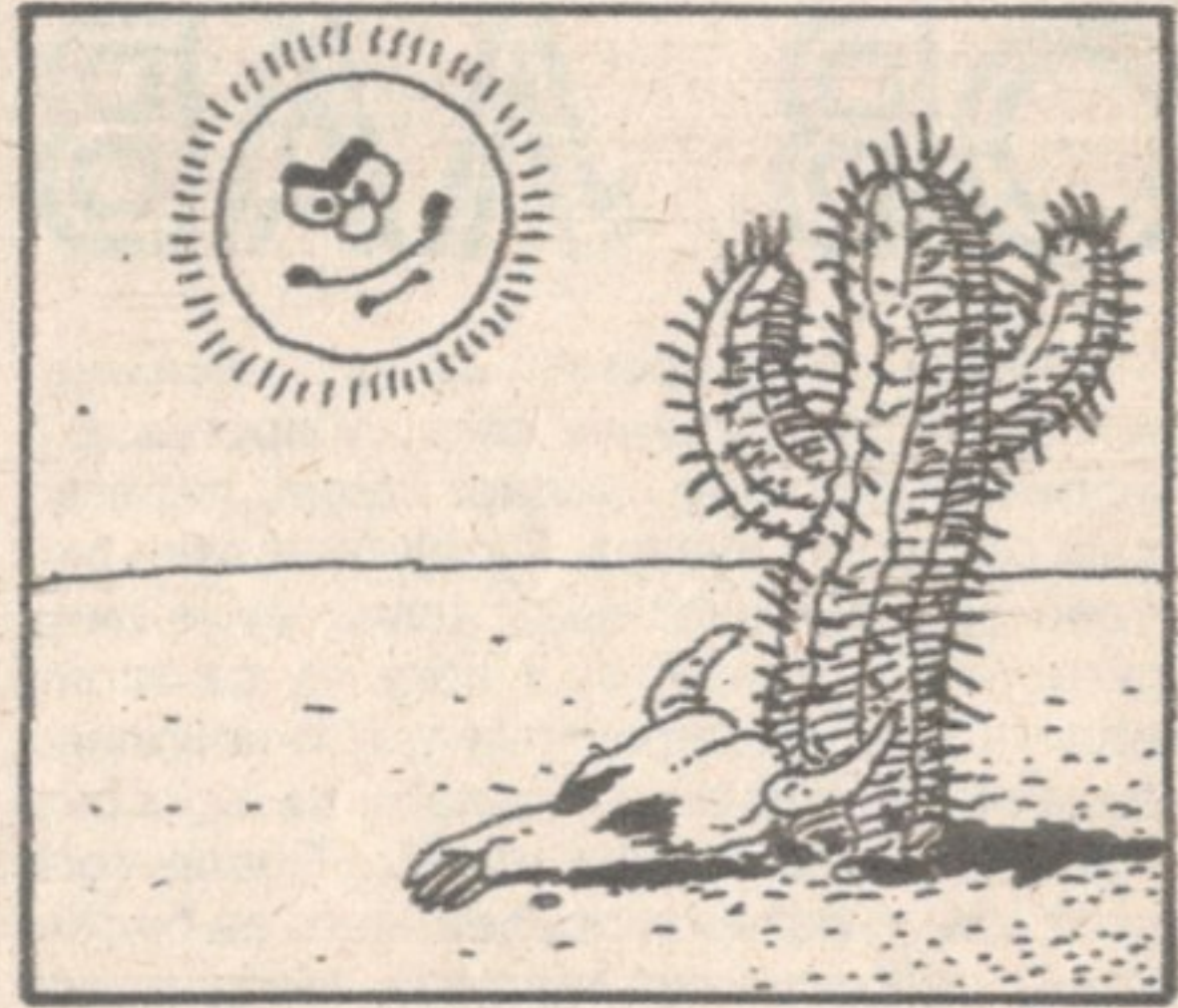

Сушна Каламија

Које место на земаљској кугли држи рекорд у непрекидном трајању суше?

МИРОЉУБ СТАНИЋ
Лапово

Чилеанска пустиња Атакама, у близини града Каламија, светски је рекордер у непрекидном трајању суше. Сушни период који је почео 1571. године завршен је тек после четири века. Забележено је да се онда у просеку сакупљало 0,5 милиметара падавина, односно, пола литра на квадратни метар годишње. После пустиње Атакама следи Вади-Халфа у Судану где је забележено милиметар падавина у току три године.

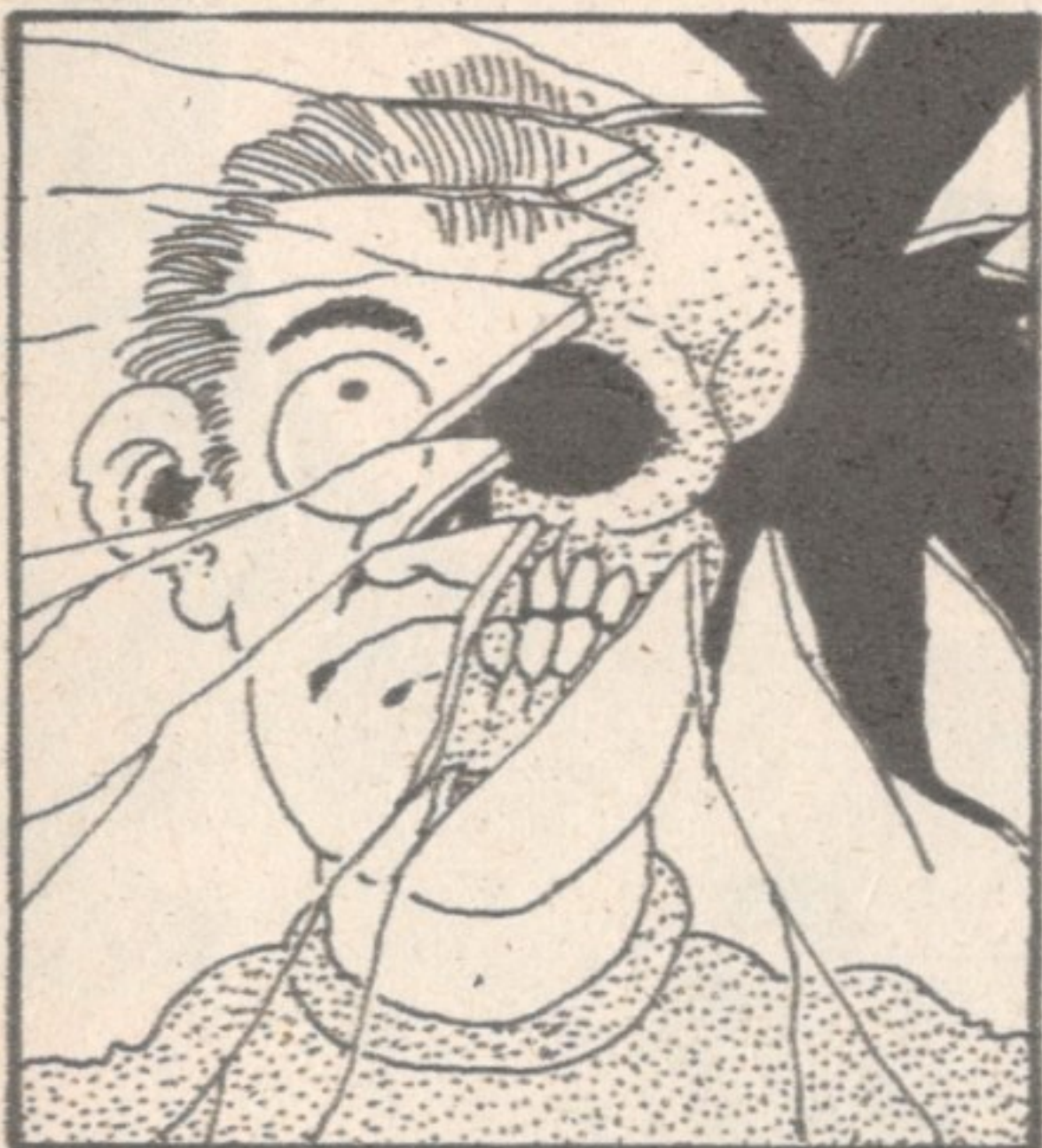

Огледалце, огледалце...

Откуд веровање да ће се некоме ко разбије огледало десити нешто веома непријатно, па чак и оно најгоре – смрт?

СУЗАНА Б.
Стапари

У далекој прошлости, људи нису могли да одгонетну откуд слика у огледалу, па су му приписивали магичну моћ уверени да је то што виде у ствари њихов дух. Веровало се да је онај ко је разбио огледало повредио свог духа, па га зато чека казна.

Позната од давнина

Можете ли ми рећи ко је први открио или применио хипнозу, и да ли неко може против своје воље да се хипнотише?

ДРАГОШ-ШОЋА
Подгорица

Способност да се утиче на осећање и понашање људи позната је од давнина. Чак су и примитивни народи познавали снагу хипнозе и користили је као неку врсту лечења. Данас се, наравно, научно прилази хипнози. Још у другој половини 18. века бечки лекар Франц Месмер примењивао је хипнозу у лечењу ментално поремећених особа.

Хипнотисан човек може, рецимо, са уживањем да једе јело које иначе не воли. Међутим, особа која то не жели веома ретко може да се хипнотише и натера да против своје воље ради нешто што у нормалном стању никада не би урадила.

ЕКСКЛУЗИВНО
YED BARON Avio hobby shop
Тел. 011/176-6963, FAX. 011/459-557
МАКЕТЕ АВИОНА, БРОДОВА, ХЕЛИКОПТЕРА И ПРИБОР
НОВИ БЕОГРАД, ТРЖНИ ЦЕНТАР БЛОК 44, ПОРУЧЕЊЕ ПОУЗЕЋЕМ
ПЕРАМЕНА 5, ГАНДЛЕРА 148с

Радмила и Радојка Васиљевић,
Браће Тасковић 2, 18220 Алек-
синац — сакупљају значке, раз-
гледнице, миришљаве папириће
и разне друге ситнице.

Наташа Аћимов, Ивањданска
13, 21411 Бегеч — 12 година, же-
ли да се дописује са вршњаци-
ма.

Борђе Стакић, Радничка 66,
15314 Крупањ — 13 година, са-
купља стари новац и марке.

Решење уврнутог квиза

ДА ЛИ ЈЕ ТО ТАЈАНСТВЕНИ ГЛАС?

Нико од присутних не зна да сте се ви унапред договорили с неким ортаком да изиграва праче-погађача. Чим ваш друг каже своје слово, ви ћете окренути ортаков број телефона и рећи: „Да ли је то тајанствени глас?“ На ово питање ортак, према договору, брзо говори азбуку. Чим дође до изабраног слова, ви кажете: „Останите на вези“ и слушалицу дајете ономе који је изабрао слово. Трик је најефектнији ако ваш ортак, чим изговори слово, одмах спусти слушалицу.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: аутомобил, Уб, дубови, трамвај, л, оздравити, Баез, ице, кану, сув, Натали, авион, сапуни, Ер, Манчић, Тит, соко, Ир, инатити се, ИК, окатост, аси, дне, наши, атакер, воз; Необична кочија: ауто, телевизор, цигарета, ролетне, антена, мини-сукња, ел. светиљка; Испуњалка: Душко Бајевећ (бедуин, пешкир, баобаб, Трајан, превод, плићак); Читаљка: Беране; Анаграм: поштарина; Укрштеница: Брус Вилис, радиолози, еластика, мирак, Ази, ец, разлог, наши, ниво; Словни ребус: Узимање мита (уз "и" мање "М" и "ТА"); Криптограм: Камила (узима се прво слово учауреног имена животиње); Анаграм: Мала пошта; Палдежна загонетка: маче, мачета; Ребушчић: мреже ("М" реже); Мозаичка укрштеница: псето, откоп, песма, фв, цл, иако, Луцерн, нп, Ирв, асаси, с, Илири, с, ток, песак, атером, ду, препарат, Наи, сцена, ар, ип, нав, ватрица, о, ит, иритис, пиргавост; Осмосмерка: Пјер Крижанић; Анаграмно вретено: РИ, рит, Атри, пират, крипта, скиптар, притисак, скрипта, Патрик, тапир, Рита, три, Ир.
Енигматске стране припрема:
ЕД "Борђе НАТОШЕВИЋ" Сомбор,
Уређује: Славко Бован.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2252

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Директор „ПОЛИТИКЕ“
Хаши Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
„Штампарија Политика“

Председник комитане „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Уредник сатрија
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

Редакција

Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Милић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Примољарковић

Техничка редакција

Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петканић и Радана Весовић

Секретаријат

Зорана Филиповић

Добисници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства:

Петар Поповић (Москва), Душан Пенџић (Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон), Дарко Рибњикар (Париз), Душан Симић (Лондон), Бошко Јакшић (Рим), Верипа Рупар (Будимпешта) Момчило Пантелић (Пекинг), Радислав Бук (Атина)

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 31, 11001 Београд,
Поштански факс 124.

Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција
3226-620, центара 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.

Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.

Рукописи, фотодографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 11,70.- 3 месеца 35,10.- 6 месеци
70,20.- динара.

Претплата се врши на жиро рачун број
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
НП „ПОЛИТИКА“ — ПРЕПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА
ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО — ПОЛУГОДИШЊА:
DEM 90.-, USD 40.-, или противвредност оста-
лих валута. Претплата се врши преко фирме
„EINS PLUS ZWEI“ GmbH, FRANKFURT/M.
DEUTSCHE BANK AG, Fz/M. (BLZ 50070010)
За DEM — KONTO — 092430800
За USD — KONTO — 05092430801

Трошкови АВИБО превоза плаћају се посебно,
независно од претплатне цене листа.

Код уплате обавезно навести — „Сврха плаћања“
ПРЕПЛАТА НА „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“ — откуп пута.

Копију уплате обавезно послати на факс бр.
++ 381 11 3228 776 или на адресу:

Предузеће „ПОЛИТИКА“
11000 Београд, 29. новембра 24, Југославија

Годишњу претплату на лист не примамо.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

ДИДАКТА°

Трг Коменског 8, 21000 Нови Сад
Тел. (021) 615-744; 622-299; 612-599

Најлепши поклон детету
- вечна успомена на дародавца -

ХРИШЋАНСКА МУДРОСТ И ВРЛИНЕ

Најодабраније приче о доброти, поштењу, милосрђу, правди, поштовању старијих, вери, нади и љубави. Ризница мудрости прикупљане стотинама година у народу и из пера Доситеја, Толстоја, Буре Јакшића, Чика Јове Змаја ...

160 страна великог формата (21x29) са исто толико прича и уметничких илустрација у вишебојном тврдом повезу.

Успомена уписана златним словима, путоказ младом бићу у искушењима, са правим одговорима на најважнија животна питања.

Књига чудесне лепоте по посебној цени за претплатнике чија ћемо имена под регистарским бројем уписати у књигу са посветом.

ПОРУЏБЕНИЦА

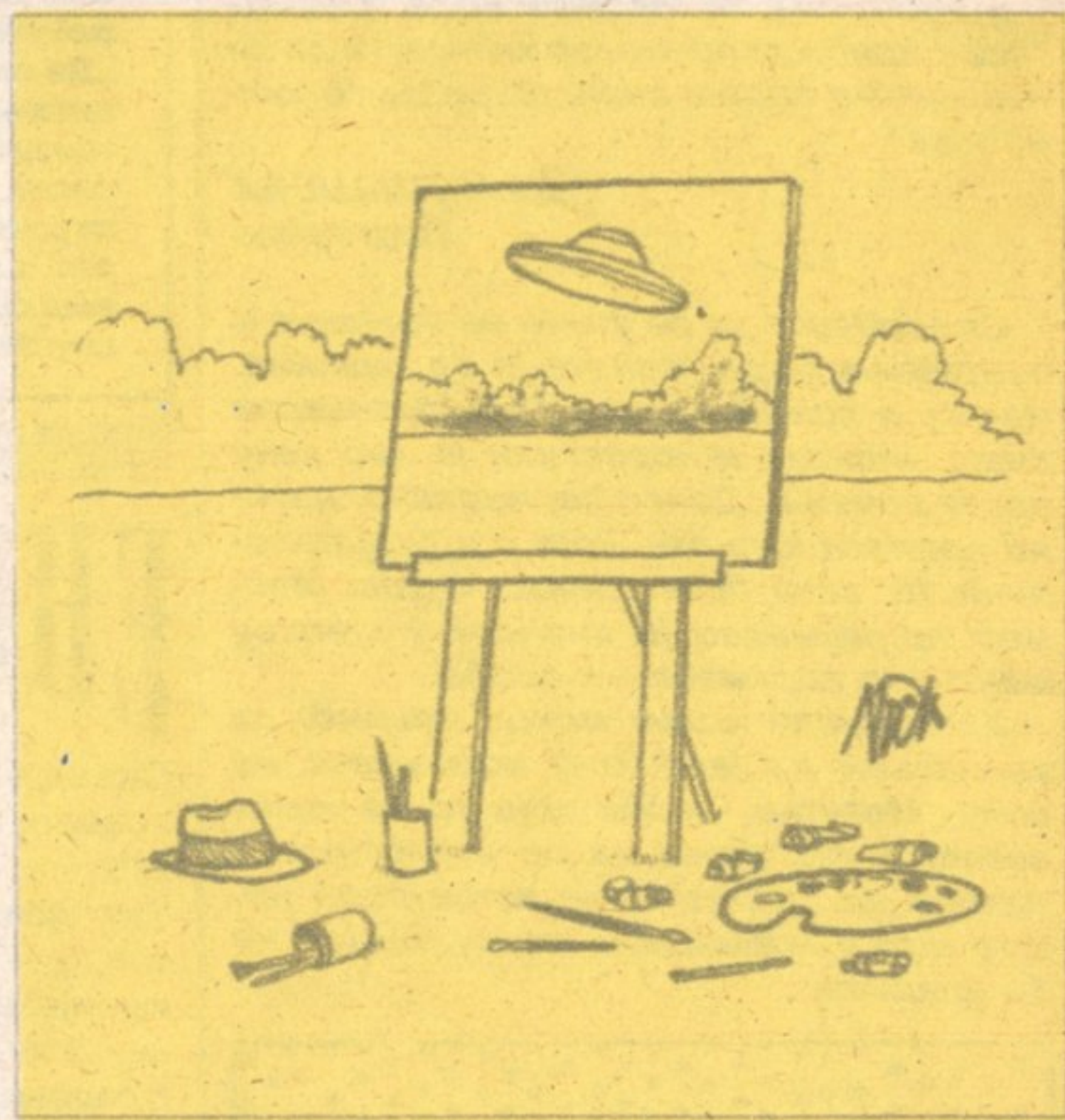
Претплаћујем се на књигу *Хришћанска мудрост и врлине* по повлашћеној цени од 29 динара. Навести име дародавца и коме се поклања:

Адреса купца:

Уплату на жиро рачун ДИДАКТЕ
број: 45700-603-7-7727, или поштанском
упутницом на Трг Коменског 8,
21000 Нови Сад, извршити до 10. марта.
Књигу добијате за Ускрс.

ИЗДОР БЕЗ РЕЧИ

ИЗДОР БЕЗ РЕЧИ

**РЕКЛИ
СУ...**

О АУТОМОБИЛИМА И АУТОМОБИЛИСТИМА

Аутомобил је нека врста одела без кога се осећамо голо, несигурно, непотпуно.

По правилу, људи у своје аутомобиле не уливају ништа мање љубави него бензина.

Маршал Меклуен
канадски социолог
(1911–1980)

Пјер Данино
француски писац
(1911 –)

Будите уверени да нико, чак ни геније, не може стварно да вам гарантује како вам се ауто неће распасти у парампарчад пет минута пошто га уз-

мете из сервиса. Аутомобил је осетљивији од швајцарског сата. Сатанскији је, ако разумете шта сам хтео да кажем.

Хенри Милер
амерички писац
(1891–1980)

Сваки добар аутомобил морао би да траје колико и добар часовник.

Хенри Форд
амерички аутомобилски магнат
(1863–1947)

Одувек сам веровао да је тренутак када је коњ замењен мотором са унутрашњим сагоревањем означио

почетак изузетно мрачне ере у развоју људског друштва.

Винстон Черчил
енглески државник
(1874–1965)

У варварским друштвима пешак и коњаник припадали су двама различитим класама. Аутомобил не прави ништа мању разлику међу људима.

Лав Троцки
руски револуционар и политичар
(1879–1940)

✱

Иако се о томе навелико прича, до изградње путева предвиђених само за аутомобиле неће скоро доћи.

амерички часопис
„Харперс викли“
од 2. августа 1902.

Аутомобил је нека врста сигурносног вентила за социјалне фрустрације нашег доба.

Ролан Барт
француски социолог и
књижевни критичар
(1915–1980)

✱

Аутомобили доприносе настанку раздаљина.

Иван Илич
аустријски социолог
(1926 –)

Аутомобил је у овом тренутку луксуз резервисан само за богате; али, чак и уколико му у будућности цена падне, он никада неће постати масовно средство превоза какво је бицикл.

амерички часопис
„Литерари дајџест“
од 14. октобра 1899.

✱

Има особа које уништавају аутомобиле и оних које аутомобили уништавају.

Жилбер Сесброн
француски приповедач
(1913–1979)

